

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

SOSYAL GÜVENLİK RAPORU

OCAK / 1998

ANKARA

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

SOSYAL

GÜVENLİK

RAPORU

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarih:.....

Demirbaş No:.....**5924**.....

Tasnif No:..**368.4..SOS**..

OCAK / 1998
ANKARA

368.4
SOS
1998
5924

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KISIM

SUNUŞ VE AÇIKLAMALAR

SAHİFE

1-2

Türkiye'de Sosyal Güvenlik Uygulamalarının Durumu	3
Sosyal Sigorta Uygulamaları	4-5
Sosyal Yardım Programları	6
1.BÖLÜM KURUMUN YAPISI	
Teşkilat	7-8
Kadro ve Personel Sayısı	9-10
YÜRÜTÜLEN İŞLEMLER	
İşyerleri	11-13
Sigortalılar	14-15
Sigortasız Çalışmalar.....	16
SIGORTA KOLLARININ UYGULAMASI	
İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Sigortası.....	17-20
Hastalık Sigortası	21-23
Analık Sigortası	24-25
SAĞLIK TESİSLERİ FAALİYETLERİNDEN FAYDALANANLAR	
Tesislerin Sayısı	26
Tesislerden Yararlananlar	27
Malüllük -Yaşlılık ve Ölüm Sigortası	28-32
MALİ DURUM	
1996 ve 1997 Finansman Dengesi.....	33-34
2. BÖLÜM MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ	
4792 Sayılı Kanun	35
506 Sayılı Kanun	36-43
Yurt Dışında Bulunanların Sosyal Güvenlikleri ile ilgili Borçlanma Kanun Tasarısı	44-58
Sigorta Primlerinin Gecikme Zammı ve Diğer Cezaların Affedilmesi ile ilgili Kanun	59-61
3. BÖLÜM HÜKÜMETİN SAĞLIK KONULARINDA YENİDEN YAPILANMA PROGRAMLARI	
4. BÖLÜM TÜRK-İŞ'E BAĞLI SENDİKALARIN SSK UYGULAMALARINA YÖNELİK TESBİTLERİ	
Sorunların Ana Nedenleri	65
Aksamalara İlişkin Saptamalar	66
Öneriler	67-69

İKİNCİ KISIM

1. BÖLÜM

SOSYAL GÜVENLİKTE YENİ GELİŞMELER

	SAHİFE
A- 17.7.1964 tarih 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ek ve geçici madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ile madde gerekçeleri	70-77
- Bu tasarıya karşı TÜRK-İŞ'in görüşü	78
B- 3201 Sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna iki ek ile iki geçici madde eklenmesine dair kanun tasarısı ile madde gerekçeleri	79-85
- Bu tasarıya karşı TÜRK-İŞ'in görüşü	86
C- Sanatçıların sigortasız geçen çalışma sürelerinin sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi hakkında kanun tasarısı ile madde gerekçeleri	87-90
- Bu tasarıya karşı TÜRK-İŞ'in görüşü	91
2. BÖLÜM	
SAĞLIK REFORMU İLE İLGİLİ YASA TASLAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	92-109
3. BÖLÜM	
SSK'NIN YENİDEN YAPILANMASI	110-112
SONUÇ	113

SUNUŞ

9.7.1945 tarih 4792 sayılı Kanunla İşçi Sigortaları Kurumu olarak kurulan bilahare 1965 yılında 506 sayılı Kanun ile "SOSYAL SİGORTALAR KURUMU" olarak isim değiştiren SSK, yarım asırdan beri ülkemizin en büyük sosyal güvenlik kuruluşu olarak faaliyet göstermekte ve ağırlıklı olarak işçi kesimine hizmet sunmaktadır. Ancak bu Kurum gelişmelere ve ihtiyaçlara paralel olarak sistemlerini ve statülerini yeniden düzenleme cihetine giderek modernize olma ve verimli bir şekilde hizmet sunma yönünde yeterli çabalar içerisinde girmemiş, işçilerimiz için kurulmuş olduğu halde adeta işçiyi unuttur olmuştur.

Diğer taraftan 4792 sayılı SSK teşkilat yasası zaman içinde 18, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu da yine zaman içinde 36 defa değişikliğe uğramıştır. Gelişen ihtiyaçlara göre kanunların yenilenmesi ve zaman zaman değişikliğe tabi tutulması gayet doğal bir durum olmakla birlikte bu kanunlarda yapılan her değişiklik çalışanların haklarını iyileştireceği yerde daha da kötüleştirmiş ve SSK yı da; hem mali, hem idari, hem sunulan hizmetler, ve hem de denetim yönünden fakirleştirerek darboğazlar içinde sokup iflas noktasına getirmiştir.

Demek oluyor ki, SSK mevzuatındaki dejenarasyon hem nicelik ve hemde nitelik itibariyle mevcut olup ilgililer ve yetkiler Kurumdaki tikanıklıkları açmak için, baştan beri yapılan yanlışları telafi edecek düzenlemeler içine girecekleri yerde bu defa Kurumu parçalama anlayışlarına yönelerek yarım asırlık müesseseye sonuçları önceden kestirilemeyen yeni modeller ve yeni senaryolar hazırlamaktadırlar.

Oysaki Kurumun sıkıntıların mevzuatındaki yetersizliklerle birlikte öncelikle ve ivedilikle ÖZERK olmayan yönetiminden, DEMOKRATİK olmayan yapısından ve uygun olmayan sistemleri ile personel istihdamından kaynaklanmaktadır.

Bu konular üzerine yoğunlaştırılan politikalar doğrultusunda sosyal güvenlikle ilgili gelişmeleri ve bu gelişmeler karşısında TÜRK-İŞ'in konum, tavır istek ve görüşlerini sendika camiamızın ve yetkililerin bilgilerine sunuyoruz.

Saygılarımızla
TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

AÇIKLAMA

Bilindiği üzere 4792 ve 506 sayılı kanunlarda değişiklik yapılması ve sağlık reformunun gerçekleştirilmesi hemen bütün hükümetlerin gündeminde olan bir husus olup, her hükümet değişikliğinde bu konulara el atılmıştır.

Şu kadarki 54 üncü Hükümet işbaşına gelmesini müteakip kendisinden önceki Hükümetlerin 4792 ve 506 sayılı kanunlarla ilgili olarak hazırlamış oldukları bütün tasarı ve taslakların tamamını geri çekerek ve önceki hükümetlerden farklı olarak TÜRK-İŞ, TİSK, HAK-İŞ, DİSK, TESK, DPT, HAZİNE, SSK, TC. EMEKLİ SANDIĞI, BAĞ-KUR ve BAKANLIK temsilcilerinden oluşan tarafları yeni bir tasarı hazırlamak üzere toplantıya çağırmışlardır.

Temmuz 1996 tarihinden başlayan toplantılar Eylül 1996'da tamamlanmış, bunlardan 4792 sayılı Kanun üzerinde mutabakata varılamadığı için bu kanundaki değişiklik çalışmaları gündemden çıkarılmış ve sonraki bir tarihe bırakılmış, ancak 506 sayılı Kanun değişiklikleri üzerinde ise mutabakata varılarak hazırlanan metin Komisyonlardan da geçmek suretiyle TBMM sinin gündemine alınmıştır.

Bilahare Temmuz 1997 ayı itibariyle 55 inci Hükümetin işbaşına gelmesi sonucu 506 sayılı Kanunda yapılması düşünülen değişiklikler yeniden ele alınmış ve yine sosyal tarafların katılımı ile Ağustos 1997 ayında başlayan görüşmeler Kasım 1997 ayında tamamlanmış, fakat bu toplantılarda sosyal taraflar yeni bir görüş ortaya koymamış daha önce üzerinde mutabakata varılan tasarının kanunlaşmasında ısrar edilmiştir.

SSK ile ilgili gelişmeleri açıklamak üzere hazırlanmış bulunan bu kitabın birinci kısmı daha önce SSK 44. Genel Kurulu dolayısıyla delegelerin bilgisine sunulan 54 cü hükümet dönemindeki, ikinci kısmı da 55. ci Hükümet dönemindeki gelişmeleri içermektedir..

BİRİNCİ KISIM

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU İLE İLGİLİ OLARAK HAZİRAN / 1996 İLA HAZİRAN / 1997 DÖNEMİNDEKİ GELİŞMELER

TÜRKİYE'DE SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARININ DURUMU

SOSYAL SİGORTA UYGULAMALARI

Türkiye'de ILO'nun 102 sayılı sözleşmesinde yer alan; iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık, analık, malüllük, yaşlılık, ölüm, işsizlik ve aile olmak üzere sosyal güvenliğin asgari normlarından, işsizlik ve aile sigortası hariç diğer sigorta kolları uygulanmaktadır. Bu uygulamalar farklı kanunlar ve kurumsal yapılar çerçevesinde düzenlenmektedir. Bu çerçevede;

- Genel Kanunlar ile İş Kanunları çerçevesinde hizmet akdi ile çalışanlar:
17.7.1964 tarih 506 sayılı "Sosyal sigortalar Kanunu"
- Kendi işinin başında ve kendi nam ve hesabına bağımsız olarak çalışanlar:
2.9.1971 tarih 1479 sayılı "Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu"
- Tarım işlerinde hizmet akdi ile süreksiz çalışanlar:
17.10.1983 tarih 2925 sayılı "Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu"
- Tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar:
17.10.1983 tarih ve 2926 sayılı "Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu"
- Bankalar, sigorta reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar ve bunların teşkil ettikleri birliklerde çalışanlar:
17.7.1964 tarih 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20.maddesi uyarınca "Özel Sandık Mevzuatları"
- 18 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarının yurt dışında geçen ve belgelendirilen çalışma süreleri ve bu çalışma süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ve yurt dışında ev kadını olarak geçen sürelerinin sosyal güvenliklerinden sayılması ile ilgili 8.5.1985 tarih 3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun"

uyarınca hiçbir devlet katkısı olmadan sadece çalışan ve çalıştıranlardan alınan primli sistem esasına göre sosyal güvenlikleri sağlanmaktadır.

Bu dağılımın 1996 yılı istatistik rakamlarına göre kapsamakta olduğu nüfus sayısı Tablo 1'de verilmektedir.

TABLO 1- SOSYAL SİGORTA PROGRAMLARI KAPSAMINDAKİ NÜFUS (1996)

Sosyal Güvenlik Kurulu	Sigortalı Sayısı	Aylık Alanlar	Aile Ferdi	Toplam	Genel Nüfusa Oranı (%)
SSK TOPLAM	5.994.751	2.539.696	19.527.576	28.062.033	43.6
SSK					
a) 506 Sayılı Kanuna Tabi	4.624.330	2.537.379	18.549.770	25.711.479	39.9
b) İsteğe Bağlı Sigorta	1.055.513	-	-	1.055.513	1.6
c) Topluluk Sigortası	70.686	-	-	70.686	0.1
d) 2925 Sayılı Kanunu Tabi (Tarım Sigortası)	244.232	2.317	977.806	1.224.355	2.0
T.C.EMEKLİ SANDIĞI	1.878.000	1.048.211	7.397.230	10.323.441	16.0
MADALYA AYLIGI VATAN HİZMETİ TER. AYLIK ALANLAR	-	47.728	-	47.728	0.1
2022 SAYILI KANUNA GÖRE AYLIK ALANLAR	-	879.543	-	879.543	1.4
BAĞ-KUR TOPLAMI	2.650.965	947.038	9.151.699	12.749.702	19.7
BAĞ-KUR					
a) 1479 Sayılı Kanunu Tabi Olanlar	1.854.160	874.630	6.836.466	9.565.256	14.8
b) 2926 Sayılı Kanuna Tabi (Tarım Sigortalısı)	796.805	72.408	2.315.233	3.184.446	4.9
506 SAYILI KANUNA GEÇ. 20.MADDE KAPS.	71.465	58.744	177.814	308.023	0.5
TOPLAM	10.595.191	5.520.960	36.254.319	52.370.470	81.3

Kaynak : SSK

Belirtilen bu sosyal sigorta uygulamaları teşkilat olarak:

- İşçi kesimine : Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü
- Memur Kesimine : T.C.Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü
- Bağımsızlara : Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü
- Geçici 20.Madde : Kapsamındakilere : 24 Özel Sandık

vasıtası ile yerine getirilmekte olup, bu kurumların uygulamaları arasında bir standartlık ve norm birliği de yoktur.

Tablonun incelenmesinden de anlaşılabilecek üzere Türkiye'de nüfusun halen %20.2'si sosyal sigorta uygulamalarının dışındadır.

TÜRK-İŞ olarak halen kapsam dışı bulunan bu %20.2'lik kesimin sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınması, sosyal güvenlik kurumlarının mevzuatları arasında standart ve norm birliğinin sağlanması, Türkiye'de sosyal güvenliğe devletin de katkıda bulunması, istenmekte; her ortam ve koşulda bu i stekler dile getirilmektedir.

SOSYAL YARDIM PROGRAMLARI

Türkiye'de uygulanmayan aile ve işsizlik sigortalarının yerini devlet destekli yardım programları almıştır. Bu yardımların kapsamı şu şekildedir:

a) 1.3.1977 tarih 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun" uyarınca, zorunlu sosyal güvenlik uygulamalarının doğrudan ve dolaylı olarak kapsamında bulunmayan 65 yaşını doldurmuş yoksul, güçsüz ve bakıma muhtaç Türk vatandaşlarına asgari bir baz sınırı üzerinden aylık verilmektedir. Bunların sayısı 1996 sonu itibarıyla 879.543'dir.

b) 14.6.1986 tarih 3294 sayılı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu" uyarınca; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan gelir veya aylık almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkanı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişilere maksadına uygun bir şekilde yardımlar yapılmasını öngörmektedir.

c) 27.5.1983 tarih 2828 sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu" gereğince; korumaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere bizzat hizmet sunma şeklinde yardımlar yapılmaktadır.

d) 18.6.1984 tarih 227 sayılı "Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" uyarınca, fakir, yoksul, kimsesizlere yardım yapma maksadını gerçekleştirmek amacı ile kurulan vakıflar aracılığı ile hem nakdi, hem aynı ve hem de hizmet şeklinde yardımlar yapılmaktadır.

e) 15.8.1945 tarih 4109 sayılı "Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun"; uyarınca barışta ve seferde 45 günden ziyade müddetle askerlik hizmetinde bulunanların muhtaç ailelerine aynı ve nakdi yardım yapılmaktadır.

f) 3.7.1992 tarih 3816 sayılı "Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerini Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılama Hakkında Kanun" uyarınca, zorunlu sosyal güvenlik uygulamaları dışında kalan, fakat sağlık giderlerini karşılama gücü bulunmayan vatandaşlara karşılıksız sağlık hizmeti verme şeklinde yardımlar yapılmaktadır.

Ayrıca yaşlı ve güçsüzlere kamu ve özel sektörde yaygınlaştırılan:

- Huzur Evleri
- Mahalli idarelerce yerinde hizmet

programlarıyla, yaşlıların korunması hedeflenmekte ise de bu tür hizmetler primsiz yardımlar türünden olduğu için batıda uygulanan "Yaşlılar Bakım Sigortası"nın yerini alamamaktadır.

TÜRK-İŞ, sosyal boyutlu bu tür yaklaşımları devamlı teşvik etmiş ve desteklemiş olmakla birlikte bu amaçla sunulan hizmetlerin yetersizliği ve verimsizliğinin yanısıra, bilhassa Yeşil Kart uygulamalarında ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu gibi fon uygulamalarında Kanunla hedeflenen maksadın tahakkuk etmediği hatta iyi niyetli olmayan zeminlerde kullanıldığı inancındadır. Bu bakımdan primsiz sosyal yardım programlarının tekrar gözden geçirilerek bir disiplin altına alınmasını, ayrıcalıkların önlenmesi ve adaletin temin edilmesi bakımından zorunlu görmektedir.

1.BÖLÜM KURUMUN YAPISI

TEŞKİLAT

4792 sayılı Kanunun 2.maddesinde Kurumun organlarının:

- A) Genel Müdürlük Kurulu
- B) Yönetim Kurulu
- C) Genel Kurul

olduğu belirtilmektedir. Bunlardan en yüksek yönetim, karar, yetki ve sorumluluğu taşıyan Yönetim Kurulu halen 7 üyeden oluşmakta, üyelerin 4'ü atamayla 3'ü de seçimle gelen kimselerdir. Aynı Kanunun 1.maddesinde de:

"Kurum bu kanun ve özel hukuk hükümlerine tabiidir, mali ve idari bakımdan muhtardır. Tüzel kişilikte bir devlet kurumudur"

denilmiş olduğu halde Yönetim Kurulunun yapısı itibariyle maddede bahsi sözü geçen özerklik anlamındaki muhtariyet bugüne kadar hiçbir zaman tahakkuk etmemiştir.

Diğer bir organ olan Genel Kurul, 4792 sayılı Kanunun 13.maddesine göre 3 yılda bir Haziran ayı içinde toplanmakta, Kurum çalışmaları ile ilgili görüş bildirmeler ile Yönetim Kurulunun seçimle gelecek üyelerin belirlenmesini yapmaktadır.

TÜRK-İŞ, SSK Yönetim Kurulunun tertip ve sayısal yönden, Genel Kurulu'nda kanuni eksikliklerden dolayı işlevlerini sağlıklı ve etkin olarak yerine getiremediği inancını taşıyarak, Yönetim Kurulunda seçimle gelen temsilcilerin sayısının artırılmasını ve Genel Kurulun idare üzerinde etkin denetim fonksiyonuna kavuşturulmasını istemektedir.

GENEL MÜDÜRLÜK KURULUŞU

Kurumun bütün işlerinin yürütümünü yapan Genel Müdürlük, Merkez ve Taşra Teşkilatı olmak üzere 2'li bir idari yapılanmaya sahiptir. Aşağıda bu iki ana yapının ayrımı yer almaktadır.

MERKEZ TEŞKİLATI :

1	Genel Müdür
5	Genel Müdür Yardımcısı
1	Hukuk Müşavirliği
1	Teftiş Kurulu Başkanlığı
1	Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığı
1	Savunma Uzmanlığı
16	Daire Başkanlığı

TAŞRA TEŞKİLATI :

89	Sigorta Müdürlüğü
15	Sigorta Ödeme Bürosu
3	Sağlık İşleri Müdürlüğü
2	İnşaat ve Emlak Sigorta Müdürlüğü
2	Satınalma Sigorta Müdürlüğü
2	Hukuk İşleri Sigorta Müdürlüğü
3	İhtiyarlık Sigorta Müdürlüğü
5	Sağlık Meslek Lisesi
6	Kreş ve Gündüz Bakımevi
1	Huzurevi
116	Hastane
143	Dispanser
239	Sağlık İstasyonu
9	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi
1	İlaç ve Tıbbi Malzeme Sanayii

Taşra teşkilatı çerçevesinde 8.12.1993 tarih 3917 sayılı Kanun ile 15 bölge müdürlüğü ihdas edilmiş ise de bugüne kadar bölge müdürlükleri henüz faaliyete geçirilmemiştir.

TÜRK-İŞ, SSK'nun mevcut idari yapılanmasını sağlıklı bulmamakta, hantal yapının kırtasiyeciliği artırdığı, verimli ve hızlı hizmet sunumunu engellediği, siyasal müdahalelerin yoğunluğu nedeniyle insan kaynakları yönetiminin bilimsel esaslara dayandırılmadığı saptamalarını yapmakta ve bu konularda acil bir anlayış değişikliğini getirecek köklü reformların gereğine dikkat çekmektedir.

KADRO ve PERSONEL SAYISI

SSK'nın kadro ve istihdam durumu Tablo-2 çalışan personelin idari ve sağlık tesisleri itibarıyla dağılımı Tablo 3 ve sağlık personelinin sayısal durumu da Tablo 4'de gösterilmiştir.

**TABLO - 2 1996 YILI İDARİ ve SAĞLIK TESİSLERİNDE ÇALIŞAN
PERSONEL SAYISI ve KADRO ADEDİ**

TEŞKİLAT	KADRO	ÇALIŞAN
A-MERKEZ TEŞKİLATI	4.433	3.111
Memur	4.406	2.864
İşçi	191	139
Sözleşmeli	36	8
B-TAŞRA TEŞKİLATI	60.194	51.502
a) SİGORTA TESİSLERİ	13.934	10.499
Memur	13.346	10.029
İşçi	588	480
b) SAĞLIK TESİSLERİ	46.260	41.003
Memur	40.279	36.453
İşçi	5.188	4.418
Sözleşmeli	793	132
C- İLAÇ VE TIBBİ MAL. SANAYİ MÜESSESESİ	196	149
İşçi	167	136
Sözleşmeli	28	13
GENEL TOPLAM	65.022	54.762
Memur	58.031	49.446
İşçi	6.134	5.163
Sözleşmeli	857	153

Kaynak : SSK

**TABLO-3 SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNUN İDARİ ve SAĞLIK
TESİSLERİNDE ÇALIŞAN PERSONELİN YILLARA GÖRE DAĞILIMI**

YILLAR	İDARİ TESİSLER	SAĞLIK TESİSLERİ	TOPLAM
1983	16.828	30.915	47.743
1984	16.226	32.130	48.356
1985	15.100	33.002	48.111
1986	14.526	32.578	47.104
1987	14.989	33.439	48.428
1988	15.891	35.103	50.994
1989	15.341	35.328	50.669
1990	15.405	38.880	54.285
1991	15.158	39.940	55.098
1992	14.570	40.414	54.984
1993	15.875	40.125	56.000
1994	12.364	43.493	55.857
1995	14.265	42.269	56.534
1996	13.602	40.871	54.473

1996 yıl sonu itibariyle, sağlık tesislerinde ayrıca kadro karşılıksız 132, sigorta tesislerinde 8 sözleşmeli personel ile ilaç fabrikasında 149 personel çalışmaktadır.

Kaynak : SSK

TABLO - 4 31.12.1996 TARİHİ İTİBARIYLA KURUMUMUZ SAĞLIK TESİSLERİNDE ÇALIŞAN PERSONEL SAYISI

	FİİLİ ÇALIŞAN	
	1995	1996
Uzman Tabip	4.193	4.356
Tabip	1.810	1.858
Asistan	1.313	1.143
Diş Tabibi	454	449
Eczacı	881	804
Uzman (T.U.T.G)	92	82
Hemşire - Ebe	8.641	8.765
Diğer Personel	25.028	23.546
TOPLAM	42.411	41.003

Sağlık tesislerimizde 1995 yılında 142, 1996 yılında 132 sözleşmeli personel istihdam edilmiştir.

Kaynak: SSK

Bu tabloların birlikte değerlendirilmesinden de anlaşılacağı üzere 1996 yılı sonu itibariyle toplam 54.762 personelin :

49.446	memur	% 90.29
5.163	işçi	% 9.43
153	sözleşmeli	% 0.28

statüde istihdam edilmektedir.

Bu rakamlar itibariyle, 65.022 program kadro sayısı dikkate alındığında, 10.260 eksik ve boş kadronun bulunduğu görülmektedir.

Bilindiği gibi, 4792 sayılı Kanunda, Kurum personelinin belirgin bir istihdam ve ücret politikası bulunmayıp bu kanunun 17.maddesi uyarınca 3656, 3659, 3460, 5027 sayılı Kamu İktisadi Kuruluşlarına atıf yapılarak bir değerlendirilmeye gidilmektedir. 657 sayılı Kanunun ek geçici 9 ve 21.maddelerinde de SSK'nın kendi teşkilat yasasını çıkarıncaya kadar Personel Kanunu hükümlerine tabi olacağı ifade edilmiştir. Halbuki 1970 yılından bugüne kadar bu konuda hiçbir gayret ve çalışma içine girilmemiş, SSK'daki istihdamlara bir nevi kuralızsızlık ve keyfilik hakim olmuştur. Bihassa son yıllarda iş analizleri ve iş tarifleri yapılmadığı gibi kayırmacılık yaklaşımları ile herhangi bir göreve atanacak personelde kıdem, hizmet, liyakat ve işe uygunluk gibi işin gereği asgari niteliklerin de aranmaması SSK'da personel çöküntüsüne sebep olmuş, yetenekli ve liyakatlı personelin Kurumdan uzaklaşmasına zemin hazırlanmıştır. Bu durum verimsiz, sorumsuz, hantal çalışma şeklinde hizmetlere yansıdığından işçiler ve hak sahipleri Kurum tesislerinde perişan olup, haklarını arayamaz ve kullanamaz duruma düşmüşlerdir.

Diğer taraftan toplam 13.610 idari personelin 3111 kişisi Merkezde toplanmış olup buna göre:

Genel Müdürlük Merkezindeki istihdam %22.86
Taşra birimlerindeki istihdam %77.14

olmaktadır ki işlem yapmaktan çok onay vazifesini görmesi gereken merkezde büyük ölçüde yığılma vardır. Bu yığılmanın bir an önce kadrosu bulunan ancak faaliyete geçirilemeyen 15 bölge müdürlüklerine kaydırılarak merkezin işlem yığınağından kurtarılması ve sağlıklı olarak sevk ve idarede beyin vazifesini görmesinin zemininin kurulması gereklidir.

TÜRK-İŞ, SSK hizmetlerindeki memnuniyetsizliklerin kaynağını personelin atama, tayin ve terfilerindeki kayırmacılık zaafiyetleri ile organizasyon eksikliğinde görmekte ve Yönetimin bu konuların üzerinde hassasiyetle durmasını tavsiye etmektedir.

YÜRÜTÜLEN İŞLEMLER

İŞYERLERİ

506 sayılı Kanunun 6.maddesinde :

"Hizmet akti ile çalışanların işe alınmaları ile kendiliklerinden sigortalı olacakları , sigortalılar ile bunların işverenleri hakkında sigorta hak ve yükümlülükleri sigortalıların işe alındığı tarihte başlayacağı, bu suretle sigortalı olmak hak ve yükümünden kaçınılamayacağı ve vazgeçilemeyeceği, sözleşmelere sosyal sigorta yardım ve yükümlerini azaltmak veya başkasına devretmek yolunda hükümler konulamayacağı"

belirtilmiş olduğu gibi 5.maddesinde de sigortalıların işlerini yaptıkları yerlerin de işyeri sayılacağı ifade edilmiştir.

Bu hükümler karşısında sigortalı olmak bir yasal zorunluluk olduğu gibi işyerlerini ve çalışan işçilerini Kuruma bildirmek de işverenler açısından bir yasal zorunluluktur. Esasen sigortasız istihdamı ifade eden;

- Kaçak işyeri
- Kaçak işçi

tabirleri bu maddeye muhalefet durumlarını kasetmektedir.

506 sayılı Kanunun, 9.maddesine uygun olarak bildirilmiş işyerlerinin sayısal durumu aşağıdaki Tablo 5'dedir.

TABLO - 5 MUHTELİF YILLARDA İŞYERİ SAYILARI

YILLAR	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
1987	20.278	367.174	387.452
1988	22.516	429.146	451.662
1989	24.075	450.243	474.318
1990	24.154	490.236	514.390
1991	25.345	510.753	536.098
1992	25.369	533.815	559.184
1993	25.473	584.656	610.129
1994	26.809	664.214	691.023
1995	25.461	698.966	724.427
1996	24.773	734.569	759.342

Bu işyerlerinin çalıştırdıkları sigortalıların sayısal durumu da şu şekildedir.

TABLO - 6 MUHTELİF YILLARDA SİGORTALI SAYILARI

YILLAR	KAMU	ÖZEL	TOPLAM	KADIN	ERKEK
1987	813.704	2.065.221	2.878.925	260.700	2.618.225
1988	886.155	2.253.916	3.140.071	303.919	2.836.152
1989	963.006	2.308.007	3.271.013	328.500	2.942.513
1990	966.875	2.479.627	3.446.502	376.802	3.069.700
1991	991.832	2.606.483	3.598.315	360.037	3.237.366
1992	1.055.338	2.741.364	3.796.702	387.037	3.409.665
1993	1.076.722	2.899.480	3.976.202	405.575	3.570.627
1994	1.059.163	3.143.453	4.202.616	418.122	3.784.494
1995	906.563	3.504.181	4.410.744	361.568	4.049.176
1996	902.716	3.721.614	4.624.330	470.327	4.154.003

İşyerlerinin daimi ve mevsimlik durumlarına göre sigortalı sayısı ve dağılımı şöyledir.

TABLO - 7 1996 YILI İŞYERİ, SİGORTALI SAYILARI VE PRİME ESAS ORTALAMA GÜNLÜK KAZANÇ

	İŞYERİ SAYISI	SİGORTALI SAYISI	PRİME ESAS ORT.GÜN.KAZ. (TL)
KAMU	24.773	902.716	865.106
ÖZEL	734.569	3.721.614	686.022
TOPLAM	759.342	4.624.330	722.689
DAİMİ	624.818	3.861.412	730.357
GEÇİCİ	134.524	762.918	677.139
ERKEK		4.154.003	723.091
KADIN		470.327	718.988
TOPLAM		4.624.330	722.689

Geçmiş yıllara yönelik değerlendirmelerde sayısal bazda sigortalıların işyerlerine dağılım oranı Tablo 8'dedir.

TABLO - 8 AKTİF SİGORTALILARIN İŞYERLERİNE DAĞILIMI

Çalışan Sigortalı Sayısı	1 9 9 4		1 9 9 5		İki Yıl Farkı Sayı
	İşyeri Sayısı	Dağılım Oranı %	İşyeri Sayısı	Dağılım Oranı %	
1	320.204	46.0	330.514	46	10.310
2 - 9	325.454	47.0	343.065	47	17.610
10 - 24	25.013	3.6	28.694	4	3.681
25 - 49	16.625	1.5	11.867	2	4.758
50 - 99	5.091	0.7	5.538	1	447
100 - 249	3.124	0.4	3.264	-	140
250 - 499	947	0.1	945	0.1	2
500 - 999	413	-	398	-	15
1000 +	152	-	142	-	10
Toplam	691.023	100	724.427	100	33.404

Kaynak : YDK Raporu

Tabloların tetkikinden de anlaşılacağı üzere işyeri ve sigortalı sayısında geçmiş yıllara oranla bariz bir artış görülmeyip hatta son yıllarda kamu sektöründe azalma vardır. Kayıtdışı istihdamlar ile ekonomik durgunluğu yansıtan bu durum aktif-pasif sigortalı dengelerinin iyice bozulmuş olduğunun göstergesidir. Diğer taraftan ;

Sadece 1 işçi çalıştıranlar %46
 2 ila 9 arası işçi çalıştıranlar %47
 10 ve daha fazla işçi çalıştıranlar % 7

oranında olup, bu orantısızlığın yapısal nedenleri dışındakilerin nedeni, 10 kişiden fazla işçi çalıştıranlara konut edindirme yardımı ve tasarruflarını teşvik hesabı kesintisi gibi yasalar gereğince ilave mali külfetler yüklenmesi ile 50 ve daha fazla işçi çalıştıranlara işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatı uyarınca fazladan yaptırımlar getirilmesidir. Diğer taraftan SSK ünitelerinde kapsama alınmamış kayıtdışı kaçak işyerlerinin sayısal olarak bilinmesi mümkün olmamakla birlikte, sosyal güvenlik ve Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin tesbit edilmesi amacıyla kurulan "Türkiye Büyük Millet Meclisi" Araştırma Komisyonunun 18.10.1996 tarihli raporunda da (s.33) belirtildiği üzere, sigortalı işçi çalıştırmakla birlikte tescilsiz olan yani Kuruma bildirilmeyen işyeri oranı %20 civarındadır.

Sosyal sigortalar Kurumu Sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığı sigorta müfettişlerince 1994 ve 1995 yıllarında yapılan kontroller sonucu; kaçak işyeri sayı ve oranları Tablo 9'da verilmektedir.

TABLO - 9 KAÇAK İŞYERİ SAYI ve ORANLARI

Yıllar	Denetlenen Toplam	Tescilli İşyeri	Tescilsiz İşyeri	Tescilli İşyeri Oranı	Tescilsiz İşyeri Oranı
1994	47.046	36.977	10.069	% 78.60	% 21.40
1995	48.443	39.746	8.697	% 82.05	% 17.95

TÜRK-İŞ, sigortalı çalıştırmayı caydırıcı etki yapan bütün yasaların sosyal güvenlik hukukundan ayıklanmasını talep etmekte ve bilhassa maksadının dışına çıkmış 3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi ve Bu Tasarrufların Değerlendirilmesine Dair Kanun ile 3320 sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerini Konut Edindirme Yardımı Yapılması ile ilgili Kanunlar çerçevesinde işçilerin birikmiş paralarının ve bundan doğan bütün haklarının verilerek anılan düzenlemelerin yürürlükten kaldırılmasını gerekli görmektedir.

SİGORTALILAR

506 sayılı Kanunun 2.maddesinde:

"Bir hizmet akdine dayanak bir veya bir kaç işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacağı ve bu kanunda belirtilen sosyal sigorta yardımlarından sigortalılar ile bunların eş ve çocukları ve sigortalıların ölümünde bu kanuna göre hak sahibi olanların yararlanacakları"

belirtilmiştir.

Buna göre genel mahiyette sosyal sigorta haklarından sadece Borçlar Kanununun 313.maddesinde açıklaması ve tanımı yapılan "Hizmet Akti" ile çalışanların yararlanması ve sosyal sigorta uygulamalarının zemininde, çalışma hayatı olması esas olmakla birlikte, bazı kanunlarla istisnai hükümler getirilerek sigorta haklarından yararlanmanın kapsamı bu zeminin dışına taşınmıştır.

Bu tür uygulamalar şunlardır:

- 506 sayılı Kanunun 85.maddesi uyarınca İsteğe Bağlı Sigortalılık,
- 506 sayılı Kanunun 86.maddesi uyarınca Topluluk Sigortasına Tabi Olma,
- . 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, bağımsız kendi nam ve hesabına çalışan ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna zorunlu olarak tabi olma durumunda bulunmayan avukatların,
- . Ve yine 1512 sayılı Noterler Kanunu da noterlerin uzun vadeli sigorta kolları olan malüllük,yaşlılık ve ölüm sigortalarına Topluluk Sigortası vasıtası ile,

girmelerini zorunlu kılmıştır.

- 506 Sayılı Kanunun geçici 20.maddesi uyarınca bankalar,sigorta şirketleri ticaret ve sanayi odaları ve borsalar ile bunların teşkil ettikleri birliklerde çalışanların kendi özel sandıklarına tabi olarak,
- 17.10.1983 tarih 2925 sayılı Kanun uyarınca en çok 30 işgünü süren süreksiz işlerde hizmet akdi ile çalışanların isteğe bağlı olarak,

- 3308 sayılı ıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununun 25 nci maddesi uyarınca aday çırak, çırak ve işletmelerde beceri eğitim gören öğrenciler iş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Sigortasına tabi olarak,

- 506 sayılı Kanunun 3'nc maddesi (c) bendi uyarınca sosyal güvenlik kurumlarından emekli aylığı almakta iken aylıklarını kestirmeden çalışmak isteyen Sosyal Güvenlik Destek Primi ödemek suretiyle sadece işkazası ve meslek hastalığı sigortasına tabi olarak,

sigortalılıkları sağlanmakta ve sosyal sigorta hak ve yardımlarından istifade etmektedirler. Yukarıda belirtilen 6 ayrı grup sigortalanma şeklinde ödenen primler ile sağlanan haklar arasında hiçbir zaman uyum ve denge bulunmayıp daima zorunlu sigortalıların aleyhlerine olacak sonuçlar husule gelmektedir.

Örneğin :

- işteğe bağlı sigorta uygulamalarında zorunlu sigortalılığa kıyasla %14 daha az prim denmiş olduğu halde emeklilik hakkını kazandıktan sonra zorunlu sigortadan sağlanan haklarla eşit imkanlarda istifade edilebilmektedir.

- Uzun vadeli sigorta yollarına topluluk vasıtası ile tabii olanlarda da aynı durum mevcuttur.

- Geçici 20 nci maddeye istinaden kurulan özel sandıklar kendi mensuplarına 506 sayılı Kanun'da belirtilmiş olan haklardan çok daha fazla imkanlar sağlayabilmektedir.

- Sosyal Güvenlik Destek Primi ödeyerek çalışanların %24 oranında nerede ise ücretlerinin 1/4 n Kurum'a ödedikleri halde emeklilikleri ile elde etmiş oldukları hakların dışında herhangi bir haktan istifade etme imkanları bulunmamaktadır.

Netice itibariyle ülkemizdeki sosyal sigorta uygulamaları primli sistem esasına dayalı olarak zorunlu olduğu halde, Tablo-1'den görüleceği üzere, ihtiyaari sigortalıların zorunlu sigortaların 1/4'lere ulaşmaktadır.İhtiyari sigortacılık oranı günden güne yükselmektedir. Bu durumun sayısal değerlendirilmesi Tablo 10-A'dadır.

TABLO - 10/A

Toplam Sigortalı Sayısı	Zorunlu Sigortalı Sayısı	İhtiyari Sigortalı Sayısı	Zorunlu Sigortalılık Oranı	İhtiyari Sigortalılık Oranı
5.994.761	4.624.330	1.370.431	%77.14	%22.86

TÜRK-İş, Uluslararası alışma Teşkilatı (ILO) nın 102 sayılı sözleşmesi ile belirlenen sosyal güvenliğin asgari normla ve ayrıcalıklı zeminlere kaydırılmasına olumlu bakmamakta, alma ve verme dengelerinde de eşitlik ve uyum sağlanmasını istemektedir.

SİGORTASIZ ÇALIŞMALAR

Sigortasız çalışma ve çalıştırma daha önce de açıklandığı gibi zorunlu olarak sigortaya tabi olma haline muhalefet durumları olup, kaçak çalışma diye tanımlanan bu kimselerin sayısal miktarının kesin olarak bilinmesine imkan bulunmamakla birlikte, yetkililerin basına intikal eden demeçlerinde bu sayının 4.5 milyon civarında olduğu söylenmektedir.

Diğer taraftan Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü sigorta müfettişlerinin 1994 ve 1995 yıllarında yaptıkları yaygın denetim ve kontroller sonucunda ulaştığı rakamlar ve bu rakamların oransal değerlendirmesi Tablo -10/B'de yer almaktadır.

TABLO - 10/B

Yıllar	Toplam Çalışanlar	Sigortası Yapılmış Olanlar	Sigortası Yapılmamış Kaçak Çalışanlar	Sigortalanmışların oranı	Kaçak Çalışanların oranı
1994	193769	128 186	65583	%66.15	%33.85
1995	255115	192208	62907	%75.34	%24.66

Bu rakamlar halen ülkemizde çalışan kesimin 2/3'sinin Kurum'a bildirildiğini, buna karşılık 1/3 de kaçak çalıştırıldığı ortaya koymaktadır.

Kaçak çalışma ve çalıştırmanın önlenmesi, sosyal sigorta bilincinin yerleşmesinin yanı sıra yaygın ve etkin denetim ile sigorta işlemlerinin kırtasiyecilikten ve bürokratik engellerden kurtarılmasına bağlıdır.

Diğer taraftan sendikali zeminlerde ve işyerlerinde bugüne kadar kaçak işçiliğe hiç rastlanmamış olması nedeniyle 1/3 oranındaki kaçak çalıştırma sendikası işçiler arasındadır. Bu zeminlerinin tamamen sendikalaşması durumunda kaçakçılık olayıda sona erecektir.

TÜRK-İŞ, işçilerin ve diğer çalışanların sosyal güvenlik yönünden hak ve menfaatlerin korunmasında fevkalade hassas ve duyarlı olup, bu maksatla yapılacak bütün girişimleri onaylamakta ve destek vermektedir. Hatta 3 Aralık 1996 tarihinde İSTANBUL'da yapılan Başkanlar Kurulu toplantısında bu konu özel olarak gündeme alınmış ve kaçak çalıştırmayı önlemede aktif rol alınması kararlaştırılarak, "sigortasız çalıştırmaya ve kaçak işçiliğe son!" kampanyası başlatılmıştır.

SİGORTA KOLLARININ UYGULAMALARI

Sosyal Sigortalar Kurumu'nda halen İşkazaları, Meslek Hastalıkları, Hastalık, Analık, Malülliük, Yaşlılık ve Ölüm olmak üzere toplam yedi sigorta kolunun uygulaması yapılmakta olup, bu uygulamalarla ilgili değerlendirmeler aşağıda sunulmaktadır.

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI SİGORTASI

506 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin (A) bendinde iş kazasının (B) bendinde de meslek hastalığının tarif ve tanımı yapılmıştır.

Bu tanıma göre iş kazası ;

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- c) Sigortalının işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Emzikli kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda
- e) Sigortalıların işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmesi sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhça arızaya uğratan olaydır.

Meslek hastalığı ise,

"Sigortalının çalıştırıldığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık sakatlık veya ruhi arıza halleri" olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımlar itibariyle işkazasından bahsedebilmek için,

- 1- Kanunda sayılan hal ve durumlar olacaktır,
- 2- Bu hal ve durumlarda bir olay olacaktır.
- 3- Bu olaya muhatap kimse mutlaka sigortalı olacaktır.
- 4- Bu olay sonucu sigortalı bedence veya ruhça arızaya uğrayacaktır.

Meslek hastalığından bahsedilmek için,

- 1- Meslek hastalığı iddiasında bulunan kimse sigortalı olacaktır.
- 2- Yaptığı işin gereği tekrarlanan bir durum olacaktır.
- 3- İşin yürütüm şartları yapılan işe bağlı olarak var olacaktır.
- 4- Sigortalı, tekrarlanan sebeplerden veya yürütüm şartlarından dolayı hasta sakat veya ruhen arızalı bir duruma düşecektir.

Bu iki sigorta kolunda genel olarak bir staj süresi aranmadan sağlık, ödenek verme ve gelir bağlama ile ilgili yardımlar yapılmaktadır.

Bu sigorta kollarının 1994 ve 1995 yıllarındaki gerçekleşen gelir-gider Tablo-11'de verilmektedir.

TABLO -11 İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI SİGORTALARINDA GELİR-GİDER DURUMU

İş kazası ve Meslek Hastalık ları sigortası	Ölçü	Gerçekleşen		F a r k	Artış veya azalış %
		1994	1995		
1- Vak'a sayısı:					
-İş kazaları	Adet	92.087	67.960	- 4.127	- 4,5
-Meslek hastalıkları	"	1.280	975	- 305	- 23,8
-Sürekli işgöremezlik	"	3.209	2.990	- 219	- 6,8
-Ölüm	"	1.191	914	- 277	- 23,2
Toplam (1)	Adet	97.767	92.839	- 4.928	- 5,0
2-Gelir almakta olanlar:					
- Sürekli işgöremezlik	Adet	42.743	43.599	856	2
- Hak sahipleri	"	68.525	69.024	499	0,7
Toplam (2)	Adet	111.268	112.623	1.355	1,2
3-Tedavi faaliyetleri					
-Yatan hasta	Adet	8.856	7.922	- 934	-10,5
-Yatak gün sayısı	"	67.941	72.068	4.127	6,0
-Muayene edilen kişi	"	187.745	217.431	29.686	15,8
-Muayene sayısı	"	246.693	286.588	39.890	16,1
4-İşk.ve Mesl.Hast.sigortası					
giderleri:					
a-Tedavi giderleri :	Milyonl				
-Sağlık İes.Masraf nis.	"	133.576	268.114	134.538	100,7
-Harıçte Yap.Ted.gider	"	18.511	30.822	12.311	66,5
-Anlaşmalı Dr.ve Müess.	"	3.091	5.719	2.628	85,0
-Protez araç gereç gid.	"	594	392	- 202	-34,0
Toplam (a)	"	155.772	305.057	149.275	95,8
b- Sigorta giderleri :					
-Yol zaruri giderler	"	465	860	395	84,9
-Geçici işgöremezlik gid.	"	189.872	255.392	65.520	34,5
-Sürekli işgöremezlik "	"	274.263	1.711.875	1.437.612	524,2
-Ölüm haksahipleri aylık.	"	406.651	1.572.289	1.165.638	286,6
-Sosyal yardım zammı	"	624.426	1.340.355	715.929	114,6
-Cenaze giderleri	"	247	249	2	0,8
-Diğer giderler	"	53.608	74.694	21.086	39,3
Toplam (b)	Milyonl	1.549.532	4.955.714	3.406.182	219,8
c-Yönetim giderleri hissesi	"	213.802	364.461	150.659	70,4
Giderler Toplamı (4)	"	1.919.106	5.625.222	3.706.116	193,1
5-İşk.ve Mesl.Hast.sigortası					
gelirleri:					
- Prim gelirleri	Milyonl	5.000.273	6.854.255	1.853.982	37,0
- Fon gelirleri	"	720.992	1.967.061	1.246.069	172,8
Gelir Toplamı (5)	"	5.721.265	8.821.316	3.100.051	54,2
6- Fiili gelir fazlası (5-4)	Milyonl	3.802.159	3.196.094	- 606.065	- 15,9
7- Matematik karşılıklara					
aktarılan:	Milyonl	2.472.980	22.676.473	20.203.493	816,9
8- Net gelir fazlası (6-7)	Milyonl	1.329.179	-19.480.379	20.809.558	1.565,6

Kaynak : Başbakanlık Y.D.K. Raporu

Tablonun tetkikinden de anlaşılacağı üzere, iş kazaları ve meslek hastalıkları vak'alarında 1995 yılında 1994'e göre nispi bir azalma görülmektedir.

1995 yılında meydana gelen 87.960 iş kazasının iller itibariyle dağılımı tablo 12'de yer almaktadır.

TABLO -12 İŞ KAZASI OLAYLARININ İLLERE GÖRE DAĞILIMI (1995)

İller	İş Kazası Sayısı	%	Sigortalı Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%
1- İstanbul	16.701	19	1.260.184	28	203.562	28
2- İzmir	12.305	14	397.140	9	64.564	9
3- Zonguldak	4.860	6	48.374	1	7.052	1
4- Bursa	5.719	7	223.163	5	29.735	4
5- İzmit (Kocaeli)	5.387	6	122.894	3	14.901	2
6- Adana	3.294	4	131.990	3	19.600	3
7- Manisa	4.190	5	79.092	2	14.149	2
8- Ankara	3.176	4	387.600	9	59.704	8
9- Eskişehir	2.334	3	63.423	1	10.452	1
10- Kayseri	1.906	2	64.861	1	8.793	1
Toplam....	59.872	68	2.738.721	62	432.512	60
Diğer İller Toplamı....	28.088	32	1.672.023	38	291.915	40
Genel Toplam....	87.960	100	4.410.774	100	724.427	100

Kaynak : YDK Raporu

Görülüyor ki, 1995 yılındaki iş kazaları vakalarının %68 gibi önemli bir bölümü 10 büyük ilimizde, kalan %32'si ise diğer illerimizde meydana gelmiştir.

4.410.744 sigortalı sayısına oranla 87.960 iş kazası vakası %2 olup, dünya ortalamalarına uygun olmakla beraber kaza vakaları istihdamla orantılı olarak büyük şehirlerde yoğunlaşmaktadır.

Bu yoğunlaşmada işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunun tek bir bakanlık bünyesinde toplanmasının sebep olduğu anlaşılmaktadır. Oysaki kazaların önlenmesi ve bu konunun çözülmesi tek bir kurum veya kuruluşun çabası ile neticelendirilmesi mümkün görülmeyp, değişik kurum ve kuruluşların katkısının ve işbirliğinin yapılması ve bu çalışmaların üniversite camiası tarafından da desteklenmesi mutlak gereklidir.

Bu cümleden olarak her vesile ile ve geçmiş genel kurullarda da dile getirilen sorunun çözümüne katkıda bulunacak aktiviteler aşağıda sıralanmıştır.

1) İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimi meslek okullarında başlatılmalıdır. Çalışanların bu yöndeki eğitimleri de hem devamlılık arzetmeli ve hem de sosyal faaliyetlerle desteklenmelidir.

2) Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık hizmetleri geliştirilmeli, Kurum meslek hastalıkları hastaneleri yaygınlaştırılmalı ve meslek hastalığı taramaları sürekli hale getirilmelidir.

3) Koruyucu ve önleyici hekimlik geliştirilmeli ve her türlü koruyucu ve önleyici tedbirler zamanında ve noksansız alınmalıdır.

4) Tüm işyerlerinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları oluşturulmalı ve işveren ağırlıklı bu kurullar daha demokratik hale getirilmelidir.

5) İşyerlerinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden yapılması gereken denetimlerin zamanında yapılmasını sağlayacak önlemler alınmalıdır.

6) İşçi sağlığı konusu tıp fakültelerinde ele alınmalı, işyeri hekimliği uzmanlığı hususunda gerekli çalışmalar başlatılmalıdır.

7) İşyeri hekimliğini geliştirici önlemler zaman geçirilmeden alınmalıdır.

8) İşçi sağlığı ve iş güvenliği enstitüleri ile bölge laboratuvarları kurulmalıdır.

9) İş güvenliği müfettişleri ve sigorta müfettişleri yeter sayıya çıkarılmalıdır.

10) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda eğitici filmler hazırlanmalı, koruyucu malzemelerin standartlarının tesbiti çalışmaları süratlendirilmelidir.

11) Tarım, orman, avcılık ve balıkçılık işkolunda meslek hastalıkları tesbitleri yapılmalı ve çalışanlar bu imkandan biran evvel yararlandırılmalıdır.

12) Üst düzeyde daimi bir işçi sağlığı ve iş güvenliği komitesi kurulmalı ve bu kuruluşa işçi-işveren-hükümet üçlüsü eşit olarak temsil edilmelidir.

13) İşyerlerinin denetlenmesi kadar, açılışı ile ilgili müsaadenin, gerekli kontroller yapılmadan verilmesinin meydana getireceği sorunlar da gözönünde bulundurulmalıdır. İşyeri açılışlarında zorluk çıkarılmasının değil, kolaylık diye başıboşluğun ve mesuliyetsizliğin doğuracağı sosyal tahribatin zamanında önlenmesinin gerektiği unutulmamalıdır.

14) Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusuna kalıcı çözüm bulunması hususundaki sözleşme ve tavsiye kararlarının tümü ülkemizde de onaylanmalı ve bu önemli eksiklik zaman geçirilmeden giderilmelidir.

15) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusundaki önleyici ve geliştirici çalışmalara Devletin mali katkıda bulunması, günümüz şartlarına göre geç kalınmış ve bu çalışmaları aksatan bir noksanlık olarak görülmektedir.

16) 4-10 Mayıs tarihinin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası olarak kutlanması etkinlikleri yanında, sorunların tartışılmasının bugünlerin dışında da unutulmaması gerekli görülmektedir.

17) 50'den fazla kişinin çalıştığı işyerlerinde en az bir hekimden yararlanarak "İşyeri Sağlık Birimleri" kurulmalıdır.

18) 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde sağlık ve güvenlik koşullarının olumlu şekilde yürütülebilmesi için birden fazla işverenin katılımı ile "İşyerleri Ortak Sağlık Birimleri" kurulmalıdır.

İşyerleri sağlık birimlerinin oluşum biçimleri, bürolarda görev alacak hekim ve diğer personelin nitelikleri, işlevleri ve yetkileri yasal düzenlemelerle yapılmalıdır.

19) Çalışanların sağlığı ve güvenliği çıkarılacak tek bir yasa halinde yeniden düzenlenmelidir.

20) Bütün çalışanların iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunabilmeleri için, bu hastalıkların tanı, tedavi ve rehabilitasyon alanlarında Sağlık Bakanlığı ile diğer ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği sağlanmalı ve müşterek programlar yapılmak suretiyle verimlilik ve koordinasyonu sağlanmalıdır.

TÜRK-İŞ, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile sosyal güvenlik konulu eğitimlerine yıllık plan ve programları çerçevesinde devam etmekte, işçi ve işverenleri tedbir alma ve işçi sağlığı ile iş güvenliği mevzuatına uyum hususunda bilinçlendirmeye azami gayret göstermektedir. Yüksek disiplin ve konularının uzmanı eğiticiler tarafından yürütülen bu eğitimler, semeresini vermekte ve vak'alardaki azalmalar memnuniyetle gözlenmektedir.

HASTALIK SİGORTASI

506 sayılı Kanunun 32 ila 42.maddelerinde uygulaması açıklanan hastalık sigortası yardımlarından:

- Sigortalılar,
- Sigortalının eşi ve geçindirmekle yükümlü oldukları çocukları, ana ve babaları,
- Sürekli iş göremezlik geliri ile malüllük veya yaşlılık aylığı alanlar,
- Sürekli iş göremezlik geliri ile malüllük veya yaşlılık aylığı almakta olanların geçindirmekle yükümlü oldukları eş, çocuk, ana ve babaları,
- Gelir veya aylık almakta olan eş, çocuk ana ve babalar,

yararlanmaktadırlar.

Hastalık sigorta kolu ile ilgili 1994 ve 1995 yıllarında gerçekleşen mali değerlendirmeler aşağıdaki tabloda (Tablo 13'de) yer almaktadır.

TABLO 13- HASTALIK SIGORTASINDA GELİR_GİDER DURUMU

Hastalık Sigortası	Ölçü	Gerçekleşen		Son iki yıl fer- k1	Artış veya azalış %
		1994	1995		
1-Vak'alar :					
-Hastalık sigortasın- dan yararlananlar	Kişi	22.975.465	24.289.899	1.314.434	8
-Muayene edilen kişi sayısı	"	32.098.790	35.311.392	3.212.602	10
-İş göremezliği gerek- tiren hastalık vak'ası	sayı	687.862	637.348	- 50.514	- 7
-Muayene sayısı	Muay.se	35.419.844	38.975.246	3.555.402	10
-Ayakta tedavi görenler	sayı	34.641.192	38.144.036	3.502.844	10
-Yatarak " "	sayı	778.652	831.210	52.558	7
2-Giderler :					
a- Tedavi giderleri:					
-Sağlık tesisleri mas- raf hissesi	Milyonl	17.599.967	33.766.115	16.166.144	92
-Harıçta yap. ted. gider.	"	3.747.147	7.186.110	3.438.963	92
-Anlaştırmalı Dr. ve Müess.	"	1.339.983	2.479.488	1.139.505	85
-Protet araç ve gereç- ler: giderleri	"	164.840	299.106	134.266	81
Toplam (a)	"	22.851.939	43.730.819	20.878.880	91
b-Sigorta giderleri:					
-Yolluk ve zaruri gi- derler	"	214.052	376.019	161.967	76
-Hst. işgöremezlik ödem.	"	904.948	1.093.667	188.749	21
-Diğer giderler	"	235.873	324.871	88.998	38
Toplam (b)	"	1.354.863	1.794.577	439.714	32
-Yönetim giderleri his- sesi	"	940.732	1.603.631	662.899	70
Giderler toplamı (2)	Milyonl	25.147.534	47.129.027	21.981.493	87
3-Gelirler :					
-Hastalık sigortası prim gelirleri	Milyonl	22.001.201	30.156.723	8.155.522	37
-% 10 ve % 20 ilaç iş- tirak beoelleri	"	1.271.159	2.246.010	974.851	77
Gelirler toplamı (3)	Milyonl	23.272.360	32.402.733	9.132.373	39
Gider fazlası (3-2)	Milyonl	-1.875.174	-14.724.294	-16.599.468	885

Kaynak : YDK Raporu

Hastalık sigortası yardımlarından yararlanma şartları ve neticeleri farklı olmakla birlikte genel mahiyette bu sigorta kolu için :

%5 işçi, %6 işveren hissesi olmak üzere SSK'nın taban ile tavan ücreti arasında kalan prime esas ücretler üzerinden %11 prim,

Ayrıca ;

. Sigortalıdan başka muayeneye gelen herkesten bila istisna 20 (gösterge)x katsayı poliklinik muayene ücreti,

. Sigortalılar dahil muayeneye gelen herkesten resmi mesaiden sonraki saatler içindeki sur-time muayenelerde 750.000.-TL. civarında muayene ücreti,

. Sigortalıların ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaç bedellerine %20 katkı payı,

. Sigortalıların eşi ve geçindirmekle yükümlü oldukları çocuklarının ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaç bedellerine %20 katkı payı,

. Kurumdan gelir ve aylık almakta olanlar ile bunların aile bireylerine ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaç bedellerine %10 katkı payı

alınmaktadır.

Bu uygulamalarla SSK sağlık tesisleri nerde ise ücretli özel muayenehanelere dönüştürülürken, bu prosedüre uymak istemeyen kayırmazlık sade vatandaşların güvenilir hizmet almaları da bir hayli güçleşmiştir.

TÜRK-İŞ SSK sağlık tesislerinde yaşanan kuyruklarda beklemler, skandal boyutlardaki tıbbi yanlışlıklar ve ticaret mantığı ile çalışmalar gibi idari ve mesleki zaafiyetlere derhal son verilerek işçilerimize layık oldukları saygınlık ortamında sağlık hizmetlerinin sunulmasını istemekte ve beklemektedir.

ANALIK SİGORTASI

506 sayılı Kanunun 43 ila 51 nci maddelerinde yer alan analık sigortası yardımlarından sigortalı kadınlar ile sigortalı erkeklerin sigortalı olmayan eşleri yararlanmaktadır. Bu sigorta kolu ile ilgili 1994 ve 1995 yıllarında gerçekleşen değerlendirmeler tablo 14'de yer almaktadır.

TABLO - 14 ANALIK SİGORTASI VERİLENLER

Analık sigortası	Ölçü	Gerçekleşen			Artış veya azalış %
		1994	1995	Fark	
1- Tedavi görenler :					
-Muayene edilen kişi sayısı	Kişi	256.328	283.729	39.915	18
-Muayene sayısı	"	357.722	377.780	20.058	5,6
-Analık vak'ası	Sayı	159.475	147.771	-11.704	- 7
-Yatan hasta sayısı	Kişi	122.897	132.529	9.632	8
-Yatak-gün sayısı	Yt.gün.s.	402.914	376.666	-26.248	- 6,5
2- Giderler :					
a-Tedavi giderleri:					
-Sağlık tesisleri masraf hissesi	Milyon ₺	411.704	712.556	300.852	73
-Hariçte yaptırılan tedavi giderleri	Milyon ₺	4.229	4.803	576	14
-Anlaş.Dr.ve müesseselere yapılan ödemeler	"	672	1.243	571	85
Toplam (a)	"	416.605	718.602	301.997	72
b-Sigorta giderleri :					
-Gebelik,doğum maktu yard.	"	3.565	2.714	- 1.351	- 38
-Yolluk ve zaruri giderler	"	103	203	100	97
-Analık işgöremezlik ödem.	"	123.381	157.742	34.361	28
-Emzirme ödeneği	"	13.043	8.698	- 4.345	- 33
-Diğer giderler	"	21.443	29.534	8.091	38
Toplam (b)	"	161.535	196.391	36.856	23
-Yönetim giderleri hissesi	"	85.521	145.785	60.264	70
Giderler Toplamı (2)	"	663.661	1.062.777	399.116	60
3- Gelirler :					
- Prim gelirleri	Milyon ₺	2.000.109	2.741.702	741.593	37
Gelirler fazlası (3-2)	Milyon ₺	1.336.448	1.678.925	342.477	26

Analık yardımları daha ziyade fiili olarak sağlık hizmeti sunma yönünde olmakla birlikte, Kurum'un doğrudan gebelik ve doğum sağlık yardımı yapamadığı yer ve hallerde maktu yardımlar yapılmaktadır. Miktarları devamlı değişken olan bu yardımlar ;

- Maktu Gebelik Yardımı
- Maktu Doğum Yardımı
- Normal Doğum
- Forseps tatbiki
- Büyük Cerrahi Müdahale
- Emzirme Yardımı

olarak verilmektedir.

Diğer tarafları 506 sayılı Kanunun 102 ci maddesi uyarınca Hastalık ve Analık Sigortası uygulamalarında bulundukları yerlerden yurt içinde başka bir yere gönderilenler ile hastalık dolayısıyla Kuruma ait sağlık tesisi yahut kurum hekimi bulunmayan yerlerden muayene ve tedavi için en yakın kurum sağlık tesisine veya hekimine müracaat edenlerden hasta oldukları hekim raporu ile saptananlara ve bunlara sıhhi durumları icabi bir başkasının refakat etmesinin gerektiği hekim raporu ile belgelenen hallerde refakat eden kimselere ayrıca 15 yaşına (15 yaş dahil) kadar çocuklar ile birlikte gideceklere gidiş-dönüşte yolda ve gönderildikleri yerlerde sağlık tesisine yatırılincaya kadar geçecek günler ile ayakta muayene ve tedavi edildikleri günler için geceyi geçirmek mecburiyetinde olanlara il dahilindeki sevklerde (25) iller arası sevklerde (50) gösterge rakamının Devlet memurları aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktar üzerinde zaruri masraflar karşılığı verileceği hükme bağlanmıştır.

TÜRK-İŞ gerek maktu doğum yardımlarını ve gerekse zaruri masraf karşılıklarını ihtiyacı karşılamakta çok yetersiz bulmakta, bu rakamları, günün koşullarına uygun hale getirilmesini gerekli görmektedir.

SAĞLIK TESİSLERİ FAALİYETLERİNDEN YARARLANANLAR

KURUM'A AİT SAĞLIK TESİSLERİ

506 Sayılı Kanunun 17 ve 118.maddeleri uyarınca, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık ve analık sigortaları, sağlık yardımlarından yararlanacak olanların kurumca tesbit edilecek belgelerle kuruma bağlı sağlık müesseselerine veya kurum hekimlerine başvurarak muayene ve tedavi olmaları esastır.

Bu hizmetin gereği için mülkiyeti ve işletmesi kuruma ait bir çok tesis mevcut olup, sayısal durumları tablo 13'de gösterilmiştir.

TABLO - 15 SSK SAĞLIK TESİSLERİ ve YATAK SAYILARI

Sağlık Tesisleri	1 9 9 6	
	Sayı	Fiili Yatak Sayısı
Hastane	95	21.546
İhtisas Hastanesi	1	400
Doğumevi	9	2.318
Sanatoryum	4	2.419
Meslek Hastalıkları Hastanesi	2	82
Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastanesi	2	452
Fizik Tedavi Merkezi	1	100
Çocuk Hastalıkları Hastanesi	1	300
Göz Hastanesi ve Göz Bankası	1	80
Diş Tedavi ve Protez Merkezi	9	-
Dispanser	143	-
Sağlık İstasyonu	230	-
Huzur Evi	1	47
Toplam...	499	27.744

Kaynak : SSK

Bu tesislerden yararlanma durumları ve dağılımı şu şekildedir.

TABLO - 16 1996 YILI AYAKTA TEDAVİ FAALİYETLERİNİN NÜFUS GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

TEDAVİ GÖREN GRUPLAR	MUAYENE EDİLEN KİŞİ SAYISI			MUAYENE SAYISI		
	KURUM SAĞLIK TESİSİNDE	ANLAŞMA LI DOKTOR VE MÜESSE.	TOPLAM	KURUM SAĞLIK TESİSİNDE	ANLAŞMALI DOKTOR VE MÜESSE.	TOPLAM
SİGORTALILAR	8.765.960	2.261.363	11.027.323	9.706.124	2.459.529	12.165.653
MALÜL.YAŞ.AYLIĞI ALANLAR	7.858.952	44.847	7.903.799	8.748.587	45.078	8.793.665
EŞ-ÇOCUK,ANA-BABA,DUL VE YETİMLER	17.827.809	136.582	17.964.391	19.493.616	138.971	19.632.587
HASTALIK TOPLAMI	34.452.721	2.442.792	36.895.513	37.948.327	2.643.578	40.591.905
İŞ KAZALARI VE MESLEK HAST.	177.709	4.778	182.487	238.405	5.079	243.484
ANALIK	291.102	758	291.860	363.305	838	364.143
SİGORTASIZLAR	434.220	13.513	447.733	477.210	13.513	490.723
BAĞ-KUR SİGORTALILARI	138.450	1.051	139.501	141.963	1.159	143.122
GENEL TOPLAM....	35.494.202	2.462.892	37.957.094	39.169.210	2.664.167	41.833.377

**TABLO - 17 1996 YILI YATAKTA TEDAVİ FAALİYETLERİNİN
NÜFUS GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI**

TEDAVİ GÖREN GRUPLAR	MUAYENE EDİLEN KİŞİ SAYISI			MUAYENE SAYISI		
	KURUM SAĞLIK TESİSİNDE	ANLAŞMA- LI DOKTOR VE MÜESSE.	TOPLAM	KURUM SAĞLIK TESİSİNDE	ANLAŞMALI DOKTOR VE MÜESSE.	TOPLAM
SİGORTALILAR	184.638	26	184.664	1.360.491	71	1.360.562
MALÜL.YAŞ.AYLIĞI ALANLAR	191.146	3	191.149	1.543.874	12	1.543.886
EŞ-ÇOCUK,ANA- BABA,DUL VE YETİMLER	533.132	75	533.207	3.417.873	283	3.418.156
HASTALIK TOPLAMI	908.916	104	909.020	6.322.238	366	6.322.604
İŞ KAZALARI VE MESLEK HAST.	7.802	0	7.802	61.382	0	61.382
ANALIK	138.683	0	138.683	378.223	0	378.223
SİGORTASIZLAR	25.793	0	25.793			
BAĞ-KUR SİGORTALILARI	7.778	0	7.778	43.628	0	43.628
GENEL TOPLAM....	1.088.972	104	1.089.076	6.958.543	366	6.958.909

Tabloların tetkikinden de anlaşılacağı gibi, SSK sağlık tesislerine çok yoğun bir talep olmasına karşı 1996 yılında 5257 açık kadro ile çalışma ve SSK'nın kendi sigortalılarının dışında Bağ-Kur'dan ve diğer yerlerden gelen müracaatların küçümsenmeyecek boyutlarda fazlalaşması karşısında sağlık hizmetlerinde verim ve kalite iyice düşmüş, bu tesislere başvurmada sigortalılar ve hak sahipleri yönünden isteksizliklerin çoğaldığı görülmektedir.

Her ne kadar Sağlık Bakanlığı SSK ile yaptığı protokollar çerçevesinde Türkiye genelinde birçok bölgede Sağlık Bakanlığına ait sağlık tesislerini herhangi bir havale ve sevk işlemine hacet kalmadan doğrudan doğruya SSK'nın sağlık yardımlarından yararlanmakta olanların hizmetine açarak yaygınlaştırmış ve bu durum SSK sağlık hizmetlerindeki memnuniyetsizliklerin husule getirdiği antipatik ortamlar nedeniyle sigortalılar ile hak sahipleri ve kurum emeklileri tarafından olumlu karşılanmakta ise de esasında bu tür uygulamalar Kurumun ve sigortalıların lehine değil aleyhinedir.

Zira Devlet kendi hastanelerini sigortalıların müracaatlarına açma karşılığı SSK tesislerinin de başkalarına açılması düşünce ve tasarılarına zemin hazırlama olduğu muhakkak olup, ayrıca kendi tesislerinde daha ucuza mal olabilecek tedaviler dışarıdan daha pahalı alınmak suretiyle SSK'nın mali çöküntüsü biraz daha hızlandırılmış olacaktır.

1994 ve 1995 yıllarında gerçekleşmiş olan aşağıya çıkarılmış Tablo 16'daki rakamların değerlendirilmesinden de anlaşılacağı üzere harice yapılan ödemeler nerede ise Kurum sağlık tesisleri giderlerinin üçte birine ulaşmıştır. Bu durum genellikle artı ile kapanan kısa vadeli sigorta kollarında da açıkların başlayacağını ilk habercesidir.

TABLO - 18 SSK SAĞLIK TESİSLERİ TEDAVİ GİDERLERİNİN DAĞILIMI

Tedavi Giderleri	1 9 9 4		1 9 9 5		f a r k	
	Milyon TL.	%	Milyon TL.	%	Milyon TL.	%
Hariçte yaptırılan tedavi giderleri	3.935.321	17	7.521.233	17	3.585.912	91
Anlaşmalı Dr.ve Müessese giderleri	1.343.746	6	2.486.450	6	1.142.704	85
Toplam...	5.279.067	23	10.007.683	23	4.728.616	90
Kurum sağlık tesisleri gider.	18.145.249	77	34.746.784	77	16.601.535	91
Genel Toplam....	23.424.316	100	44.754.367	100	21.330.051	91

Kaynak : YDK Raporu

TÜRK-İŞ, tamamen işçilerin birikimleri ve malı olan SSK sağlık tesislerinin yine işçilerin hizmetinin dışında başka bir maksatla ve başka zeminlerde kullanılmasına asla razı değildir ve buna mücadele etmeyecektir. Bu tesislerdeki verimsizlikleri de hekimlerin ve sağlık personelinin yanlış istihdam ve isabetsiz ücret takdiri uygulamalarında görmektedir. Ayrıca mevcut tesislerin ve sağlık personelinin sigortalılar ile aile bireylerine üstün kalitede hizmet verebilecek durumda olmalarına rağmen SSK tesislerinin özel sektöre devrine zemin hazırlamak maksadı ile zaruri tıbbi araç gereç ve malzemelerin verilmemesinin, hekimlerin talep ve ihtiyaçlarının yeterince karşılanmamasının ve sigortalıların kendi tesislerine güvenlerinin sarsılmasının, bilinçli olarak yapıldığı inancındadır. İlgilileri ve yetkilileri SSK ile ilgili plan,program ve düşüncelerinde bu tür yanlış davranış ve değerlendirmelerden kaçınmaya çağırılmaktadır.

MALULLÜK-YAŞLILIK ve ÖLÜM SİGORTALARI

Bilindiği üzere, uzun vadeli sigorta kolları olarak tanımlanan malüllük,yaşlılık ve ölüm sigortalarının Kanunda yazılı şartlarını yerine getirerek bu sigorta kollarından aylık almaya ve iş kazası ile meslek hastalığı yönünden sürekli iş göremezlik ge liri almaya hak kazananların aylıkları, gösterge ve üst gösterge tablolarındaki gösterge rakamları memur maaşlarının hesaplanmasına esas olacak katsayılarla irtibatlandırılarak aylık bağlama oranları tutarında hesaplanmaktadır. Bulunan net tutarlara, ayrıca sosyal yardım zamları ilave edilerek aylıklar ödenmektedir.

1.1.1997 tarihinden itibaren geçerli katsayı 3315 olup, sosyal yardım zammı tutarı da 4.690.000.-TL.dir. Yine bu tarihten itibaren hesaplamaya esas olacak gösterge ve üst gösterge tabloları da şu şekildedir:

TABLO - 19 GÖSTERGE TABLOSU

DERECELER	K A D E M E L E R											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	8090	8395	8400	8405	8410	8415	8420	8425	8430			
2	8330	8335	8340	8345	8350	8355	8360	8365	8370	8375	8380	8385
3	8270	8275	8280	8285	8290	8295	8300	8305	8310	8315	8320	8325
4	8210	8215	8220	8225	8230	8235	8240	8245	8250	8255	8260	8266
5	8150	8155	8160	8165	8170	8175	8180	8185	8190	8195	8200	8205
6	8090	8095	8100	8105	8110	8115	8120	8125	8130	8135	8140	8145
7	8030	8035	8040	8045	8050	8055	8060	8065	8070	8075	8080	8085
8	7970	7975	7980	7985	7990	7995	8000	8005	8010	8015	8020	8025
9	7910	7975	7920	7925	7930	7935	7940	7945	7950	7955	7960	7965
10	7850	7855	7860	7865	7870	7875	7880	7885	7890	7895	7900	7905
11	7790	7795	7800	7805	7810	7815	7820	7825	7830	7835	7840	7845
12	7730	7735	7740	7745	7750	7755	7760	7765	7770	7776	7780	7785

TABLO - 20 ÜST GÖSTERGE TABLOSU

DERECELER	K A D E M E L E R									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	12935	12985	13035	13085	13135	13185	13235	13285	13335	13385
2	12435	12485	12535	12585	12635	12685	12735	12785	12835	12885
3	11935	11985	12035	12085	12135	12185	12235	12285	12335	12385
4	11435	11485	11535	11585	11635	11685	11735	11785	11835	11885
5	10935	10985	11035	11085	11135	11185	11235	11285	11335	11385
6	10435	10485	10535	10585	10635	10685	10735	10785	10835	10885
7	9935	9985	10035	10085	10135	10185	10235	10285	10335	10385
8	9435	9485	9535	9585	9636	9685	9735	9785	9835	9885
9	8935	8985	9035	9085	9135	9185	9235	9285	9335	9385
10	8435	8485	8535	8585	8635	8685	8735	8785	8835	8885

Buna göre sigortalıların hizmet ve yaş durumları itibariyle aylık bağlama oranlarını artı veya eksi yönde değiştiren haklar ve miktarlar saklı kalmak kaydı ile Sosyal Sigortalar Kurumu'nun normal bazdaki

EN DÜŞÜK AYLIĞI;

$$7730 \times 3115 = 25.624.950 \times \%70 = 17.937.465 + 4.690.000.- = \underline{22.627.465.-TL.}$$

EN YÜKSEK AYLIĞI DA;

$$13385 \times 3315 = 44.371.275 \times \%50 = 22.185.637 + 4.690.000.- = \underline{26.875.637.-TL.}$$

olmaktadır.

Bu durumda en düşük aylık ile en yüksek aylığı arasında sadece 4.248.172.-TL. fark bulunup, gösterge skalalarının hiç bir değeri ve önemi kalmamıştır. (gösterge ve kat sayılar değişse bile bu durum yine devam etmektedir)

Hatta en düşük aylığı olan 17.937.465.-TL. %60 , normal aylık bağlama oranına göre ancak üst gösterge 9'ncü derece 3'ncü kademesinin karşılığı olup, yani gösterge tablosu işlerliğini tamamen kaybetmiştir.

1996 yılı sonu itibariyle bu çarpık tablolardan ve uygulamalardan gelir ve aylık alanların durumu aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

TABLO - 21 GÖSTERGE TABLOSUNDAN GELİR VEYA AYLIK ALANLARIN DERECELERE GÖRE DAĞILIMI

DERECELER	MALÜLLÜK-YAŞLILIK-ÖLÜM SİGORTASI			İŞ KAZ. İLE MESLEK HAST. SİGORTASI		
	MALÜLLÜK AYLIĞI AL.	YAŞLILIK AYLIĞI AL.	ÖLÜM AYLIĞI AL.	SÜREKLİ İŞ GÖR.GEL. AL.	ÖLÜM AYLIĞI ALANLAR	TOPLAM
12	32.256	388.849	271.795	8.233	11.725	712.858
11	2.988	38.385	42.716	5.874	7.344	97.307
10	2.170	36.927	37.688	4.220	5.373	86.378
9	1.767	36.193	31.029	2.910	4.600	76.499
8	1.480	35.303	26.195	1.694	2.622	67.294
7	1.411	35.475	22.413	1.088	1.918	62.305
6	1.182	36.573	21.079	1.335	2.348	62.517
5	1.078	36.676	20.470	879	1.534	60.637
4	1.080	45.447	24.144	1.292	2.023	73.986
3	1.005	60.620	29.485	1.425	2.532	95.067
2	954	82.356	35.387	1.384	1.815	121.896
1	1.211	136.666	47.984	5.380	6.521	191.762
Toplam	48.582	969.470	610.385	35.714	50.355	1.714.506

TABLO - 22 ÜST GÖSTERGE TABLOSUNDAN GELİR VEYA AYLIK ALANLARIN DERECELERE GÖRE DAĞILIMI

DERECELER	MALÜLLÜK-YAŞLILIK-ÖLÜM SİGORTASI			İŞ KAZ. İLE MESLEK HAST. SİGORTASI		
	MALÜLLÜK AYLIĞI AL.	YAŞLILIK AYLIĞI AL.	ÖLÜM AYLIĞI AL.	SÜREKLİ İŞ GÖR.GEL. AL.	ÖLÜM AYLIĞI ALANLAR	TOPLAM
10	2.526	117.965	28.952	1.630	3.520	154.593
9	1.308	70.694	15.769	1.812	3.806	93.389
8	855	50.695	9.931	979	1.900	64.360
7	572	40.970	7.744	845	1.758	51.889
6	443	37.484	6.596	610	1.308	46.441
5	356	38.855	6.314	392	897	46.814
4	294	44.054	7.055	401	666	52.470
3	246	51.277	7.802	404	668	60.397
2	245	88.822	9.883	465	1.567	100.982
1	202	134.337	13.931	1.573	3.812	153.855
Toplam	7.047	675.153	113.977	9.111	19.902	825.190

Bilindiği üzere Sosyal Sigortalar Kurumu'nun uygulamaları işçi ve işverenlerden alınan primli sistem üzerine oturtulmuş olup, devletin de hiç bir katkısı bulunmamaktadır. Bu uygulamalarda uzun vadeli sigorta kollarında kapıtilasyon (Birikim), kısa vadeli sigorta kollarında da Repartisyon (Dağıtım) sistemleri benimsenmiştir.

Kapıtilasyon sistemi ileride doğması muhtemel çeşitli sigorta giderlerini karşılamak üzere fon oluşturulmasına dayanmakta olup, 506 sayılı Kanunun 137'nci maddesi uyarınca

- a) Matematik,
- b) Ödenmiş primler
- c) Olağanüstü ve
- d) Diğer karşılıklar

İsmi altında karşılık ayrılması esastır. Oysa ki bilhassa uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında 1992 yılından itibaren karşılık ayırabilme imkanı tamamen ortadan kalkmıştır. 1994 ve 1995 yıllarında bilhassa malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları için ayrılması gereken matematik karşılıklar ile mevcut karşılıkların durumu şu şekildedir.

TABLO : 23

MALÜLLÜK, YAŞLILIK VE ÖLÜM SİGORTALARI
MATEMATİK KARŞILIKLARI

Yıllar	Karşılık Nev'i	Olması gereken Matematik Karşılıklar Milyon TL	Mevcut Matematik Karşılıklar Milyon TL	Matematik Karşılık Açığı Milyon TL
1994	-İşkazaları ve Meslek Hastalıkları sigortası Matematik karşılığı	4.176.403.-	4.176.403.-	-
	- Malütlük,yaşlılık ve ölüm sigortaları matematik karşılığı	<u>289.357.010.-</u>	<u>81.350.833.-</u>	<u>208.006.177.-</u>
	Toplam	<u>293.533.413.-</u>	<u>85.527.236.-</u>	<u>208.006.177.-</u>
	-İşkazaları ve Meslek Hastalıkları giderleri matematik karşılığı	26.852.876.-	26.852.876.-	-
1995	-Malütlük,yaşlılık ve ölüm sigortaları matematik karşılığı	<u>1.502.419.121.-</u>	<u>168.856.720.-</u>	<u>1.339.562.401.-</u>
	Toplam	<u>1.529.271.997.-</u>	<u>195.709.596.-</u>	<u>1.333.562.401.-</u>
	İki yıl farkı	<u>1.235.738.584.-</u>	<u>110.182.360.-</u>	<u>1.125.556.224.-</u>

Kaynak : YDK Raporu

Görölüyorki 1995 yılında uzun vadeli sigorta kolları için 1.502.419.121 milyon matematik karşılığı olması gerekirken, bunun sadece %11'ri olan 168.856.720 milyon karşılanabilmiş, açık %89'a ulaşmıştır. Açık bir yıl öncesine göre %541 oranında artmıştır.

Bunun anlamı şudur : SSK'nın uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında hiçbir mevcudu ve fonu bulunmayıp, iflas etmiştir.

TÜRK-İŞ ülkemiz insanının ve işçisinin emeklilik mevzularında fevkalade hassas ve duyarlı olduğunun bilinci içinde hareket ederek kazanılmış haklar kısılmadan ve ellerinden alınmadan, çarpık hesaplamaların ve kuralsız aylık bağlamaların derhal mevzuattan çıkarılmasını, sigortalıların prim ödeme gün sayıları ile prime esas tutulmuş ücretlerine dayalı adilene bir sistemin mevzuata konulmasını önermektedir.

MALİ DURUM

Yetkililerin beyanlarına nazaran SSK, halen aylık 40 trilyon civarında gelir, 70 trilyon civarında gider ile %43 açıkla çalışmaktadır ve ülkemizdeki bütün sosyal güvenlik kurumlarının 1997 yılı açıklarının 700 trilyon TL ye ulaşacağı bildirilmektedir. Bu ortamdaki sosyal güvenlik uygulamalarında SSK'nın 1996 ve 1997 yılları finansman dengesi Tablo 24'de yer almaktadır.

TABLO - 24 SSK'NIN FİNANSMAN DENGESİ

A- GELİRLER		1996 YILI REVİZE	1997 YILI PROGRAM
		(Milyon TL)	
1	Prim gelirleri (Tahsilat)	760.940.842.-	460.000.000.-
2-	Çeşitli Gelirler	8.762.000.-	15.000.000.-
	- Gecikme Zammı	8.209.700.-	14.100.000.-
	-İdari Ceza Paraları	550.000.-	895.000.-
	-Muayene Ücretleri	2.300.-	5.000.-
3	Sağlık Tesisleri Gelirleri	4.845.000.-	10.000.000.-
4	Dövizle Yapılan Ted.Gelirleri	300.000.-	600.000.-
5	Faiz ve Komisyon Gelirleri	7.500.000.-	11.400.000.-
6	Müesseseye İşl.Devralınan Karlar	1.500.-	3.000.-
7	Tahvil ve Bono Gelirleri	5.828.600.-	12.358.000.-
	- Tahvil ve Bono Gelirleri	5.600.000.-	8.183.000.-
	- İtfâ	228.600.-	4.175.000.-
8	Arızı ve Geçmiş Yıl Gelirleri	3.900.000.-	4.000.000.-
9	Kira Gelirleri	450.000.-	800.000.-
10	Tazminat ve Ceza Gelirleri	45.000.-	50.000.-
11	Diğer Gelirler	17.400.-	20.000.-
12	SYZ Tahsilatı	20.000.000.-	20.000.000.-
13	Genel Bütçeden Yardım	166.652.000.-	--
14	Devreden Tevdiyat	11.211.456.-	15.000.000.-
	TOPLAM.....	490.453.798.-	549.231.000.-
	Gelir-Gider Farkı	-	374.691.000.-
	TOPLAM.....	490453.798.-	923.922.000.-
B- GİDERLER			
1	Sosyal Sigorta Giderleri	385.771.000.-	743.088.000.-
2	Sağlık Tesisleri Giderleri	71.826.488.-	111.110.000.-
3	Genel Yönetim Giderleri	10.212.210.-	17.848.000.-
4	Faiz Gelirleri	250.000.-	350.000.-
5	Arızı ve Geçmiş Yıl Gid.	1.810.000.-	2.513.000.-
6	Masraf İştirakleri	59.476.-	104.000.-
7	Öğretim Giderleri	215.015.-	379.000.-
8	Diğer Giderleri	176.609.-	331.000.-
9	Zaruri Malzeme Mübayaası	700.000.-	900.000.-
10	Demirbaş Döşeme	500.000.-	600.000.-
11	Devredece Tevdiat	15.000.000.-	30.000.000.-
	TOPLAM...	486.520.798.-	907.223.000.-
A-B YATIRIM ALANLARI			
1	İnşaat Yatırımları	3.071.000.-	13.635.000.-
2	Taşıt Alım Makina Techizat	762.000.-	2.814.000.-
3	Gayrimenkul Mübayaası	100.000.-	250.000.-
	TOPLAM.....	3.933.000.-	16.699.000.-

Kaynak : SSK

Görülüyorki SSK'nın 1997 yılında gelir-gider farkı 374 trilyon açığa ulaşmış olup, Kurum 923 trilyonluk bütçesine göre %41 açıkla çalışmaktadır. Kurum'un 1989 yılından itibaren harcama dengesindeki gelişimi de tablo :24'de verilmektedir.

**TABLO- 24 KURUMUN TAHSİLAT HARCAMA DENGESİNİN
YILLAR İTİBARIYLA GELİŞİMİ
(MİLYAR TL.)**

<u>Yıllar</u>	<u>Prim Tahsilatı</u>	<u>Diğer Gelirler</u>	<u>Gelirler Toplamı</u>	<u>Giderler Toplamı</u>	<u>Fark</u>
1989	4,705	669	5,374	4,692	682
1990	9,289	1,414	10,703	9,304	1,399
1991	15,426	3,085	18,511	18,383	128
1992	29,024	3,765	32,789	35,345	-2,556 Açık
1993	44,444	7,724	52,168	60,252	-8,084 Açık
1994	65,304	25,031	90,335	109,734	-19,399 Açık
1995	103,384	41,209	144,593	226,428	-81,835 Açık
1996(Tah)	280,521	49,651	330,172	474,095	-143,923 Açık

Kaynak : SSK

TÜRK-İŞ, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun mevcut yapısı ile ayakta kalmayacağını bilinci içindedir. Ancak kurum'un kurtarılması yönünde yardım şartlarının ağırlaştırılması ve özel sektör modelleri gündeme getirilmektedir. Uluslararası anlaşmalar ve Anayasamızın 60'ınca maddesi gereğince Sosyal Sigortaların devletten soyutlandırılması mümkün değildir. TÜRK-İŞ, bu tür programlara asla sıcak bakmamakta, mevzuattaki yetersizliklerin yönetimden ve sistemden kaynaklandığı görüşü ile 506 sayılı Kanun'daki yanlışlıkların kendi bünyesinde düzeltilmesini istemektedir.

2. BÖLÜM MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİ

Bilindiği üzere 1993 yılından itibaren iş başına gelen hemen bütün Hükümetlerin gündeminde 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunun'da yapılması düşünülen değişiklikler yer almış ve bu değişikliklerin hemen hemen tamamında işçilerin kazanılmış haklarının ellerinden alınması, sigorta yardımlarından yararlanma şartlarının zorlaştırılması ve bilhassa yaşlılık aylığından yararlanabilmek için prim ödeme gün sayılarının kadınlarda 7200, erkeklerde 9000 güne çıkarılması ve yaş sınırlarının da kadınlarda 60, erkeklerde 65'e çekilmesi yer almıştır.

TÜRK-İŞ'in bu yaklaşımlara şiddetle tepki göstermesi ve etkili eylem kararları sonucu halen işbaşında bulunan 54'üncü hükümet, bu mevzularda hazırlanmış bütün tasarı ve tasarıları geri çekmiş ve 19 Temmuz 1996 tarihinden itibaren TÜRK-İŞ, TİSK, HAK-İŞ, DİSK, Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti ve Tüm İşçi Emeklileri Cemiyetine SSK ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir teknik komiteye taslak hazırlama görevi vermiştir. Temmuz 1996 tarihinden itibaren her iki kanun üzerinde yapılan çalışmalar ve gelişmeler aşağıda özetlenmektedir.

4792 SAYILI KANUN

Kurum'un teşkilat yasası değişikliği üzerine hazırlanmış tasarlarda Başkanlık sistemine geçiş durumları işlenmiş olmakla beraber, yetersiz teknik çalışmaların ve alt yapı hazırlıklarının yapılmamış olduğu anlaşılarak Teknik Komite'de hiç bir uyum sağlanamamış olduğu için tasarı üzerindeki görüşmeler sonraya bırakılmış ve gündemden çıkarılmıştır. Ancak yıl içerisinde Kurum gayrimenkullerinin satışı hususunda Yönetim Kurulu'na yetki veren bir tasarı hazırlanmış ve 15.2.1997 tarihli 22906 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5.2.1992 tarih 4228 sayılı kanunla yürürlüğe girmiştir.

TÜRK-İŞ, tasarı kanunlaşmadan önceki safhalarda bu değişikliğe aşağıdaki gerekçelerle olumlu bakmamıştır.

Değişiklik maddesinin mukayeseli açıklaması şu şekildedir :

"4792 sayılı SSK Teşkilat Kanununun Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri ile ilgili 11.maddesinin (F) fıkrasının mevcut durumu ile değişikliği istenilen durumu aşağıdaki gibidir.

MEVCUT MADDE	DEĞİŞİKLİK TASARISINDAKİ MADDE
MADDE 11- Yönetim Kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır :	MADDE 11- Yönetim Kurulunun başlıca görev ve yetkileri şunlardır :
F) Sosyal Sigortalar Kurumu adına gayrimenkul mal edinilmesi ve bu malların idare edilmesi hakkında kararlar vermek.	F) <u>Kurumca Gayrimenkul alınması , satılması ve idare edilmesi hakkında kararlar vermek.</u>

YENİ MADDENİN TAHLİLİ

Dikkat edilirse yeni maddede sadece "Satılması" kelimesi ilave edilmiştir. Yani Yönetim Kurulu bundan böyle gayrimenkulleri aldığı gibi satabilecektirde. Her ne kadar yeni tasarının geçici maddesindeki satılacak gayrimenkullerin Yönetim Kurulunca tesbit olunacağı ve satış usullerinin mahiyeti açıklanmış ise de bu esası değiştirmez. Burada önemli olan yetkidir. Almaya yetkili olanın satmaya da yetkili olması mantıklı gözükebilir ve esasen işin doğrusu da budur. Ancak ne var ki, 7 kişilik SSK Yönetim Kurulunun 4 kişisi tayinle gelen kimseler olup, Kanuna göre SSK mali ve idari bakımdan muhtar olmasına rağmen, bugüne kadar özerkliğinin tahakkuk etmemesinin bir sebebi de budur. Ayrıca madde gerekçesinde bu satışların veya madde değişikliğinin asıl sebebi SSK'nın açıklarını kapatmaya yöneliktir. Oysa ki, bu Kurumun bütün malları satılsa dahi SSK'nın açıklarını kapatmaya yetmez. Kaldığı SSK ekonomik bir değeri olmayan yan varlıklarına pek talip bulamayacağı gibi kısa vadede açıklarını kapatmak için ister istemez rant geliri fazla olan değerlerini elden çıkaracak olup, bu ise 50 yıllık birikimlerin politikanın isteği doğrultusunda kısa sürede yokedilmesi sonucunu doğuracaktır. Netice itibarıyla idari ve hizmetlerdeki çöküntülere bu seferde malları talan edilerek SSK yeni bir çöküntüye sürüklenecektir.

Mal almaya yetkili bir birimin satmaya da yetkili olması doğaldır. Ancak SSK Yönetim Kurulunun bugünkü yapısı satma olayında politikaların istek ve taleplerinin dışına katiyyen çıkamaz. Bu bakımdan hiç değilse satılacak gayrimenkuller SSK Genel Kurulu'nun olağan ve olağanüstü toplantılarında ele alınarak bu mevzularda bir karara varılması isabetli olabilir.

506 SAYILI KANUN

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 17.7.1996 tarih 1-81/1094 sayılı yazısı ile TÜRK-İŞ, TİSK, HAK-İŞ, Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti Genel Başkanlığı ve Tüm İşçi Emeklileri Cemiyeti Genel Başkanlığını 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nda yapılacak değişiklikleri görüşmek üzere 19.7.1996 günü toplantıya çağırıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda genel başkanlar ve uzmanlar seviyesinde, Bakanlık ve Sosyal Sigortalar Kurumu üst düzey yöneticilerinin katıldığı bu toplantılar 19.9.1996 günü itibarıyla tamamlanmıştır.

Bu çalışmalar sonucu üzerinde mutabakat sağlanan ve halen TBMM'sinin gündeminde bulunan değişiklik tasarısının metni şudur.

SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

17.7.1964 Tarih ve 506 Sayılı Kanun, 24.5.1983 Tarih ve 2829 Sayılı Kanun ile 17.10.1983
Tarih ve 2925 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı

MADDE 1. - 17.7.1964 tarih ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 32 nci maddesinin (B) bendine ve bu maddenin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Bu fıkra uyarınca sağlanan protez, araç ve gereç bedellerinin % 20 sini sigortalı öder. Ancak, ilgiliden alınacak katkı miktarı, ödeme tarihindeki 25.8.1971 tarihli 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin üç kaundan fazla olamaz."

"Sigortalıların, bu maddenin (A), (B) ve (D) bentlerinde yazılı yardımlardan yararlanabilmeleri için almış gün hastalık sigortası primi ödemiş olmaları şarttır."

MADDE 2. - 506 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi ile (B) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"A) a) Bu Kanuna göre sürekli iş göremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanlar, bu Kanunun 32 ncı maddesinin (A), (B), (D) ve (E) bentlerinde belirtilen yardımlardan."

"B) Yukarıda sözü edilen kimselerin ayakta yapılan tedavilerinde verilen ilaçlar ile protez, araç ve gereç bedellerinin yüzde onu kendilerince ödenir. Ancak, protez, araç ve gereç bedelleri için alınacak katkı payı ilgilinin sosyal yardım zammı dahil ödeme tarihindeki aylık miktarını geçemez."

MADDE 3. - 506 sayılı Kanunun 43 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Kurumdan sürekli iş göremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olan kadın ile sürekli iş göremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olan erkeğin sigortalı olmayan eşinin analığı halinde, diğer sosyal güvenlik kuruluşlarından benzer yardımlara hak kazanmamış olması şartıyla, birinci fıkranın (A), (B), (C) ve (E) bentlerinde belirtilen yardımlar yapılır."

MADDE 4. - 506 sayılı Kanunun 60 ncı maddesinin (A) bendi ile (F) bendinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir ve (B) bendinin (b) alt bendindeki "25 yılı doldurmuş ve" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

"A) Sigortalının yaşlılık aylığından yararlanabilmesi için:

a) Kadın ise elli, erkek ise elli beş yaşını doldurmuş olması ve en az beşbin gün veya,

b) Kadın ise elli, erkek ise elli beş yaşını doldurmuş olması, onbeş yıldan beri sigortalı bulunması ve en az üçbin altıyüz gün.

Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması şarttır."

"F) Bu Kanuna göre sigortalı olarak tescil edilmiş bulunana, er olarak silah altında veya yedek subay okulunda geçen süreleri, kendilerinin veya hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihindeki 25.8.1971 tarihli 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücret üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerini, tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içinde ödemeleri şartıyla borçlandırmıştır. Bir yıl içinde primi ödenmeyen borçlanma süreleri hizmetten sayılmaz. Ancak, borçlanma tutan bu Kanunun 78 ncı maddesine göre belirlenen prime esas asgari günlük kazanç üzerinden hesaplanacak miktardan az olamaz."

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. – 506 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin (A) bendinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu maddeye göre bağlanacak aylıkların aylık bağlama oranı yüzde yüzü geçemez.”

MADDE 6. – 506 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinin (B) bendinin birinci fıkrasında geçen “% 24” ibaresi “% 30” olarak değiştirilmiş ve bu maddeye, bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir..

“Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil almakta oldukları aylıklarından, yüzde yedibuçuk oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir.”

MADDE 7. – 506 sayılı Kanunun 67 nci maddesinin (B) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“B) Yukarıdaki (A) bendinin (d) alt bendine göre bulunacak aylık bağlama oranı yüzde yüzden fazla olamaz.”

MADDE 8. – 506 sayılı Kanunun 78 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeye ikinci fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu Kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı, bu Kanuna ekli gösterge tablosundaki en düşük göstergenin katsayı ile çarpımının otuzda biridir. Üst sınırı ise, 25.8.1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için tespit edilen günlük asgari ücretin üç kaudur. Prime esas kazancın üst sınırını asgari ücretin dört katına kadar yükseltmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu şekilde bulunacak günlük kazançların bin liranın altındaki kesirleri tama çıkarılır.”

Prime esas günlük kazancın Bakanlar Kurulunca yükseltilen üst sınırının, üst gösterge tablosundaki en yüksek göstergenin katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın otuzda biri alınmak suretiyle bulunan günlük kazancın altında kalması halinde, alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesaplanmasında yüksek olan günlük kazanç esas alınır.”

MADDE 9. – 506 sayılı Kanunun 79 uncu maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Toplu iş sözleşmesi uygulanmayan işyerlerinde ay içinde bazı işgünlerinde çalışmamış ve çalışmadığı günler için ücret almamış olan sigortalıların otuz günden az çalıştıklarını kanıtlayan belgelerin işverence prim belgelerine eklenmesi şarttır.”

“Sigortalıların otuz günden az çalıştığını kanıtlayan belgelerin Kuruma verilmemesi veya verilen belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması halinde, otuz günden az bildirilen sürelerle ait primler Kurumca resen tahakkuk ettirilerek 80 inci madde hükümlerine göre tahsil olunur. Uygulamanın usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 10. – 506 sayılı Kanunun 130 uncu maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tefüş, Kontrol ve Denetleme Yetkisi

Madde 130. – Sigorta müfettişleri, bu Kanunun uygulanması bakımından, İş Kanununda belirtilen tefüş, kontrol ve denetleme yetkisine haizdirler. Sigorta müdür ve yardımcıları da her hal ve şartta kontrol ve denetleme yetkisini kullanabilirler.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Etüğü Metin)

Sigorta müdürlerinin teklifi ve Genel Müdürün onayı ile görevlendirilen Kurum memurları belirli süreler için sigortalıların işlemleri ile ilgili olarak işyerlerinde yoklama ve tespit yapabilirler. Bunların çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Sigorta müfettişleri sigorta müdürleri ve müdür yardımcıları ile yoklama ve tespit tutanağı düzenleme yetkisi verilen Kurum memurları tarafından düzenlenen tutanaklar, aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir."

MADDE 11. - 506 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine aşağıdaki hüküm ve aynı fıkraya (g) bendi ile bu maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Ancak, prim belgelerinde kayıtlı sigorta primlerini yasal süresi içinde ödemiş olması kaydıyla prim belgelerini yasal sürelerinin dolmasından sonra, idari para cezasının tebliğinden önce Kuruma verilere her bir fiil için aylık asgari ücretin bir katı tutarında."

"g) Kurum müfettişlerince yapılan tefuş, kontrol ve denetimler sırasında, 83 üncü maddede belirtilen ilgili taraflardan bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak istenen bilgi ve belgelerin noksan, usulsüz ve yanıltıcı bir şekilde verilmesi veya zamanında verilmemesi hallerinde aylık asgari ücret tutarında, tekrür halinde ise aylık asgari ücretin beş katı tutarında."

"Tebliğ edilen idari para cezasını yedi gün içinde itirazsız ödeyenlerin idari para cezası, üçte bir oranında tarkin edilir."

"Genel ve Katma Bütçeli Kuruluşların denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, çalışanlarının sigortalı olup olmadığını da tespit etmek zorundadırlar. Uygulamanın usul ve esasları altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir."

MADDE 12. - 506 sayılı Kanunun Ek 3 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Kurumdan sürekli iş göremezlik ve ölüm geliri, malullük, yaşlılık ve ölüm aylığı almakta olanlar, 991 sayılı Kanuna göre Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre malullük, vazife malullüğü veya emekli aylığı almakta olanlar dışında, bu Kanunun 35, 36, 40 ve 42 nci maddeleri uyarınca sağlık yardımlarından yararlanacak olanlardan yapılacak her bir poliklinik muayenesi için (20) gösterge rakamının katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktar üzerinden muayene ücreti alınır.

Bu şekilde hesaplanacak muayene ücreti tutarının bin liranın altındaki kesirleri tama çıkarılır.

Muayene ücretinin hesaplanmasına esas olan gösterge rakamını Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının teklifi üzerine yeniden belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir."

MADDE 13. - 506 sayılı Kanunun Ek 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 20. - Bu Kanuna göre gelir ve aylıkların hesaplanmasında bu madde hükümleri çerçevesinde Bakanlar Kurulunca tespit edilen katsayı esasına dayalı gösterge sistemi uygulanır.

Katsayı ve göstergeler, tüketici fiyat indeksi ve genel ücret seviyelerinde meydana gelen değişiklikler ile Kurumun mali durumu, aktüeryal dengeleri gözönünde bulundurulmak suretiyle Yönetim Kurulunca belirlenerek, gerekçeleriyle birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına önerilir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yönetim Kurulu önerisi ile birlikte belirleyeceği kendi önerisi katsayı ve göstergeleri Bakanlar Kuruluna sunar. Katsayı ve göstergeler Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe girer.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Edilmiş Metin)

Ancak, Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak katsayı ve göstergelerin, Kurumca teklif edilenden yüksek olması halinde, gelir ve aylıklarda meydana gelecek ek artışların tutarı aynı yıl genel bütçesinde bu amaçla öngörülen ödenekten karşılanır."

MADDE 14. — 506 sayılı Kanunun Ek 24.üncü maddesinin (a) bendinin birinci fıkrasında geçen "12.919" ibaresi "4 690 000" olarak ve bu maddenin (I) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (a) bendinin ikinci fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

"I) Bu Kanun ile ek ve değişikliklerine göre iş kazaları, meslek hastalıkları, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından gelir ve aylık alanlar ile 991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre gelir ve aylık alanlara Kurumca ödenen sosyal yardım zamları Hazinece karşılanır.

Bu Kanunun Geçici 20 nci maddesi kapsamında bulunan sandıklardan gelir ve aylık almakta olanlara ödenen sosyal yardım zamları, bu sandıklarla ilgili bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ücret odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların oluşturdukları birliklerce karşılanır. Kurumlar vergisi mükellefi olan kurum ve kuruluşlarca karşılanan sosyal yardım zammı ödemeleri, Kurumlar Vergisi Kanunu uygulamasında gider yazılabilir."

MADDE 15. — 506 sayılı Kanunun Ek 32.nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Sigortalılar ile Kurumdan sürekli iş göremezlik geliri, malullük ve yaşlılık aylığı almakta olanların eşleri ile geçindirmekle yükümlü bulundukları çocuk, ana ve babalarının ve Kurumdan haksahibi olarak gelir veya aylık almakta olan eş, çocuk, ana ve babaların, iyileşmelerine yarayacak yahut iş göremezliklerini gidermek için gerekli görülen protez araç ve gereçleri, Kurumca, 34 üncü maddede belirlenen sağlık yardımları sureleri ile bağlı olmaksızın sağlanır, onarılır ve tespit edilen süre ve şartlara yenilenir."

"Diğer sosyal güvenlik kanunlarına göre bu yardımlardan yararlanan eş, çocuk, ana ve babalar hakkında bu fıkra hükümleri uygulanmaz."

"Sigortalıların eş, çocuk, ana ve babalarına yapılacak protez araç ve gereç bedellerinin % 20 si, sürekli iş göremezlik geliri, malullük ve yaşlılık aylığı almakta olanların eş, çocuk, ana ve babaları ile Kurumdan haksahibi olarak gelir veya aylık almakta olan eş, çocuk, ana ve babalara verilecek protez araç ve gereç bedellerinin % 10'u kendilerince ödenir. Ancak % 20 katkı payı ödeme tarihindeki 25.8.1971 tarih ve 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin üç kaundan, % 10 katkı payı ilgilinin sosyal yardım zammı dahil ödeme tarihindeki aylık miktarını geçemez".

MADDE 16. — 506 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

"EK MADDE 37. — Bu Kanunun 20, 23, ve 24 üncü maddelerine göre bağlanacak gelirlerin hesaplanmasında esas alınan yıllık kazanç, üst gösterge tablosunun en yüksek göstergesinin katsayısı ile çarpımının oniki kaundan fazla olamaz."

"EK MADDE 38. — Bu Kanunun 85 ve 86 ncı maddelerine göre, isteğe bağlı sigorta veya topluluk sigortası yolu ile malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına devam edenler için uygulanacak prim oranı yüzde yirmibeştir.

"Isteğe bağlı sigorta veya topluluk sigortasına devam edenlerin, prim maaşı, 25.8.1971 tarihli, 1475 sayılı İş Kanununun 33 üncü maddesine göre sanayi kesiminde çalışan onaltı yaşından büyük işçiler için tespit edilen aylık asgari ücretin altında olamaz."

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"EK MADDE 39. — Bu Kanunun 2'nci maddesine göre sigortalı sayılanlar, çalışmaya başladıklarını, işe başladıkları tarihten itibaren otuz gün içinde Kuruma bildirirler.

Bildirimler ile ilgili Kurumca yapılacak işlemlerin usul ve esasları, 135 inci madde hükmüne göre yönetmelikle belirlenir."

"EK MADDE 40. — Bu Kanunun Ek 5 ve Ek 6'ncı maddeleri gereğince sigortalılık süresine ilave edilen gün sayıları, üç yıldan çok olmamak üzere, bu Kanunun 60'ıncı ve Geçici 82'nci maddelerinde belirtilen yaş hadlerinden indirilir."

MADDE 17. — 506 sayılı Kanunun Ek 35'inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 18. — 506 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 81. — Bu Kanunun yayımı tarihinden önce askerlik borçlanması için Kuruma yazılı olarak başvurmuş olanların borçlanma tutarı, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce yürürlükte bulunan hükümlere göre hesaplanarak tahsil olunur.

GEÇİCİ MADDE 82. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte:

A) Sigortalılık süresi onbeş yıl ve daha fazla olanlar kadın ise yirmi, erkek ise yirmibeş yıllık sigortalılık süresini doldürmüş olmaları ve en az beşbin gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

B) a) Sigortalılık süresi on (dahil) yıldan fazla onbeş yıldan az olanlar kadın ise 41, erkek ise 46 yaşını,

b) Sigortalılık süresi beş (dahil) yıldan fazla on yıldan az olanlar, kadın ise 43, erkek ise 48 yaşını,

c) Sigortalılık süresi beş yıldan az olanlar kadın ise 45, erkek ise 50 yaşını,

Doldurmak kadın ise yirmi, erkek ise yirmibeş yıllık sigortalılık süresini tamamlamak ve en az 5 000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 83. — 506 sayılı Kanuna göre malullük, yaşlılık ve ölüm aylığı bağlanmış olanlar ile bu aylıklara hak kazananlardan aylık bağlanması için Kuruma başvurmuş olanların aylık bağlama oranları, aynı Kanunun 55, 61 ve 67'nci maddelerindeki esaslara göre yeniden belirlenir.

Yeniden belirlenen aylık bağlama oranlarının önceki aylık bağlama oranlarının altında olması halinde önceki aylık bağlama oranları esas alınır.

Bu Kanunun Geçici 76'ncı maddesine göre malullük, yaşlılık ve ölüm aylığı almakla olanların aylıkları ile telafi edici ödemelerinin hesaplanmasında dikkate alınan aylık bağlama oranları da yukarıdaki esaslara göre yeniden belirlenir.

991 sayılı Kanunla Kuruma devredilen sandıklar mevzuatına göre bağlanan aylıkların aylık bağlama oranı, aynı Kanunun değişik Ek 1'inci maddesi esaslarına göre yüzde yüzü geçmeyecek şekilde belirlenir.

GEÇİCİ MADDE 84. — Bu Kanunun 13'üncü maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere ilişkin Ek 24'üncü maddenin (I) bendi uyarınca Kuruma ödenmesi gereken sosyal yardım zamları Kurumca, ilgili kuruluşlardan 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

MADDE 19. — 24.5.1983 tarih ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettığı Metin)

"Birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden, ilgililere: fiili hizmet süresi fazla olan Kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise, eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabii olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanır ve ödenir."

MADDE 20. - 17.10.1983 tarih ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun 20 nci maddesinin 20.2.1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanunla kaldırılan (a) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"a) Kadın ise elli, erkek ise elli beş yaşını doldurmuş olmak."

MADDE 21. - 2925 sayılı Kanunun 30 uncu maddesindeki "yüzde yirmi" ibaresi "yüzde otuz" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 22 - 2925 sayılı Kanunun 31 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ancak, primlerin hesaplanmasına esas tutulacak günlük kazanç 25.8.1971 tarihli, 1475 sayılı İş Kanununa göre onaltı yaşından büyük tarım ve orman işçileri için belirlenen günlük asgari ücretten az olamaz."

MADDE 23. - 2925 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"b) Primin en geç ait olduğu yılı takip eden yılın Şubat ayı sonuna kadar ödenmemesi halinde 506 sayılı Kanunun 80 inci maddesi hükümleri uygulanır."

Yürürlük

MADDE 24. - Bu Kanunun 6, 8, 13, 14 ve 21 inci maddeleri ile 16 ncı madde ile eklenen Ek 38 inci maddesi ile 17 nci madde ve 18 inci madde ile eklenen Geçici 83 üncü maddesi yayımını izleyen aybaşında, diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürüme

MADDE 25. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRK-İŞ bu tasarının bazı maddelerini aşağıda yazılı gerekçelerle olumlu bulmamış ve her hal ve ortamda muhalefet ettiğini bildirmiştir. Kaldı ki Meclis gündemine inen bu tasarı tarafların mutlak görüşleri de olmayıp, gerek ülkemizin ve gerekse SSK'nın içinde bulunduğu mali darboğazlar gözönünde tutularak asgari müştereklerde birleşmedir.

Bu Kanunda TÜRK-İŞ'in tavrı koyduğu maddeler şunlardır :

A) Hastalık sigortası uygulamalarında asgari ücretin 3 katını geçmemek üzere, Protez, Araç ve gereç bedellerinin %20'si sigortalılardan alınacaktır. Hastalık Sigortası için SSK'ya %11 prim ödenmektedir. Ayrıca bir bedel alınması yasaya uygun değildir. Kaldı ki, Asgari Ücret ile çalışanların eline halen 11 milyon civarında bir para geçmekte olup, çok yüksek maliyetlerdeki protezlerin %20 katkı payını ödeyemezler. Emekliler için %10 olarak tesbit edilen katkı payında aynı durum söz konusudur.

B) SSK'nın Taban ve Tavan sınırlarını belirleyen 78 ci madde değişikliği ile üst sınır prime esas miktar gösterge tablosundan ayrı olarak Asgari ücretin 3 katı olarak belirlenmesinde sigortalılardan hem fazla prim alınacak ve hemde aylıklarına yansımamaktadır.

C) Kurum emeklilerinin aylıklarının artırılmasında umumi sistemlerden ayrılarak SSK Yönetim Kurulunun devreye sokulması Mali yönden yetersiz olan kurumda emekliler yönünden mağduriyetlere sebep olacaktır.

D) Sosyal Yardım Zammının 4.690.000.-TL. olarak dondurulması zaman içinde bu miktarın alım gücünü tamamen kaybetmesi sonucu hiçbir yararı ve etkinliği kalmayacaktır.

Halen Meclis Genel Kurulunda görüşülmek üzere ilk sıralarda yer alan 506 sayılı Kanun'da yapılacak değişiklik tasarısında TÜRK-İŞ'in olağanüstü çabaları sonucu sigortalılar lehine iyileştirmelerde mevcut ise de, tasarının bu haliyle kanunlaşıp kanunlaşmayacağı bilinemediği için bunlara şimdilik yer verilmemiştir. İleride teşkilata ayrıca açıklanacaktır.

Diğer taraftan basından edinilen bilgilere göre DPT ve Hazine'nin isteği doğrultusunda prim ödeme gün sayıları ile emeklilik yaşlarının yeniden yukarılara çekilmek istendiği anlaşılmaktadır. Bu durumda iki ay süren çalışmalar sonucu üzerinde konsensüs sağlanan tasarının hiçbir kıymeti olamayacağı gibi TÜRK-İŞ'in de böyle bir yaklaşımın her türlü zeminde karşısında olacağı bilinmelidir.

**YURT DIŞINDA BULUNANLARA EMEKLİLİK
HAKKI TANINMASI İLE İLGİLİ GELİŞMELER
VE BU HUSUSTAKİ KANUN TASARISI**

"Yurtdışında Bulunanların Sosyal Güvenlikleri Hakkında Borçlanma Kanunu" tasarısı ilk olarak üçüncü kaynak paketi ile kamuoyuna duyurulmuş ve bu kaynak paketindeki yaklaşımlara aşağıda gerekçelerle karşı çıkmıştır.

"Bilindiğı üzere 7.6.1978 tarih 2147 Sayılı Kanun ile Yurt dışında çalışan işçilerimize, yabancı devletlerde çalıştıkları süreler ile irtibatlı olarak borçlanma sistemi getirilmiş ve bilahare 8.5.1985 tarih 3201 Sayılı Kanunla Yurtdışı borçlanmaları yeni esaslara bağlanmış ve 2147 sayılı Kanunda yürürlükten kaldırılmıştır.

Halen yürürlükte bulunan 3201 Sayılı Kanuna göre ve genel olarak yurt dışında çalışan Türk vatandaşları Yurda kesin dönüş tarihlerini müteakip 2 yıl içinde her gün 2,5 dolar olmak üzere yurt dışında geçen hizmetlerinin tamamını veya bir kısmını borçlanabilirler.

Keyfiyet böyle iken işbaşında bulunan Hükümet tarafından açıklanmış bulunan 3 cü Kaynak Paketinde aynen :

"Bugün yurtdışında 3.5 milyona yakın vatandaşımız bulunmaktadır. Bu vatandaşlarımızdan yurtdışında çalışanların önemli bir kısmı çalıştıkları ülkede emeklilik haklarını kazanmaktadırlar. Bu vatandaşlarımıza ve ev kadını olarak yurtdışında bulunan eşlerine, bulundukları ülkede elde ettikleri emeklilik hakkına ilave olarak, Türkiye'de de emeklilik hakkını sağlamayı düşünmekteyiz.

Bu amaçla, Türk vatandaşlarına yurtdışında geçen fiili çalışma süreleri için isteğe bağlı olarak ve kesin dönüş şartı aranmaksızın, primlerini döviz olarak ödemeleri esasına göre sosyal güvenlik imkanı tanınacaktır.

Yurtdışından gelen primler SSK. Genel Bütçesine katılmayacak, oluşturulacak devlet garantisindeki "Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası"na aktarılacaktır. Bu garanti ve hizmet karşılığında hazineye %20 pay ödenecektir. Bu kasanın yönetimi bağımsız olacak devlet burada gözetim görevi yapacaktır."

Bu uygulama ile ilk etapta 400.000 kişinin yurtiçi emeklilik borçlanması yapılması halinde Hazineye ortalama 1 milyar dolar dolayında ek bir kaynağın geleceği tahmin edilmektedir. Ayrıca bu kasadan yararlanma üç yıl sonra başlayacağından dolayı ve emeklilik hakkından yararlanabilmek için emeklilik yaşını doldurmak gerekeceğinden devlet bu dövizleri kendi rezervine alacak ve bundan takriben ayrıca 5 milyar dolar daha kullanma imkanı elde edecektir."

Şeklinde bir değerlendirme içine girilmiş olduğu anlaşılmıştır.

Her ne kadar bu maksatların, kanun tasarısı veya taslağı olarak nasıl şekillendirileceği bilinmemekle beraber yetkililerin düşünce tarzı bile Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigorta ile uzaktan yakından ilgili görülmeyp sanki emeklilik üzerine bir ticaret hazırlığıdır.

Şöyleki ;

1- Sosyal Sigortalar Alma ve Verme Dengeleri üzerine kurulmuş sistemler olup, Devletin sosyal sigorta uygulamaları üzerinde Ekonomik bir menfaat beklentisi Sosyal Güvenlik uygulamalarının özüne ve tekniğine aykırıdır.

2- Halen yurtdışı borçlanmaları ilgililelerin yurtdışına çıkmazdan evvelki durumları gözönünde tutularak, SSK, Emekli Sandığı ve BAĞ-KUR tarafından yerine getirilmektedir. Şimdi ne olacağı bilinmeyen bir "YURTDIŞI SOSYAL GÜVENLİK KASASI" ihdas edilerek bu karışıklık daha da çoğaltılacaktır.

3- Yeni ihdas edilecek bu kasanın sadece adı mevcut olup, mahiyeti ve işlerliğinin nasıl olacağına dair hiçbir bilgi ve hazırlık yoktur. Ancak bu tür kasanın bir nakit toplama dışında ayrıca değerlendirilmesi olmayacağından, toplanan dövizler geri ödemeye başlar başlamaz kısa sürede taleplere cevap veremeyeceği ve mensuplarının aynen iflas eden bankalarda olduğu gibi SSK'ya devredileceği kesindir. Bu durum ise SSK ya yeni bir mahiyet ve darbe olacaktır.

4- Sosyal Güvenlikte Standart ve Norm birliği şarttır. Halen yurtdışında çalışanlar ile, yurt içinde çalışanların aynı bir hakka ulaşmalarındaki ayrıcalıklar haddinden fazladır. Örneğin Yurtdışında çalışan vatandaş emekliliği toptan satın alabilir. Yurt içinde çalışan vatandaşta bu hakkı elde etmek için çok uzun bir süre içinde gayret ve meşakkat sarf eder. Şimdi bu haksızlıklar ve ayrıcalıklar devlete döviz girdisi temini için daha yüksek boyutlara ulaşacaktır.

5- Anayasanın 60.maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı ve teşkilatı kuracağı vurgulanmıştır. Bu durum Anayasal bir görev olup, Devletin garantisi ve hizmeti Anayasasının emridir. Şimdi bu garanti ve hizmet karşılığı %20 gibi bir pay alınması Anayasanın bu maddesine aykırıdır.

6- Dünyadaki bütün sosyal güvenlik uygulamalarında Devletin sosyal sigortalara katkısı esas olup, halen ülkemizde de bu yönde yoğun çalışmalar olduğu bir sırada Devletin Yurt dışından gelecek primler üzerinden Hazineye %20 pay almayı hedeflemesi çelişki içinde çelişkidir.

7- Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin tesbit edilmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporunda hiç bir şekilde borçlanma yasası çıkartılmamalıdır. " denildiği halde hükümetin yeni bir borçlanma yasası çıkartma niyet ve maksatları Meclis Araştırma Komisyonunun raporu ile de çelişki içindedir.

Ülkemizde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigorta Uygulamalarındaki tikanıklıkların giderilmesi ve Sosyal Güvenlik kurumları arasında norm ve standart birliğinin sağlanmasının gündemde olduğu bir sırada böyle bir yaklaşım halâ günü kurtarma zihniyetlerinde vazgeçilmediği manasını taşımakta olup, Emekliliğin döviz karşılığı satışı olacak bu tür değerlendirmeler Ahlak Erozyonlarının yanı sıra gerçek çalışanlara da büyük adaletsizlik ve haksızlıktır."

Üçüncü kaynak paketinden sonra bilahare Yurtdışında Bulunanların Sosyal Güvenlikleri Hakkında Borçlanma Kanunu Tasarısı kamuoyuna açıklanmış, ancak kanun tekniğinden çok uzak olan bu tasarıya da aşağıdaki gerekçelerle hiçbir şekilde olumlu bakılmamıştır.

"Bilindiği üzere 8.5.1985 tarih 3201 sayılı Kanun uyarınca:

"18 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen ve belgelendirilen çalışma süreleri, bu çalışma süreleri arasında veya sonunda herbirinde bir yıla kadar işsizlik süreleri ve yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri"

yurda kesin dönüş tarihini müteakip 2 yıl içinde her gün için 1 dolar olmak üzere bu sürelerin tamamını veya bir kısmını borçlanmak suretiyle hizmetlerinden saydırma imkanları mevcuttur.

Halen ülke nüfusumuzun %20.2'si sosyal güvenlik haklarından mahrum olup, bu kesimi kapsam içine çekecek çalışmalar yapılması gerekirken hem çalıştıkları ülkelerde ve hemde ülkemizde sosyal güvenlikleri sağlanmakta olan bir kesime yeni yeni haklar getiren, hatta emekli olmuş kimselere tekrar borçlanma hakkı tanıyan,

- Ne sosyal güvenlik hukuku bakımından,
- Ne sosyal sigortalar tekniği bakımından,
- Ne de kanun tertip ve maksadı bakımından,

Makul bir şekilde izah edilebilir hiçbir tarafı bulunmayan, Anayasanın eşitlik ilkesine ve ILO normlarına tamamen aykırı olan bir kanun tasarısı hazırlanarak TBMM'sine sevk edilmiştir.

Her maddesi muğlaklık ve yetersizlik üzerine bina edilmiş bu kanun tasarısının önemli üç maddesinin açıklanması aşağıya çıkarılmıştır:

MADDE 1- KANUNUN AMACI

Bu Kanunun amacı bu Kanun esaslarına göre borçlanılan günlerin sosyal güvenlik bakımından değerlendirilmesidir.

AÇIKLAMA

Kanunların amacında açıklık olması gerekir. Kimlerin sosyal güvenliği sağlanmak isteniyor, ne maksatla isteniyor, pek açık değil. Halbuki daha önceki borçlanma yasalarında maksat gayet net ve açık olarak belirtilmiştir.

MADDE 3- BORÇLANMA ESASLARI

Yurtdışında bulunanlar ile yurt dışında bulunmuş olanlar kendilerinin veya aile bireylerinin yurtdışında ve yurt içinde geçen ve gelecek günlerini istekleri halinde 15.3.1997 tarihine kadar bu Kanun hükümlerine göre borçlanmak suretiyle sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilebilir.

Borçlanılarak sosyal güvenlik bakımından değerlendirilecek olan her bir gün için ödenecek prim karşılığı 2.1/2 Dolar'dır. Zorunluluk halinde bu miktar Bakanlar Kurulu kararı ile değiştirilebilir.

AÇIKLAMA

- Vatandaşlar yurtdışında,
- . İyi niyetli olarak bulunabilirler,
 - . Kötü niyetli olarak bulunabilirler,
 - . Çalışmak için bulunabilirler,
 - . Ziyaret için bulunabilirler,
 - . Turist olarak bulunabilirler,
 - . Hasta olarak bulunabilirler,
 - . Bir gün bulunabilirler,
 - . Yıllarca bulunabilirler,
 - . Küçük yaşta bulunabilirler,
 - . Büyük yaşta bulunabilirler,
 - . İzni bulunabilirler,
 - . İzinsiz bulunabilirler.

Hiçbir ölçü sınır ve kural belirlemeden sadece bulunma keyfiyeti üzerine bina edilen bu madde adeta bir felakete kapı açmadır. Ne yapılmak isteniyor belli değil, sonra aile efradı kimlerdir, bunlar ne sebeble kapsama dahil ediliyor sorusunun cevabı yoktur.

Diğer taraftan bir kemsinin borçlanması için 12500 dolar alınacaktır. Buna göre aktüeryal hesapları çıkaralım:

Halen yayınlanmamış olmakla beraber %30 zamma göre SSK'nın en yüksek göstergesi; $11454 - 610 = 12064$ olup, 3315 katsayı ve ortalama %70 aylık bağlama oranına göre - SSK'nın en yüksek ortalama aylığı: $12064 \times 3315 \times \%70 = 4.690.000$ SYZ = 32.684.512.-TL. olacaktır.

- 12500 Doların bir dolar 110.000.-TL.den resmi kurda değeri 1 milyar 375 milyon TL'dir. Bunun %20'si olan 275 milyon hazineye irat kaydedilecektir.

- Kalan 1 milyar 100 milyon TL.yı bağlanacak aylığa böldüğümüz zaman 33.65 ay çıkmaktadır. Yani alınan para 33 ay içinde geri verilecektir.

- Diğer bir ifade ile herkes ödediği dövizi 2.5 yıl içinde geri alacaktır. Hatta enflasyon oranında bu 2.5 yıl daha da azalacak 1.5 yıla kadar inebilecektir.

- Peki sonrası ne olacaktır?

Geri verme başlar başlamaz 2 veya 3 yıl sonra meydana çıkacak bu felaketi kim nasıl ve nereden karşılayacaktır. Bu maddenin tertibi de bir felakettir, sonuçları da bir felaket getirecektir.

MADDE8-

YURTDIŞI SOSYAL GÜVENLİK KASASI

Bu Kanunda öngörülen sosyal sigorta haklarının sağlanması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına Bağlı Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası (Kasa) kurulmuştur. Bu kanun hükümlerine göre borçlanılan günlere ait primlerin tahsili ve her türlü ödemeler T.C.Ziraat Bankasınca nezdinde açılan Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası Hesabı adına yapılır.

T.C.Ziraat Bankası tahsil edilen prim tutarlarının %20'sini ayı içinde Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası hesabından Kasanın devlet güvencesi payı olarak ve bütçeye irad kaydedilmek üzere Hazineye aktarır.

Bu Kanunun uygulamasından doğan sosyal sigorta haklarına ait işlemler ile diğer hizmetler Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğüne yürütülür ve sosyal sigorta haklarına ait ödemeler Kasa tarafından karşılanır.

Bu Kanun tasarısının sosyal güvenlikle veya sosyal sigortalar ile alakası yoktur. Sadece Sosyal Sigortalar zemininde ve kısa sürede ekonomik sıkıntılardan kurtulma hedeflenmiştir. Yetkililerin beyanatları da devamlı bu doğrultudadır. Ancak bütçeye kaynak arayışı için yanlış zemin seçilmiştir. Tasarının kanunlaşması durumunda SSK mevzuatına yeni bir systemsizlik ve adaletsizlik getirileceği gibi mali açıdan da bu Kuruma bir kambur daha yüklenecektir."

AÇIKLAMA

Maddeye nazaran borçlanmalarla ilgili bütün işlemler SSK tarafından yürütülecektir. Bu durumda yeni bir kasa kurmaya ne gerek vardır, Para toplamadan başka kasa ne yapacaktır. Kaldı ki bütün işlemleri yapacak olan SSK parayı neden toplamıyor. SSK işlemleri yaptı, aylıkları bağladı diyelim, kasanın parası bitince ne olacak ödemelerini kimden alacak, zira kasanın prim tahsilatına yönelik işlemi bir defaya mahsustur ve bitiyor. Enflasyon artışları nerden karşılanacak. Ayrıca Devletin sosyal güvenliğe katkısı yerine kendisinin pay alması nerde görülmüştür.

Neresinden bakılsa, maddenin tutarı olmayıp hatalar içinde daha katmerli hatalar yapılıyor ve bu yanlışların sonradan telafiside imkansızdır.

DİĞER TARAFTAN TÜRK-İŞ GENEL MERKEZİNE ULAŞAN BİLGİLER VE MÜRACAATLAR DOĞRULTUSUNDA AŞAĞIDA SIRALANAN GÖRÜŞLER BİR YAZI İLE TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA DA İLETİLMİŞTİR.

1- 8.5.1985 tarih 3201 sayılı Kanun uyarınca "18 yaşını doldurmuş Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen ve belgelendirilen çalışma süreleri, bu çalışma süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar işsizlik süreleri ve yurt dışında ev kadını olarak geçen süreleri" yurda kesin dönüş tarihini müteakip iki yıl içinde borçlanma suretiyle hizmetlerinden saydırma ve keza gelişmelere uygun olarak görülen eksikliklerin bu kanun üzerinde yapılacak değişikliklerle telafisi mümkün iken sosyal güvenlik ve sosyal sigorta anlayışı ile bağdaşmayan yeni bir kanun tasarısı hazırlanmasına ihtiyaç olduğuna dair kamuoyunda bir talep görmüyoruz. Bilakis ekli dilekçede olduğu gibi tepki müşahade ediyoruz.

2- Borçlanma keyfiyetinin çalışma hayatından ayırarak sadece yurtdışında bulunma şartına bağlanmasını Anayasanın 62.maddesine aykırı buluyoruz.

3- Sosyal güvenlik kurumlarının mevzuatları arasında norm ve standart birliğinin sağlanması ve bir çatı altında toplanması düşünülen bir ortamda yeni bir emeklilik kasası inşasının emekliler arasındaki ayrıcalıkların daha da çoğalmasına sebep olacağına inanıyoruz.

4- Yapılan hesaplamalara göre alınacak döviz bağlanacak aylıkları sadece 2.5 veya 3 yıl süre ile karşılayabilecektir. Bu Kanun uyarınca emekli aylıklarının ödenmeye başlanması müteakip kısa sürede meydana çıkacak mali açığın kaynağını tasarıda görmüyoruz.

5- Kanun tasarısında belirlenen sosyal sigorta haklarının sağlanması için ayrı bir Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası kurulacağı öngörülmüş olmasına rağmen hizmete dönük bütün işlemlerin Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından yürütülmesinin bu Kurumun işlemlerini daha da bozacağını hem idari ve hemde mali yönden mevcut çıkmazlarını bir kat daha artıracığını düşünüyoruz.

6- Her türlü borçlanmanın SSK'ya batırdığı hatta TBMM Başkanlığına yeni sunulmuş bulunan 18.10.1996 tarih A.01.1.GEÇ.10.1.14-62 sayılı sosyal güvenlik ve Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili sorunların araştırılarak alınması gereken tedbirlerin tesbit edilmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırma Komisyonunun raporunun 51.sahifesinde aynen:

"Günümüze kadar çıkarılan borçlanma yasaları Kurumun bütün dengelerini alt-üst etmiştir. Borçlanma yasaları ile pasif sigortalıların sayısında büyük bir artma görülerek Aktif/Pasif oranı kabul edilebilecek seviyede olan 7-8'in çok altına inmiştir. Bu nedenle hiçbir şekilde borçlanma yasası çıkartılmamalıdır"

denildiği halde hükümetin böyle bir tasarı hazırlamasını kamuoyu raporunun önemsenmediği kanaatine varıyoruz."

TÜRK-İŞ'in yurtdışında bulunanların sosyal güvenlikleri hakkındaki yasa tasarısına koyduğu bu tavırlar kamuoyunda benimsenmiş ve medya tarafından da devamlı konu edilmiştir.

Buna rağmen kanun tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçmiştir. Şu kadar ki Meclis'ten onay alan Kanun Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından hemen hemen benzer gerekçelerle VETO edilerek tekrar Meclis'e iade edilmiştir. Meclis'e geri gönderilen Kanun tasarısı ile veto gerekçeleri aşağıda sıralanmaktadır.

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 313)

**Yurtdışında Bulunanların Sosyal Güvenlikleri Hakkında
20.3.1997 Tarih ve 4230 Sayılı Borçlanma Kanunu ve Ana-
yasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca
Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve
Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu
(1/592)**

*Türkiye
Cumhurbaşkanlığı
Ankara
B.01.0.KKB.0.00.00.01
KAN.KAR. : 39-18/A-1-97-162*

7.4.1997

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28 Mart 1997 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-4996-14055 sayılı yazınız.

A) Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca 20.3.1997 tarihinde kabul edilip, ilgi yazıya ekli olarak gönderilen 4230 sayılı "Yurtdışında Bulunanların Sosyal Güvenlikleri Hakkında Borçlanma Kanunu" ile;

1. Yurtdışında bulunanlar ile yurtdışında bulunmuş olanların, kendilerinin veya aile bireylerinin, yurtdışında ve yurtiçinde geçen veya gelecek günlerini istekleri halinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilecek tarihe kadar, borçlanmak suretiyle bu Kanundan yararlanacağı,

2. Borçlanmanın, her bir gün için 2.5 ABD Doları üzerinden yapılacağı,

3. Zorunluluk halinde, Bakanlar Kurulunun bu miktarı değiştirebileceği,

4. Borçlanmanın 5 000 gün üzerinden hesaplanacağı ve 12.500 doların uç taksitle ödeneceği,

5. Bir kişiye aylık bağlanabilmesi için:

a) En az 5 000 gün karşılığı primin dolar üzerinden ödenmesi,

b) Kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmuş olması,

c) Son prim ödeme tarihinden itibaren 3 yıllık tam sürenin geçmesi,

d) SSK'na yazılı istekte bulunulması,

Gerektiği,

6. Aylık bağlama tarihinden itibaren, Türkiye'de bulunanların, yurtdışında bulundukları sürece sağlık yardımından da istifade edeceği,

7. Öngörülen sosyal sigorta haklarının sağlanması için, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı "Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası" kurulacağı,

8. T.C.Ziraat Bankası nezdinde açılan "Kaşa" hesabında toplanan prim tutarlarının % 20'sinin, ayı içinde, Devlet güvencesi payı olarak ve bütçeye irad kaydedilmek üzere Hazineye aktarılacağı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı : 313)

9. Kasanın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarının Başkanlığında, SSK Genel Müdürü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Maliye Bakanlıkları ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca görevlendirilecek birer üyeden oluşan "Kasa Yönetim Kurulu"na yönetileceği,

10. Başlangıçta Kasanın oluşması için yapılacak ödemelerin, avans niteliğinde SSK Genel Müdürlüğüne karşılanacağı,

11. Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi Arasında imzalanan Sözleşme gereğince, transfer edilecek primin hesaplanmasında, her gün için 2,5 Doların esas alınacağı,

Hüküm aluna alınmıştır.

B) Kanun yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın sosyal güvenlikten yoksun kalmaması amacıyla hazırlanmış ise de; yapılan düzenlemenin, aşağıda da açıklanacağı üzere Anayasanın; Devletin temel amaç ve görevlerini belirleyen 5 inci, kanun önünde eşitlik ilkesinin düzenlendiği 10 uncu, çalışma hakkı ve ödevi başlığını taşıyan 49 uncu, sosyal güvenlik hakkını düzenleyen 60 ıncı, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının haklarını güvenceye alan 62 nci, milletlerarası antlaşmalarla ilgili 90 ıncı ve nihayet Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna ilişkin 153 üncü maddesine aykırılık oluşturduğu düşünülmektedir. Şöyle ki :

1. Anayasa Mahkemesinin 19.6.1971 tarih ve Esas No : 1971/19, Karar No : 1971/61 sayılı ilamında;

a) Devletin, Sosyal Sigortalar Kurumunun gelirlerinden pay ayırarak, başka bir kamu işinin görülmesini sağlamasının, sosyal ödevin gerekleriyle çeliştiği,

b) Hazineye irad kaydedilen paranın, büyük oranda sigortalı işçilerin yararına kullanılacak olmasının, Sosyal Sigortaların mal varlığına Devletin el atmasını haklı gösteremeyeceği,

Kabul edilmiştir.

2. Keza aynı Mahkemenin, 6.6.1972 tarih ve Esas No : 1971/44, Karar No : 1972/29 sayılı ilamında;

a) Demokratik Hukuk Devleti ilkesini, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayan bir Devlet yapısı içinde, bir kısım işurakçilere "faikiyet ve imüvaz" sağlamanın mümkün olmadığı,

b) Anayasada yer alan "kanun önünde eşitlik" ilkesinden ayrılabilmek için, orada haklı bir nedenin ve kamu yararının bulunması gerektiği,

c) Sosyal güvenlik kurumlarının gelir fazlasının Hazineye irad kaydedilmesinin, Anayasanın "ücrene adalet sağlanması" ve "vergi ödevi" ile ilgili hükümlerine aykırı olduğu,

d) Sosyal güvenlik kurumlarına işurakçilerce yaınian paralarolan bir kısmının Hazineye irad kaydının, Anayasanın "herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür." ilkesine aykırılık oluşturacağı,

Açık bir şekilde oraya konmuştur.

3. Diğer taraftan, 9.7.1945 tarih, 4792 sayılı "Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu"nın 10 uncu ve 2.9.1971 tarih ve 1479 sayılı "Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanun"unun 8 ınci maddelerine göre, yönetim kurullarında sigortalıların da temsilcisi bulunduğu halde, bu Kanunda, Kasa Yönetim Kurulunda işurakçilerin temsilcisine yer verilmiştir.

4. Önemli bir husus dı; Anayasanın 90 ınci maddesinde, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmaların kanun hükmünde olduğu ve bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulmayacağı ve hüküm aluna alınmışken, Kanunun 14 üncü maddesinde yapılan düzenleme ile, Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiri-

yesi arasında aktedilmiş bulunan Sözleşme hükümlerinin tek tarafı olarak değiştirilmesidir.

5. Mevcut sosyal güvenlik kurumlarında iştirakçiler, ilk günden itibaren, hastalık, sakatlık, ölüm yardımı v.s. gibi hizmetlerden yararlanırken, bu Kanunda emekli aylığı bağlanıncaya ve emekli olan kişi Türkiye'ye gelinceye kadar, iştirakçilerin bu haklardan yararlanmaları mümkün olmayacaktır.

6. Kanunla bağlanılacak günler için çalışma şartı aranmadığına göre bu kanun "sosyal güvenlik" amaçlı sayılamaz. Bu itibarla hazine yardımı yapılamayacağına göre 9-uncu maddede hesabı gösterildiği üzere takriben 6 yıl sonra ne olacağına ait hiç bir hüküm yoktur.

7. Yasadan yararlanmak için, diğer sosyal güvenlik kurumlarınca aranan çalışma şartı yerine, hangi maksatla olursa olsun "yurtdışına çıkma" yeterli sayılmıştır. Bu da, yurtdışına çıkma olanlığı bulunanlarla bulunmayanlar arasında farklılık yaratacaktır.

8. Yurt içinde işçiler, 20-25 yıl çalışıp, bu Yasada öngörülen meblağın çok üzerinde prim ödedikten sonra emekli olurken, bu defa yurtdışına çıkanlara 5 000 çalışma günü koşulu aranmadan ve daha az ödeme ile emeklilik hakkı verilmektedir.

9. Devlet için kesilecek 2 500 Dolar çıkıktan sonra geriye kalan 10 000 Doların üç yıl süre ile yıllık % 10 üzerinden değerlendirmeye tabi tutulacağı ve üç yıl sonra iştirakçilere aydı 250 Dolar üzerinden emekli aylığı ödeneceği varsayılırsa; Kasada toplanan miktar, iştirakçilerin emekli aylıklarını ancak 5 yıl 10 ay süreyle karşılayabilecek ve daha sonraki yıllarda tüm ödemeler, esasen güç durumda bulunan Sosyal Sigortalar Kurumunca yapılacaktır.

C) Sonuç olarak; yukarıda açıklanan Anayasa Mahkemesinin kararları ve diğer hususlar nazara alınarak, 20.3.1997 tarih ve 4230 sayılı "Yurtdışında Bulunanların Sosyal Güvenlikleri Hakkında Borçlanma Kanunu" Anayasanın 89 uncu maddesi gereğince bir defa daha görüşülmek üzere ilişikte iade edilmiştir.

Arz olunur.

Süleyman Demirel
Cumhurbaşkanı

ANAYASANIN 89 UNCU MADDESİ GEREĞİNCE CUMHURBAŞKANINCA BİR DAHA
GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDERİLEN KANUN
YURTDIŞINDA BULUNANLARIN SOSYAL GÜVENLİKLERİ HAKKINDA
BORÇLANMA KANUNU

Kanun No. 4230

Kabul Tarihi : 20.3.1997

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı bu Kanun esaslarına göre borçlanılan günlerin sosyal güvenlik bakımından değerlendirilmesidir.

Tanımlar

MADDE 2. - Bu Kanunda geçen;

a) Sosyal güvenlik kuruluşu : Sosyal Sigortalar Kurumu'nu, T.C. Emekli Sandığı'nı, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu'nu ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 20 nci maddesine tabi sandıkları,

b) Sosyal güvenlik kanunları : 17.7.1964 tarihli 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 24.5.1983 tarihli 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun ile bu Kanunlara ait ek ve değişikliklerini,

c) Dolar : Amerika Birleşik Devletleri dolarını,

d) Kasa : Bu Kanunun 8 inci maddesine göre kurulmuş Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasasını.

İfade eder.

Borçlanma esasları

MADDE 3. - Yurtdışında bulunanlar ile yurtdışında bulunmuş olanlar, kendilerinin veya aile bireylerinin yurtdışında ve yurtiçinde geçen veya gelecek günlerini istekleri halinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilecek tarihe kadar bu Kanun hükümlerine göre borçlanmak suretiyle sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilebilir.

Borçlanılarak sosyal güvenlik bakımından değerlendirilecek olan her bir gün için ödenecek prim karşılığı ikibuçuk dolardır. Zorunluluk halinde bu miktar, Bakanlar Kurulu Kararı ile değiştirilebilir.

Borçlanılan günlere ait prim tutarı borçlanılan gün sayısının ikinci fıkrada belirtilen gün karşılığı doların çarpımı suretiyle hesaplanır. Hesaplanan prim tutarı üç eşit taksitle ödenir. Taksit ödeme tarihleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenir. Borçlanma taksitleri T.C. Ziraat Bankasına veya muhabirlerine dolar olarak yatırılmak suretiyle ödenir.

Haksahiplerinin borçlanması

MADDE 4. - 3 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında bulunan haksahiplerinin bu fıkrada belirtilen günleri, haksahiplerince, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilecek tarihe kadar bu Kanun hükümlerine göre borçlanmak suretiyle sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilebilir.

Borçlanılan günlere ait prim tutarı, borçlanılan gün sayısının 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gün karşılığı doların çarpımı suretiyle hesaplanır. Hesaplanan prim tutarı üç eşit taksitle ödenir. Taksit ödeme tarihleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenir. Borçlanma taksitleri T.C. Ziraat Bankasına veya muhabirlerine dolar olarak yatırılmak suretiyle ödenir.

3 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında bulunup da bu Kanunun yürürlük tarihi ile ilk taksit ödeme tarihi arasında ölenlerin bu fıkrada belirtilen günleri, haksahiplerince, ikinci taksit ödeme tarihine kadar bu Kanun hükümlerine göre borçlanmak suretiyle sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilebilir. Borçlanılan günlere ait prim tutarı, borçlanılan gün sayısının 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gün karşılığı doların çarpımı suretiyle hesaplanır. Hesaplanan prim tutarı iki eşit taksitle ödenir. Taksit ödeme tarihleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenir.

(Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)
nir. Borçlanma taksitleri T.C. Ziraat Bankasına veya muhabirlerine dolar olarak yatırmak suretiyle ödenir.

Aylık almakta olanların borçlanması

MADDE 5. - 3 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında bulunup da 30.5.1978 tarihli 2147 sayılı veya 8.5.1985 tarihli 3201 sayılı Kanunlara göre borçlanarak ilgili sosyal güvenlik kuruluşunca kendilerine veya haksahiplerine aylık bağlananlar ile sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle sosyal güvenlik kuruluşlarınca kendilerine veya haksahiplerine kısmi aylık bağlanmış olanlar, kendilerinin veya ölemlerin bu fıkra da belirtilen günlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilecek tarihe kadar bu Kanun hükümlerine göre borçlanmak suretiyle sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilirler.

Borçlanılan günlere ait prim tutarı, borçlanılan gün sayısının 3 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen gün karşılığı doların çarpımı suretiyle hesaplanır. Hesaplanan prim tutarı üç eşit taksitle ödenir. Taksit ödeme tarihleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenir. Borçlanma taksitleri T.C. Ziraat Bankasına veya muhabirlerine dolar olarak yatırmak suretiyle ödenir.

Bu madde hükmünden faydalananların, sosyal güvenlik kuruluşlarınca bağlanmış bulunan aylıklarının ödenmesine devam olunur. Borçlanılan süreler, aylık bağlanmış olan sosyal güvenlik kuruluşunca, 2829 sayılı Kanun hükümlerine göre birleştirilip değerlendirilerek yeni aylıkları hesaplanır. Ancak, hesaplanan yeni aylığa, borcun ödendiği tarihi takip eden üç tam yıl sonraki ay başından itibaren hak kazanılır.

Primi ödenmiş sürelerin değerlendirilmesi

MADDE 6. - 3, 4 ve 5 inci maddelerin esaslarına göre borçlanma yapanlar yazılı taleplerini, ilk taksitlerine ait ödendi belgesini de eklemek suretiyle Sosyal Sigortalar Kurumuna bildirirler.

Bu Kanun hükümlerine göre borçlanılarak primi ödenen günler, borçlanma tutarının tamamen ödendiği tarihten ancak üç yıl sonra, primi ödenmiş süreler olarak değerlendirilir.

Sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olarak geçen hizmet süreleri ikinci fıkra hükmüne göre değerlendirilen süreler ile birleştirilmek suretiyle bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanamaz. Ancak, ikinci fıkra hükmüne göre değerlendirilen süreler 7 inci madde şartına bağlı olarak borçlanma yapanın sosyal güvenlik kuruluşlarında geçen hizmet süreleri ile 2829 sayılı Kanun hükümlerine göre ilgili sosyal güvenlik kuruluşunca birleştirilebilir.

Borçlanılarak primi ödenen günlerin otuz günü bir ay, üçyüzaltmış günü bir yıl olarak değerlendirilir.

Aylık tahsis ve aylığın başlangıç tarihi

MADDE 7. - Bu Kanuna göre aylık bağlanabilmesi için:

- a) En az beş bin gün karşılığı borçlanarak primi ödenmiş olması,
- b) Kadın ise elli, erkek ise elli beş yaşını doldurmuş olması,
- c) 6 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki üç tam yıl bekleme süresinin tamamlanmış olması,
- d) Sosyal Sigortalar Kurumuna yazılı istekte bulunulması,

Şartlarına bağlı olarak aylık hesabı 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümlerine göre yapılır. Ancak, ölüm aylığı bağlanmasında (b) bendi hükmü aranmaz ve haksahiplerine 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri uygulanır.

Bu madde uyarınca, 506 sayılı Kanun hükümlerine göre bağlanacak aylığın hesaplanmasına esas göstergenin tespiti, prim borcunun tamamen ödendiği tarihteki gösterge tespit tabloları uygulanır.

Birinci fıkra hükmüne göre aylık bağlananlar ile bunların 506 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinde belirtilen aile bireylerine aylık bağlama tarihinden itibaren ve Türkiye'de bulundukları süre-

(Anayasanın 89-uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geni Gönderilen Kanun)

ce aynı Kanunun ilgili maddelerine göre sağlık yardımı yapılır. Bu suretle yapılan sağlık yardım-
larının giderleri Kasa tarafından karşılanır.

Birinci fıkra hükmüne göre aylık tahsisi yapılamayan sigortalıya veya haksahiplerine 506 sa-
yı Sosyal Sigortalar Kanunu esaslarında toplan ödeme yapılır.

Yurtdışı sosyal güvenlik kasası

MADDE 8. – Bu Kanunda öngörülen sosyal sigorta haklarının sağlanması için Çalışma ve
Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası (Kasa) kurulmuştur. Bu Ka-
nun hükümlerine göre borçlanılan günlere ait primlerin tahsili ve her türlü ödemeler T.C. Ziraat
Bankasınca, nezdinde açılan Yurtdışı Sosyal Güvenlik Kasası Hesabı adına yapılır.

T.C. Ziraat Bankası tahsil edilen prim tutarlarının % 20'sini ayı içinde Yurtdışı Sosyal Güven-
lik Kasası Hesabından, Kasanın Devlet güvencesi payı olarak ve bütçeye irat kaydedilmek üzere
Hazineye aktarılır.

Bu Kanun uygulamasından doğan sosyal sigorta haklarına ait işlemler ile diğer hizmetler Sos-
yal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünce yürütülür ve sosyal sigorta haklarına ait ödemeler Ka-
sa tarafından karşılanır.

Kasanın deneumi Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca yapılır. Kasa hakkında iflas hü-
kümleri yürütülemez. Kasa paraları ve malları Türk Ceza Kanunu bakımından Devlet malı sayılır.
Kasanın alacakları Devlet alacağı derecesinde imtiyazlıdır. Kasanın gelirleri ile bu Kanun hüküm-
lerine göre bağlanan aylıklar her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Kasanın yönetimi

MADDE 9. – Kasa, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında, Sos-
yal Sigortalar Kurumu Genel Müdürü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlı-
ğı ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca görevlendirilecek birer üyeden olu-
şan Kasa Yönetim Kurulunca yönetilir. Görevlendirilecek üyelere en az genel müdür yardımcıla-
rının hâiz olması gereken şartlar aranır. Kasa Yönetim Kurulu Başkanı ve üyelerine kamu iktisadi
teşebbüsleri yönetim kurulu üyeleri için tespit edilen ücretler ödenir.

Kasa Yönetim Kurulu en az ayda bir ve asgarî üç üye ile toplanır. Toplantıya katılan üyelerin
çoğunluğu ile karar verilir. Oylarda eşitlik halinde Başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır.

Kasa Yönetim Kurulunun görevleri

MADDE 10. – Kasa Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır :

a) Kasanın iş programını ve bütçesini hazırlayıp, bütçe bölümleri arasındaki aktarmalarla ek
ve olağanüstü ödenek önerilerini inceleyip, onaylanmak üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakan-
lığına sunmak.

b) Kasanın yıllık bilançosunu ve faaliyet raporunu hazırlayıp Başbakanlık Yüksek Denetleme
Kuruluna ve birer örneğini de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığına
sunmak.

c) 506-sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 139-uncu maddesi uyarınca Teknik Bilanço hazır-
lanıp Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı ve Hazine
Müsteşarlığına sunmak.

d) Kasa adına ita amiri ve diğer konularda yetki verilecek Yönetim Kurulu Üyesi ve diğer ki-
şiler ile bunların yetki sınırlarını belirlemek.

e) Kasayı idari ve yargı mercilerinde üçüncü kişilere karşı temsil yetkisi verilecek kişileri be-
lirlemek.

(Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderilen Kanun)

- f) Kasa gelirlerinin bu Kanun hükümleri içinde işletilmesi konusunda kararlar vermek.
g) Kasa için fayda görülen hallerde; dava ve icra kovuşturması haline gelmemiş olan uyuşmazlıkların uyuşma yolu ile çözümlenmesi ve bunlara ait paraların terkinin, Kasa leh ve aleyhine açılmış dava ve icra kovuşturmalarının uzlaşma veya tahkimi yolu ile çözümlenmesi hakkında kararlar vermek.
h) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca gönderilen bu Kanun ile ilgili diğer hususları inceleyip karara bağlamak.

Kasa gelirlerinin işletilmesi.

MADDE 11. – Kasanın gelirleri;

- a) Devletin çıkardığı borçlanma senetlerine,
b) Faiz haddi yürürlükteki hükümlere göre en yüksek düzeyde olmak üzere T.C. Ziraat Bankasına,

Yatırlmak suretiyle işletilir.

Kasa gelirleri ile taşınmaz mal alınmaz.

Ancak, T.C. Ziraat Bankası üç yıllık süre ile Kasa hesabında ayı içinde toplanan prim ve gelirleri, takip eden aybaşı itibarıyla o yılki Hazine Tahvili ortalama faiz hadlerinden aşağı olmamak üzere Devletin çıkardığı borçlanma senetlerine yatırır.

Yurtdışı topluluk sigortası

MADDE 12. – Türkiye ile ikili sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ülkelerde iş üstlenen Türk veya yabancı işverenler yanında çalışacak Türk işçilerinin malullük, yaşlılık ve ölüm sigorta kollarına tabi tutulmaları için çalışılan her ülkeye göre ve bu Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen gün karşılığı dolar esas alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenecek genel şartlarla Kasa işverenle topluluk sigortası yapılabilir.

Bu Kanuna göre topluluk sigortasına prim ödenmiş süreler, 506 sayılı Kanuna göre prim ödenmiş süre olarak kabul edilir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, çalışılan ülkeye göre topluluk sigortası uygulamasını zorunlu kılabilir.

Yönetmelik

MADDE 13. – Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili usul ve işlemler Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü ile T.C. Ziraat Bankasının uygun görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Sosyal Güvenlik sözleşmesi

MADDE 14. – 9.1.1985 tarihli 3148 sayılı Kanunla onaylanması uygun görülen Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi Arasında Sosyal Güvenlik Sözleşmesi kapsamındaki Türk daimi işçileri adına bu Sözleşmenin 4 üncü maddesi hükmüne göre alınacak primlerin hesaplanmasında; bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen prim karşılığı dolar esas alınır.

GEÇİCİ MADDE 1. – Kasanın oluşması için yapılacak ödemeler avans niteliğinde Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünce karşılanır.

Yürürlük

MADDE 15. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 16. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**SİGORTA PRİMLERİNİN FARK - FAİZ VE CEZALARININ
AFEDİLMESİ İLE İLGİLİ KANUN VE GELİŞMELER**

SSK'nın kamu ve özel sektörden prim ve sosya yardım zammı alacaklarının son durumu tablo - 25'de yer almaktadır.

TABLO - 25 1. ŞUBAT.1997 İTİBARIYLA SSK ALACAKLARI

	PRİM ASLI	GEÇİKME ZAMMI	TOPLAM
KAMU SEKTÖRÜ(Prim)	16.562	23.952	40.514
Kitler	7.254	10.558	17.812
Belediyeler	7.514	12.184	19.698
Diğer Kamu Kuruluşları	1.794	1.210	3.004
KAMUDAN SYZ ALACAĞI	48.244	95.821	144.065
TOPLAM	64.806	119.773	184.579
ÖZEL SEKTÖR (Prim)	43.808	53.528	97.336
GENEL TOPLAM	108.614	173.301	281.915

Kaynak : SSK

SSK, tabloda görülen 108 trilyon alacağını tahsil edebilmek için nerde ise 173 trilyondan vazgeçecektir. Zira TÜRK-İŞ'in aşağıda belirtilen bütün muhalefetine rağmen kamuoyundan prim affı diye adlandırılan 8.5.1997 tarih 4247 sayılı Kanun 16.5.1997 tarih 22991 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

TÜRK-İŞ Kanunlaşmadan önce aşağıdaki yaklaşımla tasarıya menfi tavır koymuştur.

"Bilindiği üzere SSK Mevzuatı uyarınca herhangi bir ayın primleri bu ayı takip eden ertesi ay içinde Kuruma ödenmesi zorunlu olup, 506 sayılı Kanunun 80.maddesinde de sigorta primleri süresi içinde ve tam olarak ödenmez ise, ödenmeyen kısma sürenin bittiği tarihten başlayarak ödeneceği tarihe kadar ayrıca 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı belirtilmiştir. Bu madde gereği olarak zamanında ödenmeyen primler için SSK'ca değişik dönemler itibariyle;

- .Fark
- .Faiz
- .Gecikme zammı
- .Tecil Faizi

adı altında devamlı değişen miktar ve ölçülere göre ekonomik cezalar uygulanmıştır. Bunlardan fark ve faiz uygulamasına son verilmiş, tecil faizi de taksit bağlanan alacaklara uygulanmakta olup, halen kanuni süresi içinde ödenmeyen SSK prim alacaklarına sadece her ay %15 tutarında Gecikme Zammı uygulanmaktadır.

Aylık %15 oranı küçümsenecek bir rakam olmayıp, yıllık %180'e varan Gecikme Zammı uygulamasına rağmen, politik ve popülizm vaadler sonucu 1975 yılından itibaren zaman zaman çıkarılan tahkim ve terkin yasaları ile bilhassa gecikme zammı ve faiz borçlarının affa tabi tutulması bu cezaların etkinliğini yok ettiği gibi işverenleri de daima bir af beklentisi içine sokarak primlerini zamanında ödeme hususunda fevkaleden isteksiz bir hale getirmektedir.

Kaldı ki işverenlerin, tahakkuk etmesine rağmen ödemedikleri primlerin %14'ü işçiden kesilen tutarlar olup, bunları zamanında Kuruma ödememekle haksız kazanç sağladıkları gibi kendi hisseleri dahil primlerin tamamını zamanında Kuruma ödememekle enflasyon oranında Kurumu da zarara sokmaktadırlar.

Hal böyle iken Hükümet tarafından açıklanan 3.kaynak paketinde kamu kurum ve kuruluşlarının alacaklarına uygulanan gecikme zammı ve faiz alacaklarından sarfınazar edileceğine dair bir kayıt düşülmüştür. Prim alacaklarının aslını tahsil etmek amacıyla ister politik, ister ideolojik, ister korumacılık veyahutta başka bir anlayışla gecikme zamlarının terkin edilmesi SSK'yı zarar içinde zarara sokma, primlerini zamanında ödemeyenleri de mükafatlandırmadır.

Diğer taraftan Anayasa'nın 10.maddesinde;

"Her vatandaşın kanun önünde eşit işleme tabi tutulması gerekeceği, Devlet organlarının ve idari makamlarında bütün işlemlerinde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda olacakları" belirtilmiştir. Bu bakımdan SSK alacakları için zaman zaman çıkarılan af yasaları :

- Hem Anayasanın bu maddesine uygun düşmemekte,
- Hem iyi niyetli işverenlerin mağduriyetine sebep olmakta,
- Ve hemde "Nasıl Olsa bir Af çıkar" beklentileri,

İşverenlerin primlerini zamanında ödememe anlayışlarının piyasaya hakim olmasına zemin hazırlamaktadır.

SSK'nın mali krize sürüklenmesinin bir sebebi de ikide bir çıkarılan af ve tahkim yasalarıdır. Sigorta primlerinin ve prime bağlı gecikme zammı ve diğer alacakların affa tabi tutulmayacağı tahkim veya terkin edilemeyeceği kanun hükmü ile kesin olarak teminat altına alınması mutlak gereklidir. TÜRK-İŞ'in bu yönde tavır koyması isabetli bir yaklaşım olacaktır."

5. BÖLÜM

HÜKÜMETİN SAĞLIK KONULARINDA YENİDEN YAPILANMA PROGRAMLARI

Bilindiği üzere Anayasa'nın 56 ncı maddesinde aynen :

"Herkes sağlıklı ve Dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir, çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içerisinde sürdürmesini sağlamak insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak işbirliği gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler, devlet bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için Kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir" denilmiş olup, bu hükme istinaden son 15 yıldır hemen bütün hükümetlerin gündeminde sağlık hizmetlerinin tek elden yürütülmesi prensibinden hareket edilerek sağlık reformu yapılması hazırlıkları devam etmektedir. Halen işbaşında bulunan hükümet de bu yönde çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Şu kadar ki Anayasa maddesi sağlık hizmetlerinin ilmi açıdan ve tababet mesleği yönünden bir elden organize edilmesi ve denetlenmesi ile üstün kalitenin getirilmesini amir olduğu halde bu madde tam aksine özel mülkiyete sahip sağlık tesislerine el koyma şeklinde yorumlanmakta ve sağlık reformu diye kamuoyuna açıklanan bütün yasalarda bu esas üzerine bina edilmektedir. Oysaki devletin , dolayısıyla Sağlık Bakanlığının görevine işçilerin şahısların ve ne de özel mülkiyet hakkına sahip idarelerin mallarına ve yönetim tarzlarına el koyma değil, bu tesislerde uygulanacak, Tıp standart ve normları şartlarda faaliyet göstermelerini sağlamaktır. Tek elden planlamadan maksat budur. Bu işlemi yaparken devletin bunlara el koyma değil, bunları hizmette verimli ve yararlı hale getirmesi esastır.

Hal böyle iken;

- 1- Sağlık finansmanı kurum ve işleyiş kanunu tasarısı taslağı,
- 2- Birinci basamak sağlık hizmetleri ve aile hekimliği kanunu tasarısı taslağı,
- 3- Hastane ve sağlık işletmeleri temel kanunu tasarısı taslağı

adı altında ve sağlık reformu diye üç paket halinde ortaya atılan Kanun tasarısı ve taslaklarında bu duruma hiçbir şekilde yer verilmemiş olup, kamu mülkiyetindeki bir çok tesisin özellikle SSK'nın tesislerinin ticari bir mantıkla işletilmesi ve bütün vatandaşlara açılması hedeflenmektedir.

Bilindiği üzere 4792 sayılı Kanunun 1 nci maddesinde, Sosyal Sigortalar Kurumu, iş hayatındaki türlü hallere karşı sosyal sigortaları uygulamak üzere kurulmuş olduğu ve kurumun kendi kanunlarına ve özel hukuk hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir. Bu cümleden olarak Kurum'un malları özel mülkiyet hukukuna tabii olup bunların gerek idaresi ve gerek muhafazası yönünde bütün tasarruf hakları da yine SSK'ya aittir. Kaldı ki, Kurum'un varlığı çalışma hayatı ile doğrudan ilgili olup, bu yönden de bir özellik arz etmektedir.

Bu bakımdan Kurum tesislerinin çalışan veya çalışmayan bütün vatandaşlara açılması halinde sigortalılara hizmet vermekte yetersiz kalırken bu defa bir çok yük daha yükleneceklerinden daha da kötü olacaklardır.

SSK hastanelerinde iyi bir hizmet verilmediği bilinmektedir. Ancak bu durum ne kanundan ve ne de tesislerden kaynaklanmayıp sadece ve sadece kötü ve hantal yönetimin sonuçlarıdır. İnsan unsuruna dayanan bu hususun düzeltilmesi daha kolay ve pratikken, bir resmi kurumu ortadan kaldırıp aynı taban üzerine yeni bir resmi kurum ihdas edilmesinin pek faide sağlayacağı da düşünülemez.

TÜRK-İŞ, SSK, açısından Sağlık Reformu Tasarılarını kısa vadeli sigorta kolları olarak tanımlanan işkazası ve meslek hastalığı ile hastalık ve analık sigorta kollarının kaldırılmasına yönelik teşebbüsleri olarak müteala etmektedir. Bunları çalışma hayatından soyutlayamayacağımız için sağlık reformunun SSK'nın dışında yapılmasının gereğine inanmaktadır.

Her ne kadar Sosyal Sigortalar Kurumu mevcut yapısı ile sigortalılarımız ve emekli dul ve yetimlerine memnuniyet verici bir düzeyde hizmet sunamamakta ise de bu memnuniyetsizlik hallerinde mevzuattan kaynaklanan kanuni yetersizliklerde bulunmakla birlikte asıl sebep organize eksikliği ile, insan faktöründeki zaafiyetlerden ibarettir. Bu bakımdan SSK'nın mevcut yapısı içinde bu menfi zeminlerin biran önce giderilerek sorunların sağlıklı bir zemine oturtulması gerekir. Bunun için aşağıdaki hususların kısa süre içinde gerçekleştirilmesini zaruri görmektedir.

A- Kurum işlemlerini aylık ve yıllık olarak Genel kurul adına denetimine cevaz veren ancak 4.8.1986 tarih 3000 sayılı Kanunla iptal edilen 4792 sayılı Kanunun 15 ve 16 cı maddeleri, günün şartlarına göre Yüksekokul diplomalı ve profesyonel düzeyde denetçilerden oluşturulmak suretiyle yeniden ihdas edilmesi mevzuattaki bir boşluğu dolduracaktır.

B- Kurum personelinin istihdamında, tahsil, kıdem, işe yatkınlık ve verimliliğe dayalı iş analizlerinin yapılmamış olması bu konularda sadece siyasi tercihlerin öne geçmiş olması liyakatlı ve yetenekli personelin küstürülmesine ve yeni atananların da işlere vukufiyet peydah edememesine sebep olmakta ve her iki hal da kurumda yürütülen hizmetleri menfi yönde etkilemektedir. Personel istihdamı ile ilgili düzenlemeler iş analizleri ve verimlilik üzerine bina edilmesi durumunda bu eksikliklerin telafi edilmesi mümkün görülmektedir.

C- Sağlık tesislerinde uzman hekim açıkları önemli boyutlara ulaştığı halde birçok hekim ve hekim yardımcısı idari görevleri yürütmeleri dolayısıyla kendi branş hekimlik görevlerini yapamaz durumdadırlar, halbuki işletme fakültesi mezunları ile Sağlık İdarecilik Okulu Mezunları Sağlık Tesislerindeki yöneticilik hizmetlerini yapabilecekleri gözönünde tutularak yönetici kadrolarının bunlarla takviyesi ve idarecilik hizmetlerinde hekim kökenli istihdamlara son verilmesi bu açıkları kapatacaktır.

D- Sosyal Sigortalar Kurumu ülkemizin en büyük sosyal güvenlik kurumu olduğu halde kendi personelinin sosyal güvenliğinin başka bir kurum tarafından sağlanmasının izah güç bir durumdur. Bu bakımdan bilhassa sağlık tesislerinden başlanarak 1475 sayılı İş Kanununa göre istihdam esası getirilmesi durumunda hem personelinin sosyal güvenliğini kendi sağlayacak ve hem de personeline yeterli seviyede ücret verme imkanlarına kavuşacaktır.

E- Hekimlerin hizmetlerinde kalite ve verimliliğin artırılması için bir yere bağlı olarak istihdam şarttır. Hem hastane ve hem de muayene uygulaması SSK Sağlık Tesislerindeki verimsizliklerin yegane ve tek kaynağıdır. Bu bakımdan hekimlerin ücret düzeyleri yeterli seviyeye çıkarılarak ya hastane ya muayehane tercihinden birisine kanalize olmalarının sağlanması hastanelerde yaşanan hoşnutsuzlukların sona erdirilmesine yeterli olacaktır.

F- SSK'da sistemleri aşırı merkeziyetçilik tıkamıştır. 3917 sayılı kanunla ihdas edilen Bölge Müdürlükleri teknik düzeyde devreye sokularak Genel Müdürlük yetkilerinin bir kısmının bunlara devredilmesi durumunda taşra birimlerinde yürütülen hizmetlerde etkin kontrol sağlanarak suistimaller önlenebileceği gibi iş akımının sağlıklı bir şekilde takibi mümkün olabilecektir.

G- Sigortalılar SSK'daki prim ödeme gün sayıları ile sigortalılık sürelerinin durumuna ancak bir ihtilaf hali yahut emeklilik durumunda bilgi sahibi olabilmektedirler. (Her ne kadar 4 aylık bordroların işyerlerine asılma mecburiyeti var ise de bu yeterli değildir.) Ancak bu durum gerek 5 yıllık zaman aşımının dolmuş olması ve gerekse haklarını arayabilecekleri muhatap işveren yahut ilgililerin bulunamaması sebebiyle bir çok mağduriyetlere ve yakınmalara sebep olmaktadır. Bu bakımdan 506 sayılı Kanunun 119 cu maddesinde gözönünde tutularak sigortalılara dosyalarındaki hizmetlerin durumu en geç üç yılda bir resen bildirilmesinin temin edilmesi bu husustaki yakınmalara son verecektir.

H- Sigortalıların Kuruma bildirilmesinde kullanılan ve örnekleri kurumca tesbit edilmiş olan prim belgeleri teknolojik gelişmelerin çok gerisinde kaldığı gibi bunların arasındaki uyumsuzluklarda bir çok hak kayıplarına neden olmaktadır. Bilhassa 50 kişiden az işçi çalıştıran işyerlerinde bunlar tek tip bir belgede toplanarak kuruma bildirilmesinde hem kırtasiyecilik sona erecek ve hemde sigortalıların bir çok hak kayıpları önlenmiş olacaktır.

Büyük önem taşıyan bu konuların biran önce giderilmesinde Türk-İş ısrarlı ve isteklidir. Esasen ; bu taleplerin gerçekleştirilmesi, SSK'nın sunduğu idari ve sağlık tesislerindeki bütün işlemleri olumlu yönde etkileyecektir.

4.BÖLÜM

TÜRK-İŞ'E BAĞLI SENDİKALARIN SSK UYGULAMALARINA YÖNELİK TESBİTLERİ

Sosyal Sigortalar Kurumu esas itibariyle bir işçi kuruluşu olup plan, program, sistem ve uygulamaları varlık sebebi olan işçi kesiminin talepleri, rahatı huzuru ve menfaati gözetilerek düzenlenmesi gerekirken tam aksine idari ve sağlık birimlerindeki hizmetler işçilere eziyet ve ızdıraba dönüşmüştür. Zeminde görülen bu rahatsızlıklar da pek önemsenmemektedir. Bağlı sendikalarımızın bu gerçekleri yansıtan açıklamaları ile öneri ve istekleri aşağıda sunulmaktadır.

SORUNLARIN ANA NEDENLERİ

- 1-Hükümetlerin yıllar boyu SSK'yı sömürmesi siyasi amaçla kullanması ve yağmalatması,
- 2- Kaçak işçiliğin yaygınlaşması,
- 3- Eksik gün ve düşük ücret gösterme uygulamasının artması,
- 4- İlaç ve tıbbi malzeme tekellerinin SSK'yı sömürmesi,
- 5- Prim alacaklarının zamanında tahsil edilememesi,
- 6- Prim gecikme faizlerinin affı,
- 7- SSK'nın antidemokratik yapısı,
- 8- SSK'nın menkul ve gayrimenkul varlığının kurum çıkarlarına uygun olmayan biçimde yönetilmesi,
- 9- SSK personelinin belirli merkezlerde yığılması,
- 10- SSK'nın politik amaçlı bazı borçlanmaları,
- 11- SSK'nın sunduğu hizmetlerin kalite ve veriminin düşürülerek sigortalıların kurumdan soğutulması,
- 12- Bilinçli olarak mali darboğazlara sokularak yapılacak yeni düzenlemelerde işçilerin tepkilerinin sifıra indirgenmesi.

AKSAMALARA İLİŞKİN SAPTAMALAR

- 1- Hastalar başTan savma muayene edilip, özel muayenehanelere mecbur edilmektedirler.
- 2- Muayene ve ilaç kuyrukları bezdirici olmaktan kurtulamazken, hastanede yatırılan hastaya ilgi gösterilmemektedir..
- 3- Kurum doktorlarının reçete'ye önerdiği ilaçlar "Kurumda yoktur" denilerek muadilleri bile verilmemektedir.
- 4- Emekliye ayrılan işçilerin emekli maaşı çok geç bağlanmaktadır.
- 5-Hastaneler yetersiz olup ihtiyaca cevap vermemekte, çalışma disiplini zayıf, artan nüfus, göç ve zorunlu tayinler ile büyük şehirlerin emekli kenti olma vasfı taşıması yüzünden yığılmalar giderilememekte, buna bağlı olarak sağlık sorunu aşılammamaktadır.
- 6- İş kazaları yasal süresi içinde sigorta müdürlüklerine bildirilmemektedir.
- 7- İşyerlerinde iş kazası kayıtları güvenilir tutulmamaktadır.
- 8- Kaza analizleri yapılarak kazanın tekrar ortaya çıkmaması için önlemler alınmamakta benzer kazalar tekrar edilmektedir.
- 9- Meslek hastalıkları tesbitleri yetersizdir. İş güvencesine ilişkin yeterli yasal düzenleme olmadığı için meslek hastalığı yapan olumsuzluklar belirti vermeden önce çalışanlar işten çıkarılmaktadırlar; işçiler yeni ve başka bir işe girdiğinde ortaya çıkan belirtiler de eski işi dikkate alınmadığı için hekimleri meslek hastalığı tanısından uzaklaştırmaktadır.
- 10- Meslek hastalığına yol açabilecek etkenlerin tesbitlerinde kayıtlarının tutulmasında ve saklanmasıda alt yapı ihtiyaçlara cevap verememektedir.

ÖNERİLER

- 1- SSK yönetimi Özerk ve Demokratik hale getirilmelidir,
- 2- Devlet sosyal güvenliğin finansmanına katkıda bulunmalıdır.
- 3- Kaçak çalışma ve çalıştırmaya son verilmelidir. Bunun için :
 - a) İşçilerde bildirimde bulunma hakkı tanınması,
 - b) Kaçak çalıştıranlara cezaların ağırlaştırılması,
 - c) Sendikaların kaçak çalıştırmayı önlemede etkin olarak devreye girmesi,
 - d) Sigorta müfettişlerinin sayılarının artırılması,gerekli görülmektedir.
- 4- Prim ve prim gecikme zammı ve faizleri hiç bir şekilde affa tabi tutulmamalıdır.
- 5- SSK gayrimenkullerinin satışı Kurumun mali dengesini düzeltmek için bir çözüm değildir. SSK gayrimenkullerinin yağması hemen durdurulmalıdır.
- 6- İyi işleyen bir hasta sevk zinciri oluşturulmalı, SSK hastaneleri ile birlikte eğitim ve fakülte hastanelerine yığılmanın önlenmesi için birinci basamak poliklinik muayene ve tedavileri yaygınlaştırılmalıdır.
- 7- Yeni dispanserler açılmalı, bu dispanserler, kadro araç, gereç bakımından eksiksiz olmalı ve etkin hizmet vermelidir.
- 8- Hastane yatırımları yatak kullanım kapasitesi yüksek olduğu yerlere kaydırılmalı, poliklinik binası eksikleri süratle tamamlanmalı, kullanılmayan kapasite devreye sokulmalıdır.
- 9- Koruyucu hekimlik hizmetleri yaygınlaştırılmalı, 506 sayılı yasada yer alan koruyucu hekimlik hizmetleri ile ilgili hükümleri hayata geçirilmelidir. Koruyucu ve tedavi edici hizmetleri birlikte kavrayan bir yaklaşım uygulamaya konulmalıdır.
- 10- İşyeri hekimleri işyerlerinde devamlı bulundurulmalı, işçilerin ve üyelerinin sağlık ve güvenlik ortamını sağlayıcı olarak görevlendirilmelidirler.
- 11-SSK'da kayıt sistemi modernize edilmelidir, her alanda bilgisayar kullanılmalı, insanlar SSK kapılarında sürünmekten ve zaman kaybetmekten kurtarılmalıdır. Hastanelerde ve sağlık kurullarında eletronik sisteme geçilmelidir.

12- SSK ilaç fabrikalarının kapasitesi artırılmalıdır. Kurum kendi ihtiyacı olan ilaçları üretecek yeterli ilaç ve serum fabrikaları kurmalıdır. Böylece ilaç tekellerinin sömürsünden kurtulmuş olur.

13- Sağlık kuruluşlarının tıbbi cihaz ve donanım eksiklikleri giderilmeli çağdaş tıbbın gereksinimi olan ileri teknoloji ürünü cihazlar kuruma kazandırılmalıdır. Kurum dışı hasta sevklerini asgariye indirmek için şu anda kurum bünyesinde bulunmayan yada yetersiz kalan kardiyo-vasküler cerrahi , transplantasyon cerrahisi ve kanser tedavisi üniterleri açılmalıdır.

14- Yardımcı sağlık personeli gereksinimi giderebilmek için sağlık yüksek meslek okulları açılmalıdır. SSK bünyesinde bir meslek hastalıkları enstitüsü kurulmalıdır.

15- Personel kadro, araç,gereç, ve sarf malzeme standardizasyonu sağlanmalı, satın alınan hizmetler çok sıkı bir biçimde denetlenmelidir.

16- SSK'da çalışan tüm personele grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı tanınmalıdır. Sağlık personeli tam gün çalışmalıdır.

17- SSK vermesi gereken tüm hizmetleri kendi olanaklarıyla vermeye çalışmalıdır. Belli zorlulukların dışında dışarıdan hizmet satın almamalıdır. Bütün kaynaklarını kendi kendine yetmesi yönünde seferber etmelidir. Kaynak yetersizlikleri sosyal devlet ilkeleri gereğince genel bütçeden karşılanmalıdır.

18- İşsizlik sigortası gerçekleştirilmelidir.

19- Sosyal tarafların görüşü alınmadan sosyal güvenlik sistemi üzerinde yeniden yapılanmaya gidilmemelidir. Kendisini yenileyememiş idari ve mali açıdan sosyal devlet anlayışına kavuşturulamamış olan SSK'nın siyasi müdahalelerden arındırılmış özerk bir yapı için kuruluş kanunu yeniden ele alınmalı, demokratik yasal sistem içinde etkinliği sağlanmalıdır.

20- Emekli aylıkları günün geçim şartları uygun şekilde belirlenmeli ve yasadan kaynaklanan aksaklıklar giderilmelidir.

21-Turizm bölgelerinde sezon dönemlerindeki aşırı yoğunluk nedeniyle işçilerimiz sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamıyor, bu bölgeler için sezonluk işçi artışları dikkate alınarak hizmetlerin planlanması yapılmalıdır.

22- SSK'nın iş kazaları sonucu hastalanan sigortalılar ile meslek hastalığına yakalananlarla doğrudan ilgilenen bölgesel olmak kaydı ile ihtisas hastaneleri açılmalıdır.

23- İşçinin hastalanması sonucu almış olduğu rapora dayalı ücretinden herhangi bir kesinti yapılmaksızın ücreti tam olarak ödenmelidir.

24- İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda eğitilmiş uzman personel istihdam edilmeli, işyerleri düzeyinde iş kazalarını önleyici ve meslek hastalıklarını engelleyici tedbirler alınmalı ve bunun için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

25- Hastaneler fiziki ve teknolojik yönden modernleştirilmeli, gerekli röntgen cihazları alınarak filme gönderilen hastalar günlerce bekletilmeden filmleri çekilmeli hastalığın ilerlemesine imkan verilmemelidir.

26- Sigortalı işçilere sağlanan protez, araç ve gereç yardımları sigortalının aile bireylerine de sağlanmalıdır.

27- Hastane personelinin ilgili meslek dallarına göre meslek içi eğitime tabi tutulması, hasta personel ilişkisinin daha sağlıklı bir işleyişe kavuşturulması, SSK hastanelerinde gerek ilgili doktora ulaşabilme ve gerekse ilaç temini hususlarında bazı çıkar şebekelerinin oluştuğu bilinmektedir. İnsanların hastalıklarından çıkar sağlayan bu kişilerin mesleki faaliyetlerinin daha sıkı kontrolü için idarece gerekli tedbirler alınmalıdır.

28- Taşradan büyükşehirlere hasta yığılmalarını önlemek için teşhis ve tedavileri taşrada mümkün olan hastaların mahallinde tedavi edilmesi cihetine gidilmelidir.

29- Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerdeki hastanelerin girişlerinde "rehber hekimlik adı ile bir birim oluşturularak bilhassa taşradan gelen hastalara hizmet vermesi sağlanmalıdır.

30- Ankara, İstanbul ve İzmir gibi sağlık tesislerinin yoğunlaştığı bölgelerdeki sağlık tesisleri branşlar üzerine ihtisaslaşmak suretiyle iş bölümüne dayalı bir hizmet vermelidirler.

31- SSK hastanelerinde ücretli uygulama şu anda gayesinden saptırılmış durumdadır. Bu hastaneler işçilerin primleri ile ayakta durmaktadırlar. Bu nedenle işçilerimize hizmet etmesi gerekir. Zaten kuruluş gayesi de budur. Ayrıca ücret ödeyerek tedavi uygulaması da yanlıştır. Buralarda da yığılmalar başlamış olması nedeniyle bu uygulama derhal kaldırılmalıdır.

32- Büyük kapasiteli hastanelerin güvenlik ve temizlik sistemlerine ayrıca ihtimam ve özen gösterilmelidir.

33- Hastanelerde çalışan hekimlere dışarıda muayenehane açma yasağı getirilmelidir.

34- SSK hastanelerindeki doktorlara, hemşirelere ve personele özel mahiyette çalışma ve ücret uygulaması yapılmalıdır.

35- SSK Genel Kurulu yeniden yapılandırılmalı, genel kurulların bağlayıcılığı ve Yönetim üzerinden etkinliği sağlanmalıdır.

36- Kurum kendi parasını en sağlıklı ve en iyi nerede değerlendirebilecekse orada değerlendirmeli, mali özerkliğe biran önce kavuşmalıdır.

37- SSK özelleştirme çabaları yerine yönetilenlerin temsilcilerinin etkin olduğu bir yönetim ve denetim düzenlenmesine gidilmelidir.

38- Emekliliğe hak kazanma koşullarında yapılmak istenen değişiklikler Türkiye'nin ve toplumun sosyo-ekonomik yapısıyla uyum içinde olmalıdır.

39- Prim alacaklarının gecikme ve ödememe tehlikeleri bertaraf edilerek hemen tahsil edilmelidir.

40- İş güvencesi ve meslek hastalıklarına ilişkin yasal mevzuatın pratikte kararlılıkla uygulanması sağlanmalıdır.

TÜRK-İŞ, olarak görüş bildiren sendikalarımıza ülke sorunları ve SSK ile ilgili konularda duyarlılıklarından ve katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz. Sendikalarımızın önerileri her hal ve zeminde gözönünde tutulacağı gibi yakındıkları hususların üzerine titizlikle gidileceği bilinmelidir.

İKİNCİ KISIM

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU İLE İLGİLİ OLARAK TEMMUZ/1997 AYINDAN SONRAKİ GELİŞMELER

1. BÖLÜM

SOSYAL GÜVENLİKTE YENİ GELİŞMELER

55.ci Cumhuriyet Hükümeti işbaşına gelir gelmez sosyal güvenlik ve bilhassa Sosyal Sigortalar Kanununda yapılması düşünülen değişiklikler ile ilgili olarak bir seri çalışmalar başlatmış ve bu cümleden olarak daha önce hazırlanmış bulunan ve birinci kısımda tam metni sunulan : " 17.7.1964 tarih ve 506 sayılı Kanun, 24.5.1983 tarih 2829 sayılı Kanun ile 17.10.1983 tarih 2925 sayılı kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı"nı SSK'yı mali darboğazlardan kurtarmayacağı gerekçesi ile yeniden görüşmeye açarak bilhassa emeklilikte mevcut yaş sınırları ile prim ödeme gün sayılarını daha yukarılara çekmeye mevcut sigortalılar yönünden geçiş dönemlerini' de çok kısa tutma niyetlerini izhar etmişlerdir.

Ancak TÜRK-İŞ'in tepkisi ve toplantılara katılan diğer sosyal taraflarında TÜRK-İŞ'in görüşleri doğrultusunda fikir birliğine varmaları karşısında bu düşünceler Hükümet bazında sadece niyette kalmış yeni bir değişiklik tasarısı metni ortaya konulmamıştır.

Bununla birlikte bilahare sosyal tarafların bir katılımı ve tasvibi olmadan halen işbaşında bulunan 55 ci hükümet Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili üç ayrı kanun metni hazırlayarak 4 Aralık 1997 tarih 01963 sayılı yazıları ile TÜRK-İŞ'ten de kısa bir süre içinde görüş istemiştir.

Bu taslaklar ile bunlara karşı belirtilen görüşler şunlardır :

17.7.1964 TARİH, 506 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR
KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ VE BU
KANUNA EK VE GEÇİCİ MADDELER EKLENMESİ HAKKINDA
KANUN TASARISI

MADDE 1- 17.7.1964 tarih, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 9- İşveren, çalıştırdığı sigortalıları, örneği Kurumca hazırlanacak bildirgelerle en geç yedi gün içinde Kuruma bildirmek zorundadır."

MADDE 2- 506 sayılı Kanunun 73 ncü maddesine aşağıdaki (E) fıkrası eklenmiştir.

"E) İşkazaları ile meslek hastalıkları, hastalık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının gerektirdiği her türlü yardım ve ödemelerin finansmanına Devlet, sigortalının prime esas kazancının $\frac{1}{10}$ 'u oranında katkıda bulunur.

Bu oranı $\frac{1}{5}$ 'e kadar yükseltmeye veya yükseltilmiş oranı $\frac{1}{10}$ 'a kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Devlet katkısının Kuruma ödenmesine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca birlikte hazırlanarak 3 ay içinde yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle tespit edilir.

MADDE 3- 506 sayılı Kanunun 80 inci maddesine ikinci fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Genel ve katma bütçeli kuruluşlar, il özel idareleri ve belediyeler veya sermayesinin en az yarısı genel ve katma bütçeli kuruluşlar ile il özel idareleri ve belediyelere ait olan teşekkül ve müesseseler, kamu iktisadi kuruluşları ve bunların müessese, bağlı ortaklık ve iştirakler, çalıştırdıkları sigortalılara ait birinci fıkrada belirtilen sigorta primlerini, ücretin ödendiği günü takip eden 7 gün içinde Kuruma öderler.

Sigorta primlerini yukarıda belirtilen sürede ödemeyen kurum ve kuruluşların tahakkuk ve ödemeye ilgili görevlileri ile sorumlu muhاسبleri hakkında da bu madde hükümleri uygulanır."

MADDE 4- 506 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

"Ek Madde 41- 506 sayılı Kanunda yapılan gider artırıcı değişiklikler sonucu ortaya çıkacak teknik açıklar Kurumun talebi üzerine Hazinece ödenir.

MADDE 5- 506 sayılı Kanunun Ek 24 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 6- 506 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

Geçici Madde 82- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere ilişkin, Ek 24 üncü maddenin (1) fıkrası uyarınca Kuruma ödenmesi gereken sosyal yardım zamları Kurumca, ilgili kuruluşlardan 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre gecikme zammı ile birlikte tahsi' edilir.

Geçici Madde 83- Kurumdan gelir ve aylık almakta olanlara her ay ödenmekte olan sosyal yardım zammı tutarını (4.690.000 TL) % 70 aylık bağlama oranı baz alınarak karşılayacak şekilde, gösterge tablolarında seyyanen gösterge artışı yapılır.

"Geçici Madde 84- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işkazası ve meslek hastalığı sonucu ölenlerin haksahiplerine bağlanan gelirler ile ölüm aylığı bağlananların, aylıklarına ek olarak her ay 4.690.000 TL. telafi edici ödeme yapılır.

Bu ödemeler, Kurumdan gelir veya aylık ödemesine imkan veren dosyalar esas alınarak yapılır.

a) Telafi edici ödemeler haksahiplerine aylıktaki hisseleri oranında ödenir.

b) İki ayrı sigorta kolundan veya iki ayrı dosyadan gelir veya aylık alanlara, en fazla ödemeye imkan veren bir dosya üzerinden telafi edici ödeme yapılır.

c) Ödeme dönemlerine göre peşin ödenen telafi edici ödeme, ölüm halinde geri alınmaz.

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- İşverenler, çalıştırdıkları sigortalıları işe aldıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde Kuruma bildirmek zorundadırlar. Sigorta müfettişlerince işyerlerinde yapılan denetimler sırasında fiilen çalıştıkları halde sigortasız olduğu tespit edilen işçiler için, işverenlerce 1 aylık sürenin henüz dolmadığı ileri sürülerek idari para cezası kapsamı dışında kalabilmekte ve daha sonra bu işçiler genelde Kuruma bildirilmemektedir. Denetim elamanlarının yetersizliği ve diğer imkansızlıklar nedeniyle, aynı işyerinde çoğu zaman yeni bir denetim yapılamadığından sigortasız işçi çalıştırılması önlenememektedir. Bir aylık bildirim süresinin kısaltılması ile uygulamadaki istismarların önlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- 4792 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 19 uncu maddesinde Kurumun gelir kaynakları arasında Genel Bütçeden yapılacak yardımların da yer almasına karşın, 1994 yılına kadar Devletin Kuruma mali bir katkısı olmamıştır.

1994 yılından itibaren, emekli aylıklarının ödenmesinde ortaya çıkan finansman açıklarının Hazinece kapatılması şeklinde bir katkı sağlanmaktadır.

Madde, diğer OECD üyesi ülkelerin tümünde olduğu gibi Devletin, üçüncü ayak olarak Kurumun finansmanına sistematik bir şekilde katılmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

MADDE 3- Sigorta primlerinin, işverenler tarafından ait olduğu ayı izleyen ayın sonuna kadar Kuruma yatırılması gerekmektedir.

T.C. Emekli Sandığında ise kesenekler ait olduğu ayı izleyen 7 gün içinde Kuruma yatırılmaktadır.

Uygulamada norm birliği sağlamak ve tahsil edilecek primlerin daha uzun süre değerlendirilerek nemalarının artırılması amaçlanmıştır.

Madde ile ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarında tahakkuk ve ödemeye yükümlü görevli ve muhasiplere sorumluluk getirilerek, bunların primleri zamanında yatırmaları öngörülmektedir.

MADDE 4-

Ek Madde 41- Sigortacılığın temeli, toplanan primler ve bu primler karşılığında sunulacak hizmetler arasında yapılacak aktüeryal denge hesaplarına dayanmaktadır. Bu nedenle sosyal sigorta kuruluşlarında üyelere yapılacak yardımlar ile bunlardan alınacak primlerin kapsam ve niteliklerindeki değişikliklerin aktüeryal hesaplara dayandırılması gerekir.

Ancak 1968 yılından günümüze kadar 506 sayılı Kanunda yapılan düzenlemelerin bir çoğunda aktüeryal hesaplamalara gereken önem verilmemiş ve bunun sonucu olarak, Kurum bugün ciddi bir finansman darboğazına girmiştir.

Madde ile Kurum mevzuatında yapılacak değişikliklerde, bu değişikliklerin Kurumun mali durumunu etkileyecek bir yönü bulunması halinde, değişikliğin Kurumun aktüeryal hesapları ile birlikte ele alınması zorunlu hale getirilmekte ve ortaya çıkacak teknik açıkların Devlet tarafından karşılanması öngörülmektedir.

MADDE 5- Tasarı ile Kurumun finansmanına Devletin sistematik olarak katılması sağlandığından SYZ uygulamasına son verilmektedir. Bu itibarla SYZ uygulamasına imkan veren Ek 24 üncü madde yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 6-

Geçici Madde 82- Sosyal yardım zammı uygulaması kaldırılmakla kamu kurum ve kuruluşlarından emekli olanlar adına ödenen sosyal yardım zammının bu kuruluşlardan geri alınması uygulaması da sona ermektedir. Bu düzenleme ile, Kurumun bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere ait kamu kurum ve kuruluşlarından olan sosyal yardım zammı alacaklarının tahsiline devam edileceği hükme bağlanmaktadır.

Geçici Madde 83- Sosyal yardım zammı uygulamasına son verildiğinden, Kurumdan gelir ve aylık almakta olanların eline geçen parada bir azalma olmaması için, 4.690.000 TL. tutarındaki sosyal yardım zammını karşılayacak şekilde gösterge tablolarında seyyanen gösterge artışı yapılmaktadır.

Geçici Madde 84- Bu Kanun ile sosyal yardım zammı uygulamasına son verildiğinden, bağlanmış ve bağlanacak aylıklarda bir azalma olmaması için 4.690.000 TL. olan sosyal yardım zammı tutarını karşılayacak şekilde göstergelerde seyyanen artış yapılması esası getirilmektedir.

Ölüm aylıklarında sosyal yardım zammı tutarı haksahiplerine eşit olarak paylaştırılmakta iken, sosyal yardım zammının göstergelere eklenmesi ile dul-yetim aylığı alanlara aylıktaki payları ile orantılı olarak yansıtacağından bazı haksahiplerinin ellerine geçen parada bir miktar azalma olabilecektir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ölen sigortalıların gelir veya aylık bağlanmış olan haksahiplerinin mağdur olmaması için 4.690.000 TL'lik sosyal yardım zammı miktarının her ay, aylıktaki hisseleri oranında telafi edici ödeme olarak kendilerine ödenmesi öngörülmektedir.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

17.7.1964 TARİH, 506 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR
KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ
VE BU KANUNA EK VE GEÇİCİ MADDELER EKLENMESİ
HAKKINDA KANUN TASARISI

ile ilgili

TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ :

Tasarı Taslağının 1. maddesi ile 506 sayılı yasanın 9 ncu maddesi değiştirilmiş ve Çalıştırılan sigortalıları bildirme süresi bir aydan 7 güne indirilmek suretiyle, denetimin etkin hale getirilmesi ve sigortasız işçi çalıştırılmasının önlenmesi amaçlanmış ise de, öte yandan sigortalıların işe başladıkları tarihten itibaren 30 gün içinde kendilerini Kuruma bildirme olanağı sağlayan değişiklik üzerinde Bakanlığınızca Konfederasyonumuz arasında mutabakata varılmıştır. Bu hale göre 9 ncu maddede işveren için 7 günlük bildirim mecburiyeti getirilmesi, üzerinde mutabakata varılan Ek 39 ncu madde ile de sigortalının kendisine, 30 gün içinde Kuruma bildirme hakkı tanınması uygulamada bazı karışıklıklara yolaçabileceğinden bu hususun yeniden gözden geçirilmesinde yarar görülmektedir.

Tasarının 5 nci maddesi ile Kanunun Ek 24 ncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu düzenleme ile sosyal yardım zammı uygulamasına son verileceği anlaşılmaktadır.

Tasarı ile, Sosyal Yardım Zammının hazineden karşılanması esası benimsendiği gerekçesi ile Ek 24 ncü madde yürürlükten kaldırılmakta ve sigortalılara halen ödenmekte olan aylık 4.690.000.- TL' yi telafi edecek kadar gösterge rakamlarına ilave yapılarak mevcut emeklilerin mağdur edilmeyeceği ifade edilmekte ise de, tasarıda bahsi geçen % 70 oranına göre 4.690.000.TL, ayağa taşılabilmek için bütün gösterge rakamlarına 1497 sayısının ilavesi gerekmektedir. Ancak, bütün emekliler veya bundan sonra emekli olacakların aylık bağlama oranları % 70 den aşağı olduğu takdirde aylık miktarında düşüş ortaya çıkacaktır.

Bu nedenle, emekli aylıklarında düşüşe yol açabilecek tüm değişiklikler Türk-İş tarafından kabul edilemez bir durumdur. Onun için , iki göstergenin birleştirilerek tek göstergeye indirgenmesi çalışmalarında durumun yeniden ele alınması gerekli görülmektedir.

YURT DIŞINDA BULUNAN TÜRK VATANDAŞLARININ YURT
DIŞINDA GEÇEN SÜRELERİNİN SOSYAL GÜVENLİKLERİ
BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ HAKKINDA 3201 SAYILI
KANUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ VE BU
KANUNA İKİ EK MADDE İLE İKİ GEÇİCİ MADDE EKLENMESİNE
DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 8.5.1985 tarihli ve 3201 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki Şekilde değiştirilmiştir.

"BaŐvurulacak Kuruluşlar;

Madde 3- Bu Kanuna göre borçlanma talebinde bulunacaklar;

- a) Varsa, Türkiye'de ilgilendirildikleri Sosyal Güvenlik Kuruluşuna,
- b) Türkiye'de Sosyal Güvenlik Kuruluşları ile ilgilendirilmemiŐ olanlar Sosyal Sigortalar Kurumuna,
- c) Ev kadınları Bağ-Kur'a,

Yazılı olarak baŐ vurmak suratiyle yurtdiŐında geçen her takvim yılı içindeki 1 inci maddede belirtilen srelerin tamamını veya bir bölümünü, bir sonraki takvim yılı içinde borçlanabilirler.

lenilerin haksahipleri de ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna başvurmak suretiyle bu Kanunla getirilen haklardan yararlanırlar.

Borçlanılan süreler ilgili sosyal güvenlik Kanunlarındaki esaslar dahilinde değerlendirilir."

MADDE 2- 3201 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki Şekilde değiştirilmiş ve 5 inci fıkrası kaldırılmıştır.

"Borçlanılan sreye ait prim karşılığı döviz miktarı, ait olduğu yıl izleyen takvim yılının son gününe kadar ilgili sosyal güvenlik kuruluşunun bankalardaki döviz hesabına vatandaş veya haksahipleri tarafından yatırılarak ödenir. Borçlanmanın dolar diŐında ödenmesi halinde döviz tutarı T.C.Merkez Bankasıncı belirlenen, ödemenin yapıldığı tarihteki çapraz kur esas alınır.

Süresi içinde ödenmeyen borçlanma karşılığı döviz miktarı, her yıl için % 6 fazlası ile döviz olarak daha sonraki tarihlérde de ödenebilir."

MADDE 3- 3201 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin (A) fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) Kadın ise 50, Erkek ise 55 yaşını doldurmuş olanlar hariç, yurda kesin dönüş yapılmış olması,"

MADDE 4- 3201 sayılı Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yönetmelik;

Madde 12- Bu Kanunun uygulanması ile ilgili usül ve esaslar Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca üç ay içinde ortaklaşa çıkarılacak Yönetmelikle düzenlenir."

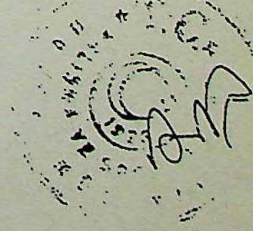
MADDE 5- 3201 sayılı Kanuna aşağıdaki Ek Maddeler ilave edilmiştir.

"Ek Madde 1- Bu Kanun yürürlüğe girmeden önce yurda kesin dönüş yapan ve 30.5.1973 tarihli, 2147 sayılı Kanun ile 8.5.1985 tarihli 3201 sayılı Kanundan yararlanamayanlar ile bunların haksahipleri ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna yazılı başvuruda bulunmaları halinde kendilerine 506, 5434, 1479, 2925, 2926 sayılı Kanunlar ile 506 sayılı Kanunun Geçici 20 inci maddesi kapsamındaki sandıklar mevzuatına göre tam aylık bağlanmamış oıması koşulu ile, yurtdışında geçen sürelerini borçlanabilirler."

"Ek Madde 2- Bu Kanun hükümlerine göre borçlananlar kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmadan yaşlılık aylığına hak kazanamazlar."

MADDE 6- 3201 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"Geçici Madde 5- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yurtdışında bulunan vatandaşlar, 18 yaşını doldurduktan sonra yurtdışında geçen ve 1 inci maddede belirtilen sürelerin dilediği kadarını,

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ölen vatandaşların hizmet yetersizliği nedeniyle sosyal güvenlik kanunlarına göre aylık bağlanamayan yurtdışında ikamet eden haksahipleri, ölenin 18 yaşını doldurduktan sonra yurtdışında geçen ve 1 inci maddede belirtilen sürelerin dilediği kadarını,

İlgili sosyal güvenlik kuruluşuna bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yazılı olarak başvurmak kaydıyla borçlanabilirler.

Borçlanma isteğinde bulunanlar 4 üncü maddeye göre tahakkuk edecek prim borcu döviz miktarını, borcun tebliğ edildiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna ödemeleri halinde bu süreleri sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilir.

Bu süre içinde ödenmeyen borçlanma karşılığı döviz miktarı, her yıl için % 6 fazlası ile döviz olarak daha sonraki tarihlerde de ödenebilir.

Bu madde hükümlerine göre borçlanarak ölüm aylığına hak kazananların aylıkları, tahakkuk eden borç tutarının tümünün ödendiği tarihi takibeden aybaşından başlanarak ödenir.

"Geçici Madde 6- Yurda kesin dönüş yapmadıkları halde, 3201 sayılı Kanuna göre borçlanan ve borçlandıkları hizmetlerine istinaden kendilerine aylık bağlananlardan, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren oniki ay içinde ilgili kuruma yazılı olarak başvurarak ve yapılan haksız ödemeleri, kanuni faizi ile birlikte altı ay içinde ödeyenlerin, 3201 sayılı Kanuna göre yaptıkları borçlanmaları geçerli sayılır."

Yürürlük;

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme;

MADDE 8- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen hizmetlerinin borçlandırılarak ülkemiz sosyal güvenlik kanunlarına göre emeklilik, malüllük, yaşlılık ve ölüm hallerinde Türkiye'de geçmiş hizmet gibi değerlendirilmesini sağlamak amacı ile 7.6.1978 tarihinde 2147 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuş, yaklaşık yedi yıllık uygulamadan sonra ortaya çıkan aksaklıkların düzeltilmesi ve borçlanma süresini geçirenlere yeni bir borçlanma imkanı sağlamak amacıyla 2147 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılarak 22.5.1985 tarihinde 3201 sayılı Kanun uygulamaya konulmuştur.

Bu Kanuna göre, ilgililerin hizmet borçlanması yapabilmesi ve kendilerine aylık bağlanabilmesi için yurda kesin dönüş yapmış olması şartı aranmaktadır.

Ayrıca, 3201 sayılı Kanun ile yurtdışından borçlanma imkanı verilmediğinden, vatandaşlarımız borçlanma bedellerinin bir bölümünü bulundukları ülke mevzuatına göre vergi iadesi olarak geri alma hakkını kullanamamaktadırlar.

Bu hususlar ve aradan geçen on iki yıllık uygulamadan kaynaklanan sorunlar dikkate alınarak yeni bir yasal düzenleme yapılması gerekli görülmüş ve yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın beklentilerine büyük ölçüde cevap verecek şekilde yurtdışından borçlanmaya imkan sağlayan, belirli yaşlara gelindiğinde yurda kesin dönüş şartı aranmaksızın emeklilik hakkı veren, daha önce yurda dönmüş olup, ancak önceki yasalarda öngörülen borçlanma sürelerini geçirmiş bulunanlara yeni bir borçlanma imkanı tanıyan, yanlış beyanda bulunarak yurda kesin dönüş yapmadan aylık bağlananların borçlanmalarının iptal edilmemesi için bildirim hakkı tanıyan düzenlemeler yapılmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 3201 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen hizmetlerini borçlanarak değerlendirebilmesi için yurda kesin dönüş yapması ve yurda kesin dönüş yaptıktan sonra iki yıl içerisinde ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna müracaat etmesi hükme bağlanmıştır.

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana geçen on iki yıllık uygulamasında vatandaşlarımızdan gelen yoğun talepler ve daha önce yürürlükte bulunan 2147 sayılı Kanun ile yurtdışında iken borçlanma hakkı sağlandığından ve böylece vatandaşlarımız kesin dönüşte toplu bir ödeme yerine bulunduğu ülkede iken çalışılan her takvim yılına ait primlerini bir sonraki takvim yılı içinde ödeme imkanı getirilmekte ve borçlanmaları için yurda kesin dönüş şartı kaldırılmaktadır.

MADDE 2- 3201 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin 4 üncü fıkrasında yapılan değişiklikle, 3201 sayılı Kanuna göre borçlanmak isteyen Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen her takvim yılındaki çalışma sürelerine ait borçlanma primlerini bir sonraki yılın son gününe kadar döviz olarak, ilgili sosyal güvenlik kuruluşunun bankalar nezdinde açacakları döviz mevduat hesabına yatırmaları ile bu Kanuna göre kazanacakları sosyal güvenlik haklarına karşılık yükümlülüklerini yerine getirmiş olacakları hususu düzenlenmiştir.

Bu düzenleme ile ülkemizde uygulanan liberal ekonomi sistemi içinde sosyal güvenlik kuruluşlarına bankalar nezdinde döviz mevduat hesabı açma imkanı tanınarak borçlanma sisteminin sosyal güvenlik kuruluşları aktüeryal dengesine getirdiği olumsuz etkinin azaltılması amaçlanmıştır.

3201 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası ile sosyal güvenlik kuruluşlarına döviz mevduat hesabı açma olanağı sağlandığından aynı maddenin 5 inci fıkrası kaldırılmıştır.

MADDE 3- 3201 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin (A) fıkrası (a) bendinde, bu Kanuna göre değerlendirilen sürelerle istinaden aylık tahsisi yapılabilmesi için yurda kesin dönüş olması şartı aranmaktadır.

Yapılan değişiklikle, yurtdışında devamlı ikamet etmeye karar vermiş birinci kuşaktan yaşlı vatandaşlarımız da düşünülerek kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduranlara yurda kesin dönüş yapmadan aylık bağlanması olanağı sağlanmıştır.

MADDE 4- 3201 sayılı Kanunun 12 inci maddesinde, Kanunun uygulanması ile ilgili esasların Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı, Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca üç ay içinde müştereken çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğı hükme bağlanmıştır.

Ancak aradan geçen zaman içinde Bakanlıkların ve bağıli kuruluşların yapılanmasında değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu değişiklikler doğrultusunda bu Kanunun uygulanması ile ilgili usul ve esasların Hazine Müsteşarlığının bağıli olduğu Devlet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca üç ay içinde ortaklaşa çıkarılacak Yönetmelikle düzenleneceğı öngörülmüştür.

MADDE 5-

Ek Madde 1- 3201 sayılı Kanuna ilave edilen ek madde ile bu Kanun yürürlüğe girmeden önce yurda kesin dönüş yapmış olan Türk Vatandaşlarından 30.05.1978 tarih ve 2147 sayılı Kanun ile 8.5.1985 tarih ve 3201 sayılı Kanundan yararlanmamış olanlara müracaatları halinde yurtdışında geçen sürelerini borçlanma hakkı sağlanmıştır.

Ek Madde 2- Erken emekliliğin önlenmesi amacıyla sosyal güvenlik sisteminde yapılan düzenlemelere paralel olarak, bu Kanuna göre borçlanma yapacak vatandaşların yaşlılık aylığına hak kazanabilmesi için kadın ise 50, erkek ise 55 yaş şartı getirilmiştir.

MADDE 6-

Geçici Madde 5- Bu Kanunun yürürlüğe girdiğı tarihte yurtdışında bulunan vatandaşların Kanunun yürürlüğe girdiğı tarihe kadar geçen hizmetlerini hangi esaslara göre borçlanabilecekleri düzenlenmiştir.

Buna göre; yurtdışında bulunan vatandaşlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen borçlandırılmamış hizmetlerinden diledikleri kadarının, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili sosyal güvenlik kuruluşuna müracaatla tahakkuk ettirilecek döviz borcu tutarını bir yıl içinde ödemeleri şartı ile sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi öngörülmüştür. Süresi içinde ödenmeyen borç tutarı daha sonraki tarihlerde her yıl için % 6 fazlası ile ödenebilecektir.

Geçici Madde 6- Daha evvel kesin dönüş yapmadığı halde kesin dönüş yaptığını beyan ederek borçlanan ve kendilerine aylık bağlanan Türk vatandaşlarından tekrar çalıştıkları tespit edilenlerin borçlanmaları iptal ve borç tutarları tahsil tarihindeki miktarı üzerinden Türk lirası olarak iade edilmekte ve bağlanan aylıkları kesilerek, haksız yapılan ödemeler kanuni faiziyle birlikte geri alınmaktadır.

3201 sayılı Kanuna eklenen geçici 5 inci madde ile bu vatandaşlarımıza sosyal devlet ilkesinden hareketle kısmı bir af getirilerek, kendilerinin oniki ay içinde bildirimde bulunmaları ve haksız ödenen aylıkları ilgili kuruma geri ödeme bildirim tarihinden itibaren altı ay içinde iade etmeleri halinde borçlanmalarının iptal edilmemesi sağlanmıştır.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

YURTDIŞINDA BULUNAN TÜRK VATANDAŞLARININ
YURTDIŞINDA GEÇEN SÜRELERİNİN SOSYAL GÜVENLİKLERİ
BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ HAKKINDA 3201 SAYILI
KANUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ VE
BU KANUNA İKİ EK MADDE İLE İKİ GEÇİCİ MADDE EKLENMESİNE
DAİR KANUN TASARISI
ile ilgili

TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ :

3201 sayılı yasanın 6 ncı maddesinin (A) fıkrasının (a) bendinde yapılmak istenilen değişiklik " Kadın ise 50. Erkek ise 55 yaşını doldurmuş olanlar hariç, yurda kesin dönüş yapmış olması..." şeklindedir.

Bilineceği üzere aynı konuda evvelce yürürlükte olan 2147 sayılı yasa ile ondan sonra yürürlüğe giren 3201 sayılı yasa arasındaki en önemli fark, yaşlılık aylığı tahsis için birinci yasada yurda kesin dönüş şartı olmadığı halde, ikincisinde tahsis yapılabilmesinin kesin dönüşle bağlı kılınmasıdır.

3201 uygulaması sırasında yüzlerce uyuşmazlık çıkmış ve konu yargıya intikal etmiştir. Uyuşmazlıkların temel noktası, aylık bağlanması için kesin dönüş şartı ile ilgilidir. Yargıtay, tahsis yapıldıktan sonra sigortalının çalıştığı ülke yasalarından yararlanmasının engellenemeyeceği görüşünü benimsemektedir.

Yurda kesin dönüş şartı, yurtdışında yıllarca çalışmış olan Türk vatandaşlarına, çalıştığı ülkenin kendisine sağlayacağı pek çok imkandan mahrum kalmasına yol açmaktadır. Çalıştığı ülkenin sosyal güvenlik koşulları,, ülkemizin sigortasınca karşılanacak sosyal haklardan çok daha iyi ve üst düzeyde olduğu için kesin dönüş şartının sigortalıya kaybettireceği haklar gözardı edilemeyecek kadar çok ve önemlidir.

Yurtdışında çalışıpta yurtdışında geçen hizmetlerini döviz karşılığında borçlanmış ve prim borcunu yasal süresi içinde ödemiş bulunan bir sigortalı, 506 sayılı yasanın emekli aylığı için öngördüğü 25 yıldan beri sigortalı olmak ve bu süre içinde de en az 5000 gün prim ödemiş bulunmak koşullarını birlikte yerine getirmiş ise , ayrıca yurda kesin dönüş şartı aranmasının, yasal haklara kavuşmada hiçbir geçerli anlamı olamaz. Çünkü Kurum emekli aylığı bağlanması için geçerli saydığı koşullara kavuşmuş olacaktır. Bu kişi Türkiye'de çalışan biri olsa idi nasılkı çalıştığı işten ayrılma dışında başkaca bir koşul aranmıyor ise, yurtdışındaki hizmetini borçlanan sigortalıdan da olsa olsa çalıştığı işten ayrılma koşulu aranmalı fakat yurda kesin dönüş şartı aranmamalıdır. Nitekim, 2147 sayılı yasada tahsis için kesin dönüş şartı bulunmamaktadır.

Türk-iş olarak, yurtdışındaki hizmetlerini borçlanmak suretiyle sigortalı hizmet niteliğine dönüştürmüş olan Türk vatandaşlarından, emekli aylığı bağlanabilmesi için 506 sayılı yasanın 60. maddesinde belirtilen şartlar dışında başkaca (yurda kesin dönüş yapma) bir şart aranmaması gerektiğine inanıyor ve Tasarıdaki - Yurda kesin dönüş yapma - şartının çıkarılmasını öneriyoruz.

SANATÇILARIN SİGORTASIZ GEÇEN ÇALIŞMA SÜRELERİNİN
SOSYAL GÜVENLİKLERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
HAKKINDA KANUN TASARISI

Madde 1- 17.7.1964 tarih ve 506 sayılı Kanunun Ek 10 uncu maddesi ile Kanun kapsamına alınan sigortalılardan 29.6.1978 tarih ve 2167 sayılı, 17.11.1983 tarih ve 2959 sayılı, 20.6.1987 tarih ve 3395 sayılı, 8.12.1994 tarih ve 4056 sayılı Kanunlarla getirilen borçlanma hakkından yararlanamamış olanlar, örneği Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur tarafından hazırlanan ve işverenince, işverenin hayatta olmaması, mirasçılarının bulunamaması, işyerinin kapanmış olması halinde ilgili birlik, sendika, dernek, vakıf veya meslek odası tarafından usulüne uygun olarak düzenlenip, Kültür Bakanlığı'nca onaylanmış borçlanma belgelerinde kayıtlı çalışma sürelerine ait malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerini ödemeleri şartı ile borçlanabilirler.

Yukarıda belirtilen sigortalıların hizmet akdine bağlı olarak geçen çalışma süreleri Sosyal Sigortalar Kurumuna, kendi nam ve hesabına çalışarak geçen süreleri ise Bağ-Kur'a borçlandırılır.

Borçlanma başvurusu, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili kuruma yapılır. Sosyal Sigortalar Kurumuna başvuracak sigortalıların borçlanma primi, ödeme tarihindeki 506 sayılı Kanunun 78 inci maddesine göre belirlenen prime esas günlük kazancın üst sınırı üzerinden, Bağ-Kur'a başvuracak sigortalıların borçlanma primi ise ödeme tarihindeki 1479 sayılı Kanunun 50 nci maddesine göre uygulanan basamak tablosundaki 12 nci basamak üzerinden hesaplanır ve bir defada ödenir.

Borçlandırılan hizmetler, prim veya kesenek ödemek suretiyle geçmiş hizmetlerle birleştirilir.

Sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki hizmetlerin borçlandırılması halinde, sigortalılığın başlangıç tarihi borçlandırılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

Bu Kanuna göre borçlandırılacak hizmetlerin toplamı 10 yılı geçemez.

Diğer sosyal güvenlik kuruluşlarına prim veya kesenek ödemek suretiyle geçen süreler ile 18 yaşın altında geçen hizmetler borçlandırılmaz.

Borçlanan sigortalının ölümü halinde, borçlanma tutarı üçüncü fıkradaki şartlarla haksahipleri tarafından ödenebilir.

Belgelerdeki bilgilerin doğruluğu konusunda ilgili Kurumlarca yapılacak veya yaptırılacak inceleme sonunda gerçeğe aykırılığı tespit edilen borçlanma belgeleri geçerli sayılmaz, bu belgelere göre yapılmış bulunan işlemler iptal edilir.

Gerçeğe aykırı belge düzenleyenler ve ilgili sigortalılar, Kurumların bu yüzden uğrayacağı zararları müştereken ve müteselsilen % 50 fazlası ve Kanuni faizi ile birlikte ödemekle yükümlüdürler. Bunlar hakkında ayrıca genel hükümlere göre ceza kovuşturması da yapılır.

Bu Kanuna göre borçlandırılan sanatçılar için yapılacak aktüeryal hesaplar sonunda bulunacak teknik açıklar borçlanma başvuru süresinin sona erdiği tarihten itibaren Kurumun talebi üzerine 6 ay içinde Hazinece ödenir.

Madde 2- Bu Kanun hükümlerine göre borçlanacak sigortalılar, kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını doldurmadan yaşlılık aylığına hak kazanamazlar.

Madde 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

GENEL GEREKÇE

Türk kùltürünün ve sanatının en önemli varlıklarından olan film, sinema, tiyarto, müzik ve her türlü sanat dalında çalışanlar, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Ek 10 uncu Maddesi ile sosyal güvenceye kavuşmuşlar ve bu suretle film, tiyatro, sahne, gösteri, ses, saz sanatçıları ile müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzer diğer faaliyetleri içine alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlar, düşünür ve yazarlar sözkonusu kanun kapsamına alınmışlardır.

Daha sonraki yıllarda 506 sayılı Kanuna eklenen geçici maddelerle sanatçılara geçmişteki hizmetleri için ayrıca bir borçlanma hakkı verilerek, sosyal güvenlikden yoksun bulundukları süreleri de borçlanmak suretiyle değerlendirilmelerine imkân sağlanmıştır.

1973 yılında Kanun kapsamına alınmalarına rağmen, Türk kùltürünün ve sanatının gelişmesine büyük katkıları olan film, tiyatro, sahne, gösteri, ses, saz sanatçılarının devamlılık arzetmeyen çalışma şartlarında ve büyük ölçüde turne ve set çalışmaları gibi belirli bir kayıt düzeyini ihtiva etmeyen sistem içinde sanat hayatlarını sürdürmeleri sebebiyle zorunlu sigortalılık sisteminde, sosyal güvenlik haklarının sağlanması bugüne kadar mümkün olamamıştır.

Bu tasarı, önceki borçlanma kanunlarından yararlanamamış olanların mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 2167 sayılı Kanun gereğince sigorta kapsamına alınan film, tiyatro, gösteri, ses, saz ve müzik sanatçılarından 2167, 2959, 3395 ve 4056 sayılı Kanunlarla getirilen borçlanma hakkında yararlanamamış olanlara sigortasız çalıştırıldıkları süreleri; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78 inci maddesine göre belirlenen ödeme tarihindeki prime esas kazancın üst sınırı üzerinden Sosyal Sigortalar Kurumuna, sanatını kendi nam ve hesabına çalışarak geçirenlerin ise 1479 sayılı Bağ-Kur yasasının 50 nci maddesine göre ödeme tarihindeki basamak tablosunun 12 nci basamağı üzerinden Bağ-Kur'a borçlanmak suretiyle hizmetten saydırmalarına yeni bir imkan sağlanmaktadır.

Hizmet borçlanmaları, sosyal güvenlik kuruluşlarının aktüeryal dengesini olumsuz yönde etkileyen uygulamalardan biridir. Zira sigortasız geçen çalışma sürelerini borçlanan sigortalıların büyük çoğunluğu aylık bağlanabilmesi için gereken sigortalılık veya prim ödeme süresini bu yolla tamamlayarak emekli olmakta, böylece sigortalıdan alınan borçlanma primleri kurumlarca nemalandırılmaadan kısa sürede ilgiliye aylık olarak geri ödenmektedir. Nitekim, 1963 yılından günümüze kadar 10 kez borçlanma yasası çıkarılmış ve yüzbinlerce sigortalı bu yasalardan yararlanarak zamanından önce emekli olmuşlardır.

Emeklilik koşullarının kolaylaştırılması ve çıkarılan borçlanma yasaları ile emekli sayısı hızla artmış ancak sigortalı sayısında yeterince artış olmaması sonucu aktif/pasif dengesi Kurum aleyhine bozulmuştur. Bunun sonucu olarak Kurumun ödemeler dengesi bozulmuş ve 1992 yılından itibaren açık vermeye başlamıştır. Kurum hâlen emeklilerin aylıklarını ödeyebilmek için Hazine'den zorunlu olarak yardım almaktadır.

Bu itibarla kanundan yararlanarak zamanından önce emekli olacaklar için yapılacak aktüeryal hesaplar sonucu ortaya çıkacak teknik açıkların Devlet tarafından karşılanması öngörülmektedir.

MADDE 2- Yapılan düzenleme ile, ileri yaşta olupta çeşitli imkansızlıklar nedeniyle bugüne kadar çıkarılan borçlanma kanunlarından yararlanamamış olan sanatçılara yeni bir imkan sağlanması amaçlandığından borçlanacak sigortalıların yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri için kadın ise 50, erkek 55 yaşının doldurmuş olmaları öngörülmektedir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

SANATÇILARIN SİGORTASIZ GEÇEN ÇALIŞMA SÜRELERİNİN
SOSYAL GÜVENLİKLERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
HAKKINDA KANUN TASARISI

ile ilgili

TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ :

Türk kültürünün ve sanatının en önemli varlıklarından olan film, sinema, tiyatro, müzik ve her türlü sanat dalında çalışanların 11.7.1978 tarihinden itibaren 2167 sayılı yasa ile zorunlu sigorta kapsamına alındıkları bilinmektedir. Ayrıca bu zorunlu sigorta hakkından yararlanamayanlara 1978. 1983. 1987 ve 1994 yıllarında olmak üzere dört kez borçlanma hakkı ve olanağı sağlanmıştır.

Tasarı Taslağının "Madde Gerekçeleri " bölümünde de belirtildiği üzere; Hizmet borçlanmaları, sosyal güvenlik kuruluşlarının aktüaryal dengesini olumsuz yönde etkileyen bir uygulamadır. Sigortalıdan alınan borçlanma primleri kurumca nemalandırılmadan kısa süre içinde ilgiliye aylık olarak geri ödenmektedir. Nitekim bu güne kadar 10 kez borçlanma yasası çıkarılmış ve yüzbinlerce sigortalı bu yasalardan yararlanarak zamanından önce emekli olmuşlardır.

Kurum kayıtlarına göre, 1994 yılında çıkarılan 4056 sayılı borçlanma yasasına dayanarak bir yıllık başvuru süresi içerisinde kuruma, 14.400 kişi başvuruda bulunmuş, 9.643 kişinin borçlanma talebi reddedilmiş, 2769 kişinin borçlanması kabul edilmiş, 1.459 kişi hakkında soruşturma açılmış ve 129 'unun da işlemine devam edilmektedir.

Görülmektedir ki, emekli koşullarının kolaylaştırılması ve çıkarılan borçlanma yasaları ile emekli sayısının hızla artırılması, sigortalı sayısında ise yeterli artış olmaması sonucu aktif/ pasif dengesi Kurum aleyhine bozulmuş ve Kurum açıkları 1992 tarihinden bu yana devamlı artmış ve günümüzde de altından kalkılamayacak düzeye ulaşmıştır.

Konfederasyonumuz, hizmet borçlanması konusunun gündemden çıkarılması yönündeki temel politikasını devam ettirmektedir.

Açıklanan nedenlerle, sözü edilen Tasarı Taslağının TBMM gündeminden çıkarılması için gerekli işlemin yapılması görüşünde olduğumuzu bilgilerinize sunuyoruz.

2. BÖLÜM

SAĞLIK REFORMU İLE İLGİLİ YASA TASLAKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilindiği üzere Anayasa'nın 56.maddesinde aynen ;

“Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir, çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içersinde sürdürmesini sağlamak insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzerler. Devlet bu görevini Kamu ve Özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.”

Denilmiş olup, bu hükme istinaden son 15 yıldır hemen bütün hükümetlerin gündeminde sağlık hizmetlerinin tek elden yürütülmesi prensibinden hareket edilerek sağlık reformu yapılması hazırlıkları devam etmekte ve bu maksatla yapılan çalışmalar da yoğunlaşarak sonuca gidilmek istenmektedir. Şu kadar ki, Anayasa maddesi sağlık hizmetlerinin ilmi açıdan ve tebabet mesleği yönünden bir elden organize edilmesi ve denetlenmesi ile üstün kalitenin getirilmesini amir olduğu halde bu madde tam aksine, özel mülkiyete sahip sağlık tesislerine ve yönetim biçimlerine müdahale etme şeklinde yorumlanmakta ve sağlık reformu diye kamuoyuna açıklanan bütün yasalarda bu esas üzerine bina edilmektedir. Oysaki, devletin

7

dolayısıyla Sağlık Bakanlığının görevi, ne işçilerin, ne şahısların ve ne de özel mülkiyet hakkına sahip idarelerin tesislerine ve bunların yönetim tarzlarına müdahale değil bu tesislerde uygulanacak tıp standart ve normlarını belirleyerek hepsinin bu şartlarda faaliyet göstermelerini sağlamaktır, tek elden planlamadan maksat da budur. Bu işlemi yaparken Devletin bunlara el koyması değil bunları hizmette verimli ve yararlı hale getirmesi esastır.

Hal böyle iken sağlık reformu diye üç paket halinde ortaya atılan kanun tasarı ve taslaklarında bu duruma hiçbir şekilde yer verilmemiş olup, özel mülkiyetdeki bir çok birimlerin özellikle SSK tesislerinin ticari bir mantıkla bütün vatandaşlara açılması hedeflenmektedir.

Bilindiği üzere 4792 sayılı Kanunun 1 ci maddesinde : "Sosyal Sigortalar Kurumu, iş hayatındaki türlü hallere karşı sosyal sigortaları uygulamak üzere kurulmuş olduğu ve kendi kanunları ile özel hukuk hükümlerine tabi olacağı belirtilmiştir. Demek oluyor ki, kurumun malları özel mülkiyet hukukuna tabi olup bunların gerek idaresi gerek muhafazası yönünde bütün tasarruf hakları da yine SSK'ya aittir. Kaldığı bu kurumun varlığı çalışma hayatı ile doğrudan ilgili olup, bu yöndende bir özellik arz etmektedir.

Yani sosyal sigortaların zemini çalışma hayatıdır, bu cümleden olarak Anayasa gereği sosyal güvenlik herkesin hakkı olmakla birlikte sosyal sigortalar öncelikle ve özellikle çalışanların hakkıdır, zira sosyal sigortalar :

- A) MESLEKİ RİSKLER,
- B) SAĞLIK RİSKİ,
- C) SOSYAL RİSKLER,

Karşılığı ihdas edilmiş olup, görevlerin tehlike derecelerine göre sonuçlarıda daima farklılıklar arz eder. Bu bakımdan çalışanlarla, çalışmayanları veya farklı ortamlarda çalışanları ne sağlık ve nede emeklilik yönünden tek bir sistem içinde müteala etmek mümkün değildir. Bütün bu lazimeler dikkate alınmadan hazırlanmış olan ve son 10 yıldır hemen bütün Hükümetlerin gündeminde bulunan :

1- SAĞLIK FİNANSMANI KURUMU KURULUŞ VE İŞLEYİŞ KANUNU
TASARISI TASLAĞI,

2- BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİ VE AİLE HEKİMLİĞİ KANUNU
TASARISI TASLAĞI,

3- HASTANE VE SAĞLIK İŞLETMELERİ TEMEL KANUNU TASARISI
TASLAĞI,

Aşağıda sıralanan gerekçelere istinat ettirilerek kamuoyuna TÜRKİYE
SAĞLIK SİSTEMLERİ REFORMU OLARAK deklare edilmektedir.

- Modelin temel prensibi sosyal sigortalılığa dayanmaktadır.
- Üyelik sosyal sağlık güvencesi olmayan tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına açık olacaktır.
- Üyeler kapsamlı ancak aynı zamanda ekonomik bir teminat paketine kavuşturulacaklardır.

- Üyelerin sigortaya parasal katılımları ödeme güçlerine göre ayarlanacaktır. Düşük gelir grupları devletçe sübvansede edilecektir.
- Prim miktarını belirlemeye yönelik gelir tesbitine hane halkı reisi ve diğer hane halkının tüm gelirleri dahil edilmekte hizmetlerden de tüm hane halkı yararlandırılmaktadır.
- Sağlık Finansmanı Kurumu (SFK) ayrı ve özerk bir kamu idaresi olarak kurulacaktır. Başlangıçta diğer sosyal güvenlik kuruluşları ile ilişkisi olmayacak bu kurumun ileride tüm sosyal sağlık sigortası kuruluşlarını bir çatı altında toplaması mümkün olabilecektir.
- Sağlık Finansmanı Kurumu üyelerinden alacağı primler ile üyeleri için yapılacak devlet sübvansiyonunu toplayıp bu kaynakları üye nüfusun sağlık ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla üye nüfusa orantısız olarak İl Sağlık Müdürlüklerine aktaracaktır. İl Sağlık Müdürlükleride o bölgedeki üye nüfus için sözleşmeler yolu ile sağlık hizmeti satın alacaklardır. Sözleşmeler kamu sağlık kuruluşları ile olabileceği gibi özel kuruluşlarıda yapılabilecektir.
- Tüm sağlık sigortası giderleri aktüeryal olarak hesaplanmış prim gelirlerinden yapılacaktır. (Düşük gelirli vatandaşların primleri devlet destekli olacaktır)
- Bazı hizmetler için iştirak bedeli toplanması yoluna gidilebilecektir.

Kanun taslaklarının bu mantık ve anlayış üzerine bina edildiği ifade edilmekle beraber taslak metinlerinin tetkikinden reform diye deklare edilen sistemlerin sosyal sigorta uygulamaları ile uzaktan veya yakından hiç bir alakası bulunmadığı gibi illa hastalıkların tedavisine yönelik bir sisteminde oturtulmadığı, sadece vatandaşların hastalıkları üzerinden ticaret mantığı ile yeni bir teşkilatlanma

yoluna gidildiği müşahade olunmuş ve bu işlemler yapılırken bilhassa Sosyal Sigortalar Kurumunun işçinen el emeği ve alın teri ile 50 yıllık birikimleri olan sağlık tesislerine göz dikilmiş olduğu anlaşılmıştır. Zira ülkemizdeki sağlık tesislerinin bir elde toplanması gayretkeşliği ortaya konulmakta isede esasında üç büyük sosyal güvenlik kurumundan BAĞ-KUR ve Emekli Sandığının sağlık tesisi bulunmayıp, sağlık tesisi bulunan Milli Savunma Bakanlığında kapsam dışı bırakılmıştır, yani hedef sadece SSK'nın sağlık tesislerinin elinden alınmasıdır.

Bu hususun gerçekleşmesi için SSK'nın sunduğu sağlık hizmetlerinde verimsizlik hat safhaya çıkarılarak sigortalılar ve hak sahipleri kendi malları olan tesislerinden soğutulduğu gibi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı da Sağlık Bakanlığı ile devamlı protokollar yaparak sigortalılar ile aile bireylerinin Devlet hastanelerinden istifade etme yolları sonuna kadar açılarak yeni sistemlerin zeminide hazırlanmıştır. Pratiklik bakımından bu uygulama ilk etapda sigortalılar ve sendikalar tarafından olumlu bulunmakla beraber esasen tasarlanan niyetlerin ilk habercisi ve tuzağında kendisidir. Öyleki sigortalılar sağlık yardımlarından yararlanmak için :

%13.5 Prim Ödüyorlar

(Hastalık için işçi %5, İşveren %6)

(Analık sigortası için işveren %1)

(İşkazası ve Meslek Hastalığı için en az işveren %1,5)

%20 Sigortalılar ilaç iştirak payı ödüyorlar.

%10 Emekliler ayakta yapılan teedavilerde ilaç iştirak payı ödüyorlar.

20 göstergeden poliklinik muayene ücreti ödüyorlar,

750.000.-TL. Sigortalılar sür-taim muayenelerde bedel ödüyorlar.

600.000.-TL. Emekliler sür-taim muayenelerde bedel ödüyorlar.

Şimdi bunlar yetmiyormuş gibi aldığını hizmet olarak vermesi gereken Sosyal Sigortalar Kurumu bütün devlet hastanelerinde sigortalıların muayene ve tedavilerinden dolayı bir bedel ödemeye başlamıştır. Yani Mali darboğazlar içinde olduğu ifade edilen SSK Devlet hastanelerinde kaynak olmuştur.

Diğer taraftan kanun taslaklarındaki maddeleri, Türkiye Sağlık Reformuna temel gerekçe gösterilen yaklaşımlar yönünden değerlendirdiğimiz zaman aşağıdaki gerçekler ortaya çıkmaktadır :

-1-

Yeni modellerin temeli sosyal sigortacılığa istinat ettirildiği bildirilmiş olmasına rağmen, tasarı ve taslaklarda çalışma hayatı ve sosyal sigorta uygulamaları ile ilgili hemen hiçbir madde yoktur. Örneğin 506 sayılı Kanunda sayılan İş Kazaları, Meslek Hastalıkları, Hastalık, Analık, Malüllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortalarından yapılacak Sağlık Yardımlarına hiç yer verilmemiş olduğu gibi, sigorta kollarının adı dahi geçmemektedir, adeta sosyal sigorta uygulamalarına son verilmiştir. Şayet bu sigorta kollarının tatbikatını SSK yapmaya devam edecekse, tesisleri elinden neden alınıyor. Bu kurumda politikacıların sebep olduğu yanlışlıklar bahane edilerek yarım asırlık müesseseye son verilerek ne olacağı anlaşılamayan yeni kurumlar ihdasına ne gerek vardır. Sosyal sigortaların ne sigortacılık yönü ve nede hizmetler yönü katiyyen özelleşemez. Zira özel sektörde kar, zarar, iflas, tasfiye, açma, kapama, terk ve devir zemini vardır ve bunlar her zaman olabilir işlemlerdir. Oysaki sosyal sigorta uygulamalarının bu neticelere tahammülü yoktur.

-2-

Üyeliğin sosyal güvencesi olmayan tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına açık olacağı ifade edilmektedir, halen sosyal güvenlik kapsamı dışında sadece nüfusumuzun %20 si bulunmakta olup, bu kesimde ferdi sigorta tekniği üzerine

kurulmuş BAĞ-KUR Kanununa sadece bir madde ilavesi ile kapsam içine alınması mümkündür. Bu kadar pratik ve kolay yol varken başka alternatifler aramaya ne gerek vardır.

-3-

Üyeler kapsamlı ve aynı zamanda ekonomik bir teminat paketine kavuşturulacakları vurgulanmıştır. Halbuki halen SSK'da sigortalılar %5 BAĞ-KUR'da %12, Emekli Sandığında (0) katkı ile hem kendileri ve hemde geçindirmekte yükümlü oldukları kimseler sağlık yardımlarından yararlandıkları ve keza bilhassa SSK'da sağlık sigortalarında aktüeryal hesaplar artı ile kapandığı halde Sağlık Finansman Kurumu kuruluşu ve işleyiş kanunu tasarısı taslağında kısa ve öz olma yönünden kanun tekniğine de pek uygun düşmeyecek şekilde 3 sayfa olarak yer alan primlerin hesaplanması ödenmesi ve tahsili ile ilgili 14 cü maddesinde :

Sigortalılar prim yükümlüsü olarak tutuldukları gibi 1475 sayılı iş kanuna göre tesbit olunacak asgari ücretin %25 şine kadar prim ödeyecekleri ve beş basamak içinde yapılacak değerlendirmelerde :

Birinci basamaktakiler	%10
İkinci basamaktakiler	%25
Üçüncü basamaktakiler	%50
Dördüncü basamaktakiler	%75
Beşinci basamaktakiler	%100

Şeklinde bir ayırım getirilmesi hem bütün dengeleri bozacak ve hemde 1995 sonu itibariyle 4.8 milyon olan yeşil kart sahibi fakir fukarayı sisteme prim ödeme durumuna getirecektir. Yani ekonomik teminat şöyle dursun vatandaşların özel sektöre mali kaynak olma mecburiyeti sistemleştirilmek istenmektedir.

Üyelerin sigortaya parasal katılımları ödeme güçlerine göre ayarlanacağı düşük gelir gruplarının devletçe subvansa edileceği belirtilmiştir. Bu görüşe hayır demek uygun düşmemekle birlikte 13 cü maddede sistemden yararlanacakları mal beyanında bulunmaya mecbur ederek hiç gereği yokken mahalli idareler ile maliye teşkilatına da sistemin işlemesi için görev verilmektedir. Bu teşkilatlar prim toplamakla da görevlidirler. Uzun tecrübeler sonucu kurulmuş ve oturmuş sosyal güvenlik kurumları primlerini tam olarak toplayamaz iken, ne sistemleri, ne alt yapıları, ne teşkilatları ve nede mevzuatları hiç bir şekilde elverişli ve uygun bulunmayan mahalli idareler ile Maliye teşkilatı ve alt birimlerini devreye sokmak, kesinlikle ızdırap, kargaşa ve suistimal zeminlerinin oluşmasını ve gelişmesini de beraberinde getirecektir. Ayrıca devlet sübvansiyonunun şekli ve miktarı hakkında da tasarılar da bir netlik ve berraklık yoktur.

Prim miktarını belirlemeye yönelik, gelir tesbitine hane halkı reisi ve diğer hane halkının tüm gelirleri dahil edilmekte ve hizmetlerden de tüm hane halkının yararlandırılacağı açıklanmıştır. Burada hane halkı tabirinin sosyal güvenlik ve sosyal sigorta hukukunda yeri ve anlamı bulunmadığı gibi ne kastedildiğinde pek anlaşılamamaktadır. Bir hanede kan hısımları ve sıhrı hısımlar birlikte kalabilecekleri gibi hısım olmayan kimselerde bir hanede kalabilirler, bunların ekonomik durumlarını birbirlerine emsal veya ölçü kabul etmek yanlıştır. Kaldıki "Aktüeryal Prim" tabirinde yine sosyal sigorta ve sosyal güvenlikte yeri yoktur. Aktüeryal hesaplamalar idare içindir, sigortalılar için değildir. Şayet idare bütün masraflarını ve giderlerini aktüeryal dengelerini kurmak için sigortalılarının üzerine yıkacaksa o zaman sosyal güvencenin bir manası kalmaz. Bu bakımdan mevcut tasarlarda kapsama girecekler için sosyal güvence yoktur. Aktüeryal prim demek masraflar yükseldikçe ilgililere rucu edilecek demektir.

-6-

Sağlık Finansman Kurumu (SSK) ayrı ve özerk bir kamu idaresi olarak kurulacağı, başlangıçta diğer sosyal güvenlik kuruluşları ile ilişkisi olmayacağı ancak bu kurumun ileride tüm sosyal sağlık sigorta kuruluşlarını bir çatı altında toplayacağı açıklanmıştır. Hitab ettikleri kesimler çok farklı olan üç büyük sosyal güvenlik kurumunun hizmetlerini daha rasyonel olacak diye ne alt yapısı, ne sigortacılık tekniği ve nede kapsamlı bir teşkilatı bulunmayan bir birime bırakılması pişmanlıklara ve mağduriyetlere davetiye çıkarmadır. Sosyal güvenlik kurumlarının sorunları kendi bünyelerinde çözümlenmesi gerekirken bu tür yanlış yaklaşımlar bu kurumlardaki gelişmelere ve başarılarına fren olmuştur. Kaldığı başlangıçta bu kurumlarla irtibat kurulmayacağına göre bunların sağlık tesislerine veya diğer varlıklarına da hiç bir şekilde dokunulmaması gerekir. Oysaki tasarı ve tasarlarda sistemler bunların varlıkları üzerine oturtulmaktadır.

-7-

Sağlık Finansmanı Kurumu üyelerinden alacağı primler ile üyeleri için yapılacak devlet subvansiyonunu toplayıp bu kaynakları üye nüfusun sağlık ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla nüfusa orantısız olarak İl Sağlık Müdürlüklerine aktaracaktır. İl Sağlık müdürlükleride o bölgedeki üye nüfus için sözleşmeler yolu ile sağlık hizmeti satın alacaklardır. Sözleşmeler kamu sağlık kuruluşları ile olabileceği gibi özel kuruluşlarda yapılabilecektir. Bu ifadede şu anlaşılıyor. Sağlık Bakanlığının alt yapılarından olan İl Sağlık Müdürlükleri asıl görevleri olan teşhis ve tedavileri bırakıp sigortacılık işiyle uğraşacaklar ve özel sektörde mali destek temin edeceklerdir. Olaya sağduyu ile bakarsak, vatandaş özel sektöre gidecekse devletin aracılığına ne ihtiyacı vardır, veyahut devlet özel sektöre iş bulma komisyoncusu durumuna düşürülebilirmi, işte tasarılar da bu tutarsız husus gerçekleştirilmek istenmektedir.

-8-

Tüm sağlık sigortası giderlerinin aktüeryal olarak hesaplanmış prim gelirlerinden yapılacağı, düşük gelirli vatandaşların primleri devlet destekli olacağı açıklanmıştır. Bu demektirki sağlıkta hizmet verecek ne kamu idaresi ve nede özel sektör maliyet artışlarından ve enflasyonun tahribatından etkilenmeyecektir. Ne gideri olursa aynen prim artışlarına yansıtacaklardır. Sağlık Reformu adı altında ortaya çıkıldığı halde devletin sosyal içerikli bir katkısı olmayacaktır. Özel sektörün kârıda dahil bütün mali yük vatandaşın üzerine yığılacaktır. Zira devletin düşük gelirli vatandaşlara prim desteği vardır, fakat genelde ve bütün vatandaşları kapsayacak bir desteği yoktur.

-9-

Bazı hizmetler için iştirak bedeli toplanması yoluna gidilebilecektir. Burada bazı hizmetlerden ve iştirak bedelinden ne kastedildiği tasarılar da açık ve net bir şekilde bulunmamakla beraber, belli bir limitin üzerine çıkabilecek tedavi masraflarının ilgililerden ayrıca isteneceği anlaşılmaktadır. Bu durumda vatandaşlar yüksek maliyet gerektiren hastalıklarının bedelini ödeyeceklerine nazaran sağlık finansman kurumuna niye prim ödesinler bu kadar zahmetli ve anlamsız uygulamaların içine niye girsinler, hasta olursalar parasını verip tedavi olurlar. Devletin aracılığına hiç ihtiyaç duymazlar.

Reform paketi içindeki bir diğer kanun "BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETLERİ VE AİLE HEKİMLİĞİ KANUN TASARISIDIR" bu kanunla tasarlanan yenilikler ise özetle şu şekildedir.

- Her ilçe merkezinde bir ilçe kamu sağlık hizmeti kurulacaktır.
- Bu merkezlerde İl Sağlık Müdürlükleri ile yaptığı sözleşmeler çerçevesinde aile hekimlikleri kurulacaktır.

- Aile hekimleri kişisel koruyucu hizmetleri veren özel doktorlardır, yanlarında en az bir ebe ve bir hemşire çalıştıracaklardır.
- Vatandaşların aile hekimliğine kayıtlarını yaptırmaları zorunludur.
- İlk müracaatlar aile hekimliğine yapılacak, sağlık tesislerine aile hekimi havele edecek, aile hekimine kayıtlı olmayanlar sosyal güvenlik kuruluşlarının yardımlarından yararlanamayacaktır.
- Bir aile hekimliğine 3000 kişi kaydolacak, hekimlere İl Sağlık Müdürlüğünce bir taban bedel ödenecek bu bedel sosyal güvenlik kuruluşlarının veya sağlık finansman kurumunun bütçesinden yapılacak transferlerle karşılanacaktır. Mevcut sosyal güvenlik kuruluşları İl Sağlık Müdürlükleri ile sözleşme yaparak aile hekimliği sistemine dahil olacaklardır.

Burada hemen şunu belirtelim hastaların büyük şehirlere ve yataklı sağlık tesislerine alt birimlerden süzülerek gelmesinde hem devlet açısından ve hemde vatandaşlar açısından mutlak bir ihtiyaç vardır. Alt birimlerdeki bu süzme işi aile hekimliği ile olur, başka bir şekilde olur farketmez. Ancak bu işlem yapılırken vatandaşların :

- a) Yerleşim durumları
- b) Çalışma yerleri
- c) Sosyal güvenlik kurumlarına üyelik

Durumlarının gözönünde tutulup değerlendirilmesi gerekeceği gibi, ülke bazında hekimlerin dağılışının ve nüfus kesafet durumlarının gözönünde tutulması lazımdır. Bu temel faktörler dikkate alınmadan tabanda yapılacak süzme işi vatandaşlara kolaylık değil eziyet olacaktır. Örneğin Hakkari'de hekim başına 13.850 kişi düşerken İstanbul'da bu sayı 1000 olmaktadır. Diğer taraftan bu süzme işi halen

sağlık evleri, sağlık ocakları ve işyeri hekimleri tarafından yapılmakta olup, bu mevcutları kaldırarak hepsinin yaptığı görevi bir hekime yüklemek, işi kolaylaştırmak değil zorlaştırmadır. Yanlışın ötesinde birazda hatadır. Öyleki aile hekimlerinin veya her ilçede kurulacağı ifade edilen kamu sağlık merkezlerinin vatandaşı tedavi etme veya tedavilerine yardımcı olma fonksiyonlarıda pek bulunmamaktadır. Sanki vatandaşlar bunların kapısında kuyruk olup, tedavi için vize alacaklar şuraya git, buraya git şeklinde nasihat dinleyeceklerdir. Yağmurdan kaçarken doluya tutulma durumu budur.

Kaldıki SSK'lı bir sigortalının ikametgah adresi ile işyeri adresi ayrı ayrı mahallerde olabilirki, genellikle böyledir. Şimdi ikametgah adresi itibariyle bir aile hekimliğine bağlanması halinde işyerinden ayrılacak, aile hekimine gelecek ondan vize alacak ve tekrar işyerinin bağlı bulunduğu SSK tesisine müracaat edecektirki bunun akılcı bir yönü görülmemektedir. Ve keza SSK bu sigortalısı için neden aile hekimliğine bir bedel ödesin, sigortalıda neden eziyete koşulduğu bir uygulama için kendisi ve aile efratları için aile hekimine bir bedel ödesin, bu uygulamanın tasvip edilebilir bir tarafı görülmemektedir. kanun taslağı bu haliyle ihtiyaca cevap vermekten uzaktır.

Sağlık reform paketi içindeki üçüncü tasarı "HASTANE VE SAĞLIK İŞLETMELERİ TEMEL KANUNU TASARISI TASLAĞIDIR" bu kanunun mahiyetide özetle şu şekildedir.

- Devlet, üniversite ve SSK hastaneleri sağlık işletmesi müdürlüklerine dönüştürülecektir.
- Bu hastaneler sağlık işletmesine dönüştürülürken, gerekli olan işletme ve döner sermayeleri Devlet ve Üniversite hastanelerinde Bütçe kaynakları ile SSK hastanelerinde ise SSK tarafından karşılanacaktır.

- Hastaneler özerk yönetim kurulları tarafından yönetilecektir. Bunlardan SSK hastanelerinin yönetim kurulu :

İşletme Genel Müdürü	1
Tıbbi Hizmetler Müdürü	1
İşletme Müdürü	1
Hemşirelik Hizmetleri Müdürü	1
En fazla işçiyi temsil eden Konfederasyon temsilcisi	1
En fazla işvereni temsil eden Konfederasyonun temsilcisi	1
İşçi Emeklileri derneğinin temsilcisi	1

7

Olmak üzere toplam 7 kişi olacak , bunlardan işçi-işveren ve emekli temsilcileri hastanenin olduğu ilde ikamet eden kimselerden oluşacak, diğerlerini de SSK yönetim kurulu belirleyecektir.

- Bu hastaneler özerk işletmeler olarak halka hizmet satacaklar ve bu hizmeti satarken hem birbirleri ile ve hemde özel hastanelerle rekabet edeceklerdir.
- Sağlık işletmesi müdürlükleri kar gayesi ile çalışacaklar, müşterilerle veya sigorta kurumları ile ileriye dönük blok anlaşmalar yapmak suretiyle sağlık hizmetlerini satarken maliyetlerini ne kadar düşük tutarlarsa o kadar kar edeceklerdir.
- Sağlık işletmelerinin yönetim kurulu üyesi olan müdürleri memur statüsünde istihdam edilecek ve hastane karlarının %5 şini alacaklardır. Diğer personel 1475 sayılı iş kanuna tabi durumda işçi statüsünde istihdam edileceklerdir.

- Hastaneler ait oldukları kurumların denetim hakkı saklı kalmak üzere fizik, yap. tıbbi donanım insangücü ve hizmet standartları yönünden Sağlık Bakanlığının denetimine tabi olacaklardır.
- Sağlık işletmeleri sağlık yardımlarından faydalananlara sunacakları sağlık hizmetlerinin bedelini ilgili kurum veya kuruluşlar ile yapılacak olan sözleşmeler çerçevesinde bu kurumlardan öncelikle alacaklardır. Ayrıca sağlık işletmeleri mesleğini serbetçe icra eden uzman hekimlerden de hizmet satın alabileceklerdir.

Ülke gerçekleri ve halkımızın istek ve eğilimleri hiç gözönünde tutulmadan tamamen varsayıma dayalı yaklaşımlarla hazırlanmış bulunduğu anlaşılan HASTANE VE SAĞLIK İŞLETMELERİ TEMEL KANUNU TASARISI TASLAĞI değerlendirilirken isteristemez şu sualler akla geliyor :

-1-

Ülkemizde halen ağırlıklı olarak kamu kesiminde;

- A) Üniversite ve devlet hastaneleri,
 - B) SSK Sağlık Tesisleri,
 - C) Milli Savunma Bakanlığı tesisleri,
- mevcuttur.

Şimdi bunları bir araya toplamada Milli Savunma Bakanlığının özelliği dolayısıyla bunun sağlık tesislerini sistemin dışında tutarken sosyal sigorta uygulamalarını yürüten SSK'nın özelliği yokmudur. SSK'nın bu ayrıcalığı neden gözönünde tutulmuyor.

-2-

Sosyal sigorta kurallı ve sistemli devlet yardımları olup, 4792 sayılı kanunun 1 ci maddesinde ve ILO normlarında açıklandığı üzere çalışmahanayatında türlü hallere ve muhtelif risklere karşı bilhassa çalışanları koruma maksadı ile ihdas edilmişlerdir.

Bütün dünyada da uygulaması bu yöndedir. Hal böyle iken SSK tesislerini umumi sistemin içine çekerek çalışanlarla, çalışmayanlar aynı ortam ve şartlarda nasıl değerlendirilebilir.

-3-

Sosyal sigorta uygulamalarında sağlık tesisleri sundukları teşhis ve tedavi hizmetlerinin yanında ödenek verme, rapor düzenleme, istirahatlı sayma gelir bağlama gibi çalışma hayatı ile doğrudan ilgili konuların alt yapısında oluşturan birimlerdir. SSK tesisleri umumi sistemin içine çekildiği zaman sosyal sigortaların tekniğine uygun olarak bu hizmetleri kim yapacaktır.

-4-

Ülkemizde primli sistem olarak 506 sayılı kanunun 72 ci maddesine istinaden sosyal sigorta kollarının gerektirdiği yardım ve ödenekler için prim alındığı belirtildiği halde bu maddeye aykırı olarak sigortalılar teşhis, tedavi veya başka bir maksatla SSK'nın dışında her hangi bir hekime veya makama neye istinaden para ödeyeceklerdir. Şayet ödeme mecburiyetinde bırakılırsalar primli sistemin ve sosyal sigorta uygulamalarının ne anlamı kalır.

-5-

Sosyal sigorta uygulamalarında prim toplama, çalışmaları tesbit ve muhafaza etme gibi sigortacılık hizmetleri ile tedavi etme gelir veya aylık bağlama gibi yardım hizmetleri birbirlerinin tamamlayıcısı olup, ayrılmaları mümkün değildir. Şimdi SSK'nın teşhis ve tedavi hizmetleri umumi sistemin içine çekildiği zaman SSK sağlıklı bir hizmeti nasıl yürütecektir.

-6-

Sosyal sigorta uygulamalarında esas olan hizmet ve yardımlar olup, kar gayesi katıyyen yoktur. SSK tesisleri kar amaçlı işletmeye dönüştürülmesi halinde sosyal sigorta ile hiç alakası kalırmı ?

-7-

Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık tesisleri hizmetteki verimin yükseltilmesi yerine, kar amaçlı işletmelere dönüştürülmesinde bu kar kime gidecektir. İşçiye mi, devlete mi, SSK'ya mı ve kimin sırtından ne maksatla kar amaçlanıyor.

-8-

Sosyal Sigortalar Kurumunun sağlık tesisleri işçi kesiminin 50 yıllık birikimleridir. Bunların tasarruf hakkıda özerk olan SSK ya yani işçilere aittir. Devletin veya özel teşebbüslerin hiç bir katkısı olmayan bu tesisleri işçinin rızasının hilafine tasarruflarla değerlendirmede hangi adalet ve hakkaniyet ölçülerine göre hareket edilmektedir.

-9-

4792 sayılı Kanunun 10 cu maddesinde SSK Yönetim Kurulu SSK'nın en yüksek karar organı olup, yetki ve sorumluluğu bütün birimlerini kapsadığı halde kendisine bağlı alt brimlerden olan sağlık işletmelerinde ikinci bir yönetim kurulu ihdas edilmesi hiyerarşıda iki başlılığı gündeme getirmeyecek midir ?

-10-

Yarım asırdır vatandaşlarına memnuniyet verici bir düzeyde hizmet sunamamış ve kendi içinde sorunlarını halledememiş, ülke düzeyinde sağlık hizmetlerinin dağılımını dengeli bir şekilde temin edememiş bir bakanlık bu noksanlıklarını telafi maksadı ile ortaya attığı sağlık reformu projesini ilk önce kendi zaafiyetlerini giderme için kullanacağı yerde SSK yı veya kendini ilgilendirmeyen diğer bir çok başarılı tesisleri neden sistemin içine ve kendi yanına çekmeye çalışıyor.

-11-

İşletmeye dönüştürülen sağlık tesislerinin 7 kişilik yönetim kadrosu 657 sayılı kanuna tabi devlet memurları oldukları halde bir ticari şirket ortağı konumuna getirilerek kardan pay almaları ve hizmet akdi ile personel istihdam etmeleri hangi kanuna uygundur.

Hastaneler sosyal ihtiyaçların karşılanması için hizmetv eren kuruluşlar olup, başarılı veya başarısız olmalarının ölçüsü tıbbi yönden verdikleri hizmet kalitesi ile değerlendirilmesi gerekirken sosyal bir hizmeti kar/zarar mantığı ile değerlendirerek zarar eden tesislerin kapatılması yahut özelleştirilmesi sağlık hizmetleri ile nasıl bağdaşabilir.

Tasarılarla ilgili bu değerlendirmelerden sonra bir hususu hatırlatmakta fayda vardır , şyleki : SSK hastanelerinde iyi bir hizmet verilmediği bilinmektedir. Ancak bu durum ne kanundan ve ne de tesislerden kaynaklanmayıp sadece ve sadece kötü ve hantal yönetimin sonuçlarıdır. İnsan unsuruna dayanan bu hususun düzeltilmesi daha kolay ve pratikken bir resmi kurumu ortadan kaldırıp aynı taban üzerine yeni bir resmi kurum ihdas edilmesinin pek fayda sağlayacağı da düşünülemez.

Kaldı ki, vatandaşlar paraları ile muayene olacak'alar, ne özel ve ne de kamu organizasyonuna hiç bir ihtiyaç yoktur. Ayrıca sağlık işletmelerine dönüştürülecek sağlık tesislerinde kr marjının tayin ve tesbitide fevkaledede sakıncalıdır. Zira 1000 hastaya bakan bir tesiste paralı sistemde bu 1000 kişidende para alınacağı muhakkaktır. Ancak 900 z ölmüş ise buna l ticareti denir, çünkü kar amaçlı çalışan bir sağlık tesisinde hastanın ölmesi yahut yaşaması tesisi pek etkilemez. Tesis sadece alacağı parayı düşünecektir. Bunun içinde hem işgücü ve hemde tıbbi malzemelerden maliyetleri kısıtıka kısacaktır, bu durumlar beğenmediğimiz mevcut imkanları da aratır sonuçları beraberinde getirecektir.

Bütün bunlardan şu sonuçlar çıkıyor ;

Sağlık Reformu diye ortaya atılan husus sağlıkta kaliteyi yükseltmek ve hastalıkları tedavi etmek değıl devlet malını çok tatlı bir ticarete konu etmektir. Zira reform diye takdim edilen tasarıların hiç birinde hastalıklar, bölgevi sorunlar ve vatandaşa sahip olma konu edilmemiştir. Adeta paralı bir sistem oturtulmuş, vatandaşlarında buna tabi olmaları emredilmiştir. Bu yapılırken ticarete en elverişli olarak SSK'nın tesisleri görüldüğü için bunlarda sistemin içine büyük bir istekle çekilmek istenmektedir. Zaten asıl maksatta budur. Kaldıkı Sağlık bakanlığı kendi tesislerinde bir tasarruf yapacaksa ona mani olanda yoktur. Bütün düşünce ve tasarılarını kendi tesislerinde uygulayabilir, esasen işin doğrusu da budur. İlk önce dar çerçevede uygulamaya başlanır muaffak olunursa yeniliklerin diğerk sağlık tesislerine yaygınlaştırılması her zaman mümkün olabilir.

SSK açısından sağlık reformu tasarıları kısa vadeli sigorta kolları olarak tanımlanan İşkazası ve Meslek Hastalığı ile Hastalık ve Analık Sigorta Kollarının kaldırılmasına yönelik teşebbüslerdir. Bunları çalışma hayatından soyutlayamayacağımız için sağlık reformunun SSK'nın dışında yapılması ve neticelerine göre bilahare sosyal güvenlik kurumlarını içine alacak şekilde organizasyonlara gidilmesi devamlı yapılan deneme yanılma anlayışına bu defa imkan vermeyecektir.

Kaldıkı prim toplama ve sigortacılık işleri Sağlık Bakanlığının görevleri arasında da değıldir, işçilerin sağlığına da ve SSK'daki birikmiş mallarına da sendikalarının sahip çıkması lazımdır, bu sahipliğı pek güzel yapacaklarından kimsenin şüphesinde olmasın.

3. BÖLÜM

SSK'NIN YENİDEN YAPILANMASI

Bilindiği üzere Sosyal Sigortalar Kurumu mevzuatı halen ;

- A) YÖNETİM
- B) İCRA
- C) DENETİM

Kısımları üzerine bina edilmiş olup, bunlardan ;

- Yönetim, 4792 sayılı Kanunun 10 cu maddesi uyarınca Kurumun en yüksek karar yetki ve sorumluluğunu taşıyan "YÖNETİM KURULU" tarafından,
- İcra, 4792 Sayılı Kanunun 5 ci maddesi uyarınca Kurumun bütün işlerini ilgili kanunlar hükümlerine göre yürütülen Genel Müdürlük Kuruluşu yani "GENEL MÜDÜR ve YARDIMCILARI" tarafından,
- Denetim, 4792 sayılı Kanunun 1 ci maddesi uyarınca "BAŞBAKANLIK YÜKSEK DENETLEME KURULU " tarafından,

Yerine getirilmektedir.

Bunlardan Yüksek Denetleme Kurulunun denetimi Devletin denetimi yani bir nevi dış denetim olup, Genel Kurul bünyesinde iç denetim bulunmadığı gibi SSK'nın ilk kuruluş yıllarında ayrı ayrı olan yönetim ile icrada halen birbirine karışmıştır.

Nitekim bu durum aşağıdaki tabloda kesin ve net olarak gözükmektedir.

SSK Yönetim Kurulu'nun 4792 Sayılı Kanundaki ilk durumu ile en son durumu aşağıdaki gibidir:			
İLK ŞEKLİ		HALEN YÜRÜRLÜKTE OLAN SON ŞEKLİ	
Başkan	-	Başkan Genel Müdür	1
Tabi Üye Genel Müdür	1	Çalışma ve Sosyal Güvenlik B. Temsilcisi Genel Müdür Muavini	1
Çalışma Bakanlığı Temsilcisi	3	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Temsilcisi	1
Maliye Bakanlığı Temsilcisi	1	Hazine Temsilcisi	1
İşçi Temsilcisi	1	İşçi Temsilcisi	1
İşveren Temsilcisi	1	İşveren Temsilcisi	1
		Kurum Emeklileri Temsilcisi	1
Toplam.....	7	Toplam.....	7
Genel Müdür müşterek kararla, Bakanlık temsilcileri ilgili Bakanlığın teklifi ile Bakanlar Kurulunca atanırlar. İşçi ve işveren temsilcileri de Genel Kurul'da kendi temsilcileri tarafından seçilirler. Yönetim Kurulu başkanını üyeler kendi aralarından seçerler. Ancak Genel Müdür başkan olamaz.		Genel Müdür müşterek kararla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının temsilcileri bu Bakanlığın teklifi üzerine ortak kararla, Hazine temsilcisi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet bakanının önerisi üzerine ortak kararla atanırlar. İşçi ve işverenler ile Kurum emeklileri temsilcileri Genel Kurulda kendi temsilcileri tarafından seçilirler.	

İşte SSK'nın çöküntüsü ve felaketide buradadır. Zira 4792 sayılı Kanunun 1 ci maddesinde SSK'nın özerk bir kuruluş olduğu ifade edilmiş olduğu halde yönetimin bu yapısından dolayı özerklik hiçbir zaman yaşanmadığı gibi yönetim ile icranın birbirine karışmış olması da Yönetim Kurulunun etkinliğini ve fonksiyonunu ortadan kaldırmıştır. Hatta öyleki yönetim icrayı yönlendireceği yerde icra yönetimi yönlendirmeye başlamış ve kurumunda felaketini hazırlamıştır.

TÜRK-İŞ kendisine tabi sendikaların görüşlerini de almak suretiyle SSK'nın sorunlarının özerk ve demokratik olmayan yapısından ve Genel Kurullarında denetim olgusunun bulunmayışından kaynaklandığını tespit ederek bu husustaki görüşlerini 9 Ocak 1998 de şu şekilde ortaya koymuş ve bu görüşlerini ilgili yerlere de bildirmiştir.

TÜRK-İŞ'İN, SSK'NIN YENİDEN YAPILANDIRILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞÜ (9 OCAK 1997)

SSK'nın yeniden yapılandırılmasında temel ilke, SSK'nın özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulması olmalıdır.

SSK Yönetim Kurulu aşağıdaki biçimde oluşturulmalıdır:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Temsilcisi	1
Maliye Bakanlığı Temsilcisi	1
İşçi Temsilcisi	2
İşveren Temsilcisi	2
Kurum Emeklileri Temsilcisi	1
Genel Müdür	1

Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu üyeleri tarafından kendi aralarından seçilmelidir. Genel Müdür, 1978 yılına kadarki uygulamada olduğu gibi, Yönetim Kurulu Başkanı olamamalıdır. Genel Müdür Yardımcıları Yönetim Kurulu üyesi olamamalıdır.

Genel Müdür, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından atanmalıdır.

Genel Kurul, 4792 sayılı Yasada belirtilen biçimde oluşmalıdır.

Genel kurulda, Kurum işlerini ve hesaplarını genel kurul adına denetlemek üzere, 1 işçi, 1 işveren, 1 Bakanlık ve 1 emekli temsilcisinden oluşan bir Denetim Kurulu seçilmelidir. Denetim Kurulu üyelikleri, Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi yöntemiyle belirlenmelidir. Denetim Kurulu, Yönetim Kurulu'na her üç ayda bir rapor vermelidir. Denetim Kurulu, nihai raporunu dönem sonunda genel kurula vermeli ve bu rapor Genel Kurulda değerlendirilmelidir.

Kurum aşırı merkeziyetçilikten kurtarılmalı, Genel Müdürlük merkez birimlerinin yetkilerinin bir bölümü, taşrada oluşturulan ve ivedilikle faaliyete geçirilmesi gereken bölge müdürlüklerine devredilmelidir.

SSK bünyesinde Kurumun yönetiminden sorumlu kadrolarda çalışanlar memur statüsünde istihdam edilmeli, diğer tüm çalışanların, iş güvencelerini aynı biçimde devam ettirecek şekilde 1475 sayılı İş Yasası kapsamına alınmaları sağlanmalıdır. Memur statüsünde istihdam edilen personelin 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri uyarınca örgütlenme, toplu pazarlık ve grev hakları tanınmalıdır. Kurumda çalışanların tümü sosyal güvenlik açısından SSK'ya bağlanmalıdır.

Geçici görevlendirmeler 6 aylık bir süreyi aşmamalı ve uzatılmamalı, hekimler kendi alanları dışında istihdam edilmemelidir ve hastane yönetimlerinde profesyonel kadroların kullanılması sağlanmalıdır.

4792 sayılı Yasada yapılacak değişiklikler, 1996 yılında yapılan toplantılarda kararlaştırılmış olduğu şekilde, sosyal tarafların katılımıyla kapsamlı bir biçimde değerlendirilmelidir.

SONUÇ

TÜRK-İŞ, Ana Tüzüğünde yazılı ilkeler doğrultusunda toplum ve ülke menfaatlerini ön planda tutarak işçilerin ve tüm çalışanların hak ve menfaatlerini her ortam ve platformda savunagelmıştır. Demokratik kurallar ve kanun nizamı içinde bu görevini başarı ile sürdürmeye de devam etmektedir. Bu görevi yaparken her oluşuma illa menfi bir anlayış içinde yaklaşmayıp ülke ve işçi menfaatlerine olan düzenlemelerin yanında ve destekçisi olduğu gibi, toplum huzurunu bozan, emeğin değerini önemsemeyen ve şahsi çıkarlarını ülke çıkarlarının önünde tutan anlayış, davranış ve kişilerin de karşısında tavır almaktadır. Sosyal güvenlik konularında yapılacak tasarrufları da bu anlayış ile değerlendirerek SSK'nın ve işçilerin kazanılmış haklarının bekçisi ve teminatı olacaktır.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

5 9 2 4

368 4 SOS 1998